סוריה והנפט

מעריב מוסף שבועי ★ כ"ג בשבט תשל"ד ★ 15 בפברואר 1974

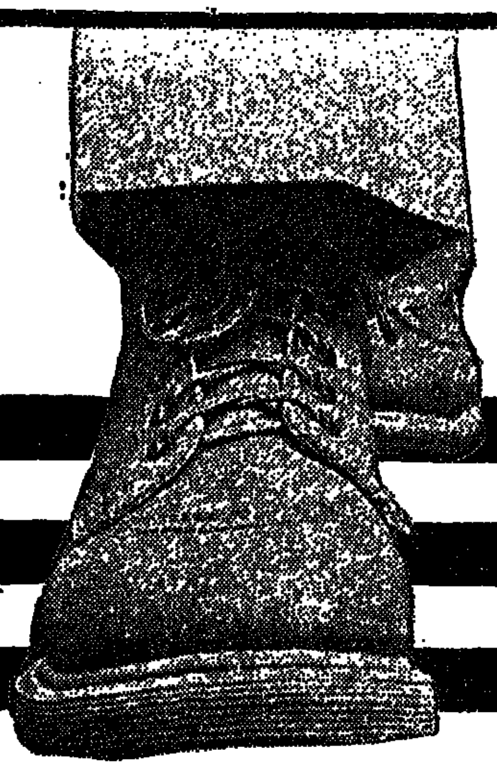

הצעד הראשון לחסכון

התחל לחסוך

החל מ- 50.- ל"י בחודש

בתוכנית:

כח 6000

* מעינק מיידי
* הצמדה למדד וריבית נאותה (גם על המענק)
* המענק, הריבית והפרשי ההצמדה פטורים ממס

פרטים בכל סניפי בנק לאומי, בנק אגוד ובנק קופת עם.

בנק לאומי לישראל בע"מ

הבנק הצועד עם הזמן

هكذا من الأصل

סאדאת ואסאד
יריבות שבאחדות

השולחן הריק
של סוריה בוועידת ז'נווה

ברז'נייב ואסאד
הלחץ אינו חזק

מול בארות הנפט
נסיון לסחיטה

בחזית הגולן
חיילים סוריים בפעולה

שבויים ישראליים
בכלא הסורי

שלושת הלאווים של דמשק:

מאת גדעון צור

נמל הנפט בבניאס שב־סוריה הוא נמל המוצא של צנור הנפט העיראקי. הנפט ממשיך לזרום בו.

סוריה אינה יכולה להחליט מי יקבל נפט ובאיזו כמות. שהרי אין היא נמנית עם יצרניות הנפט, היא ארץ מעבר בלבד. אין היא יכולה, איפוא, להחליט בעצמה אם חרם הנפט הערבי יימשך אם לאו. כשם שגם ישראל המחזיקה ברמת הגולן שדרכה עובר

צינור הנפט הסעודי לצידון אינה יכולה להחליט על חלוקת הנפט ל־צרכניו. אף על פי כן משפיעה סוריה, וה„לא" שלה יש לו משמעות רבה במאבק הבין־ערבי בדבר המשך קיומו של חרם הנפט על ארה"ב.

למעשה מחזיקה ממשלת דמשק ב־שלושה קלפים של לחץ. בקלף חרם הנפט, בקלף שמירת הפסקת האש בגבול ישראל־סוריה ובשחרור ה־שבויים הישראליים שברשותה. בשלו־שת אלה אמרה עד כה סוריה לאו; לאו לחילופי השבויים, כאשר קיבלה הפסקת האש תוקף, לאו להפסקת האש עצמה, ולאו לביטול החרם על ארה"ב.

● סוריה פוסחת על שתי הסעיפים

שלושה לאוים אלה הם בעצם תו־צאה של מאבק פנימי בתוך סוריה, בתוך מפלגת השלטון, אבל הם גם הד למאבק בין־ערבי, שהוא למעשה הד לקרע ההיסטורי שבו נתונה דמ־שק מימים ימימה, בין אשור לבין מצרים, בין בגדד לבין קאהיר.

מצרים מעונינת שסוריה תלך ב־דרכה, דרך של הסכם להפסקת אש, דרך של חילופי שבויים, דרך של הי־דברות עם האמריקנים במטרה ללחוץ על ישראל לנסיגה מלאה. ואילו עי־ראק לוחצת על דמשק לחדש את ה־אש ומוכנה לשם כך אפילו להחזיר את צבא עיראק לגבול סוריה־ישראל. היא מתנגדת להידברות עם האמריק־נים ומסיתה את סוריה שלא להוציא מידיה את קלף השבויים הישראליים.

סוריה פוסחת על שתי הסעיפים. הנשיא אסאד, שליטה של סוריה, ביקש את קיסינג'ר עוד לפני ועידת ז'נווה שהוא ישלח אליו את הגנראל יריב, כדי שינהל גם אתו מו"מ על הפרדת כוחות. כי סוריה היתה מעונינת ב־הסגת צבא ישראל הנמצא עתה 43 קילומטר מדמשק.

אך בעת ובעונה אחת, כאשר נודע לסורים על ההתקדמות בשיחות ה־הפרדה בין ישראל למצרים, פירסם העתון הרשמי הסורי מאמר ראשי ש־בו טען כי „שיחות ההפרדה בין מצ־רים לישראל מנוגדות לדיאלקטיקה של הסכסוך הישראלי ערבי ושל מל־חמת אוקטובר. הכנסת כוחות חוץ בינלאומיים בין הצבא הישראלי לבין הצבא המצרי עלולה לשתק את כושר הפעולה של הצבא המצרי ולאפשר לאוייב להפנות חייליו לחזית הגולן".

כלומר, מצד אחד רצון סורי עז להשיג נסיגה ישראלית משערי דמ־שק ומצד שני ביקורת על מצרים הפועלת באותו כיוון של הסגת צה"ל משערי קאהיר.

● המחלוקת על הסכם הפרדת הכוחות

התנגדות סורית זו לצעדיה של מצרים נובעת גם מן העובדה ששלוש פעמים בזו אחר זו העמידה מצרים את סוריה בפני עובדות מוגמרות. ב־22 באוקטובר קיבלה מצרים את צו הפסקת האש של מועצת הבטחון בלי להתייעץ תחילה עם ממשלת סוריה. ממשלת דמשק נאלצה לענות אמן וקיבלה את הפסקת האש רק יומיים לאחר מכן. גם בהסכם ששת הסעיפים העמידה מצרים את סוריה בפני עוב־דה מוגמרת. לפי הסכם זה ביצעה מצרים את חילופי השבויים עם יש־ראל והתגובה הסורית התבטאה בסי־רוב למסור את רשימת השבויים ה־ישראליים שברשותה ועל ידי כך הכ־בידה על מצבה של מצרים בועידת ז'נווה.

המחלוקת בין מצרים לסוריה בעיניו של ידיד סאדאת

על חילוקי הדעות בין ממשלות מצרים וסוריה כותב העתונאי המצרי איחסאן עבד אל־קדוס, ידידו הקרוב של הנשיא סאדאת.

סוריה — עד עכשיו — קשורה במצרים באורח הדוק, כל ההחלטות ש־עליהן הסכימה מצרים הסכימה עליהן סוריה — החלטת מס' 338 והחלטה מס' 339. יתרה מזו, סוריה הסכימה להחלטת מוע־ה"ב מס' 242 וזאת מקץ שנים ארוכות, שחלפו מבלי שתאשרה.

אולם ההבדל בין מצרים לסוריה טמון בשיטת הפעילות הפוליטית. הבדל זה נובע, בעיקרו, מהשוני ב־ארגון הפוליטי הפנימי בכל אחת משתי המדינות. הארגון המבטיח ל־סאדאת את שיטת הפעילות שונה מהארגון המאפשר לאסד את שיטת הפעילות.

הבעיה שלפניה עומדת עתה סוריה איננה בעיה הנוגעת להפרדת הכו־חות, כי אם בעיית הגשת רשימת השבויים הישראליים. בסוריה קיי־מת התנגדות להגשת רשימה זו, ב־התבסס על כך שישראל חייבת קודם כל לסגת ולאחר הנסיגה יתבצעו חילופי השבויים. זאת כדי שישראל לא תרמה אותנו — תקבל את שבוייה ולאחר מכן לא תיסוג.

קיסינג'ר רואה בחילופי השבויים — או לפחות בפרסום שמותיהם — צעד הנועד לרפות את חריפות ה־איבה כדי לחקל את שליחותו להגיע להסכם בין הצדדים.

מצרים עברה אותו נסיון והס־כימה לחילופי שבויים לפני נסיגת ישראל לקוי ההפרדה בין הכוחות. זאת, אולי משום שלמספר השבויים אין חשיבות אם ישובו לחילתם, ו־כמו כן משום שהשיטה של דחיית הסירוב ואי־השתתפות ב„לא" — דבר שלפיו נוהגת המדיניות המצרית — אינם מונעים את חילופי השב־ויים גם תוך המשך הירי עד לנ־סיגה. וזהו מה שאכן קרה.

במצרים קם זרם המתנגד לחילופי שבויים לפני הנסיגה. אולם הארגון המדיני מאפשר לנשיא לשאת ב־אחריות והוא אכן נשא בה כדי לא לתת לאוייב הזדמנות להשתמש ב־אמתלות ובדחיות. ואכן, הנסיגה אל קווי ההפרדה בין הכוחות הוש־גה בפועל לאחר שכבר הסתיימו חילופי השבויים.

שוני נוסף: קיסינג'ר ביקש מ־סוריה לשחרר מרגל אמריקני ש־נתפס בסוריה ונעצר בה זה שנתיים. סוריה שיחררה באחרונה את המרגל האמריקני וקיסינג'ר ביקש גם מ־מצרים, ואפילו במהלך ישיבות ועידת ז'נווה, לשחרר מרגל ישראלי בשם מזרחי. אולם מצרים סירבה, משום שהיא איננה רואה את המרגל כאחד משבויי המלחמה.

יתרה מזו, הממשלה המצרית מיחתה על העלאת נושאים צדדיים, שהדיון בהם כבר הסתיים לפני כינוס הוועידה. אין ספק שקיים הבדל בין מרגל אמריקני למרגל ישראלי. אולם השוני נעוץ, על כל פנים, בהיענות לדרישות קיסינג'ר.

קיסינג'ר נהג בקשריו עם סוריה באותה שיטה שבה הוא נוהג עם מצרים. בהתאם לדו"ח האחרון ש־הגיע מוושינגטון השכנע קיסינג'ר לגבי הקו שיפריד בין הכוחות ה־סוריים לכוחות הישראלים. בהתאם למה שצויין בדו"ח מתכוון קיסינג'ר לקחול את הקו שהתוותה סוריה. הוא מתכוון — כפי שנהג עם מצרים — להזמין אליו את משה דיין ולהסכים אתו על קו זה.

תמונת השער

מיכלי הדלק בנמל הנפט של באניאס בסוריה. הנמל ומי־כליו הופצצו ע"י צה"ל בעת מלחמת יום הכיפורים. עתה מנסה סוריה לנצל את הנפט שבידי מדינות־ערב כאמצעי־לחץ על ישראל, לנסיגה מן הגולן.

לא שקט בגבול
לא ביטול חרם הנפט
לא שחרור השבויים

הסורים לא הסתירו בפני המצרים, שהם רוצים שהסכם הפרדת הכוחות עם ישראל ייערך בעת ובעונה אחת גם בחזית הסורית וגם בחזית המצ־רית, אך המצרים העדיפו לגמור רא־שית כל את ההסכם הנוגע להם ב־מישרין.

אין זו הפעם הראשונה שהמצרים והסורים, אשר השתתפו יחד במל־חמה, אינם רואים עין בעין את ה־מהלכים המדיניים. אפילו ביחס להח־לטה 242 של מועצת הבטחון היו דעותיהן של קאהיר ודמשק מנוגדות תכלית ניגוד. הסורים סירבו לקבל החלטה משום שהיא הכירה בזכות הקיום של ישראל ובגבולותיה ה־בטוחים.

● שרשרת לחצים

על רקע הניגודים האלה בין מצ־רים לבין סוריה יש להבין את שלושת הלאווים של ממשלת דמשק, לא שקט בגבול, לא ביטול חרם הנפט הערבי ולא שחרור השבויים היש־ראלים.

ברור ששלושה לאווים אלה אינם מטרה בפני עצמה וודאי יחולו בהם שינויים כשם שחלה תמורה בעמדתה של דמשק ביחס להחלטה 242 של מועצת הבטחון ואף ביחס לשאלת הפרדת הכוחות. שהרי רק לפני שבו־עות מעטים מתחה מפלגת הבעת בי־קורת על הרעיון של הקמת אזור חיץ בינלאומי בין צבאות ערב ויש־ראל ואילו עכשיו הפכה סוריה את התביעה להפרדת הכוחות לאחד ה־תנאים לקיום השקט או לביטול חרם הנפט על ארה"ב.

ביחס לשמירת הפסקת האש, הרי אין לשכוח את העובדה שממשלת דמשק התחבטה במשך כמה ימים אם לקבל את הצו של מועצת הבטחון, שיזמו ארה"ב וברית המועצות. באותו מעמד הסכימו ביניהן מעצמות העל כי הן תלחצנה על דמשק להחליף את השבויים עם ישראל במסגרת הסכם הפסקת האש. אך סוריה, אשר קיבלה לבסוף את הסכם הפסקת ה־אש, סירבה לבצע את חילופי ה־שבויים והיתנתה את שחרורם תחילה בהחזרת 15 אלף כפריים לכפרים שבגולן, וכשישראל קיבלה תנאי זה ואף הסכימה לוותר על שני מוצבים ליד החרמון, היתנתה סוריה את חי־לופי השבויים בנסיגה ישראלית כו־ללת מן הגולן.

● „האינשאללה" של פייצל והפגזים בגולן

סוריה בטוחה כי על ידי המתיחות הגוברת ברמת הגולן היא תלחץ על מצרים, וזו תלחץ על סעודיה, ושתיהן ילחצו על ארה"ב שהיא תלחץ על ישראל לקבלת התנאים הסוריים ל־נסיגה.

ההפגזות השבוע ברמת הגולן לא היו איפוא פרי של קווים בלתי ברו־רים, או קירבה יתרה בין כוחות צה"ל לכוחות הסוריים אלא פרי של מדיניות מתוכננת של דמשק, היא הופכת בדרך זו את התביעה לנסיגה ישראלית ליותר בוערת, ליותר דחו־פה. הסורים גם למודי נסיון. הם נו־כחו לדעת, שהמצרים השיגו הן על ידי חרם הנפט והן על ידי חימום הקו הישגים לא מבוטלים, והם רו־צים להשיג הישגים יותר טובים. ה־סורים יודעים את הסיפור, שכאשר בא שגריר ארה"ב בג'דה אל המלך פייסל ושאל אותו אם הוא יבטל את חרם הנפט כאשר ארה"ב תשיג הס־כם להפרדת הכוחות בין ישראל ל־מצרים, השיב פייסל „אינשאללה". על ה„אינשאללה" הזה ביסס הנשיא ניכסון את הודעתו המסויגת לפני הקונגרס והאומה האמריקנית על בי־טולו הקרוב של האמברגו. ואם ה־„אינשאללה" עזר למצרים, למה שלא יעזור גם לסורים, חושבת ממשלת דמשק, והיא שלוחצת על סעודיה בכיוון זה. ואם לא סעודיה הרי יש גם מדינות נפט ערביות אחרות ומ־כאן הלאו הסורי בענין ביטול חרם הנפט.

כמובן שלאו זה של סוריה איננו החלטי, הוא למעשה אמצעי מיקוח. והמיקוח הוא לא רק בין ישראל לבין סוריה, או בין ארה"ב לבין סוריה, אלא גם בין מצרים לבין סוריה ובין סוריה לבין ברית המועצות.

● „הלאווים" באמצעי מיקוח

שהרי בשלושת הלאווים האלה חלה הקשחה בעמדה הסורית.

בהתחלה דובר על חילופי שבויים ועל כך דנו המעצמות עם סוריה. ואילו עכשיו מדובר רק על רשימת שבויים וביקור הצלב האדום.

בהתחלה דובר על ביטול חרם ה־נפט על ארה"ב רק לאחר שיושג הס־כם להפרדת כוחות ואילו עתה דו־רשת סוריה הבטחה נוספת בדבר נסיגה מכל רמת הגולן.

קודם לכן דובר על שמירתה של הפסקת האש אחר שיורשו לחזור 15 אלף הכפריים, או שישראל תימנע מביצורים נוספים בשטחים שנכבשו במלחמת יום הכיפורים ואילו עכשיו התנאי הסורי הוא הבטחת נסיגה יש־ראלית כללית.

וכל זה משום שלסוריה נדמה ש־בדרך זו הם יוכלו לגמול למצרים ולהכתיב להם את התנאים שלהם ל־מהלכים המדיניים הן ביחס לארה"ב והן ביחס לישראל.

וכתוצאה מן המאבק בין קאהיר ובגדאד על הקו המדיני שצריכה לב־קוט דמשק, נופלים פגזים ברמת מג־שימים ובעין זיוון.

„הבעיה היא שאני חולם על מלחמה"

מאת נורית ברצקי

צילם: אסף קוטין

חיים השתחרר לפני שבועיים ורק השבוע קפץ לאוניברסיטה „לגשש ולבדוק מה נשמע". נכנס להרצאה אחת וקשה היה לו לשבת עד תומה. נדמה היה לו, שבין השאר, איבד גם את כושר הריכוז שלו אי־שם, ברמה ה־סורית.

הנושא — מינהל עסקים —. נראה לא־רלוונטי לבחור שהמפעל הקטן שלו, שאותו הוא מנהל בשותפות עם חבר שעדיין מגוייס, התמוטט ב־112 ימי שירותו. הוא הוכך בדעתו אם כדאי בכלל להמשיך בלימודים, משתעשע ברעיון של הסבה לרפואה ויודע שבגיל עשרים ותשע, כשיש אשה ושני ילדים והפרנסה אינה בטוחה, מותר לבן־אדם, לכל היותר, לחלום.

„הבעיה היא שאני חולם על המלחמה. לא יכול להשתחרר מזה. מה לעשות. וביום יש סיוטים אחרים: חובות שלא נפרעו. חוזי עבודה שהופרו. סדקים בתקרה. חורים תולים. יוקר מחיה שקפץ בצורה מפחידה והעצבנות של הפגישה המחודשת עם הבירוקרטיה האזרחית.

„סטירות לחי קטנות כל יום. אף אחד אינו מתחשב בעובדה שרק אתמול היית בחזית ,כוחותינו'. הלחץ כל כך חזק עד שאני מתחיל להכנס לאדישות איומה. ויש עוד משהו, שלא נעים להודות בו — אתה חוזר הביתה ומרגיש זרות. קצת לא נוח לך עם ההורים והקרובים והאשה.

„חמש שנים אנחנו נשואים ולפני זה, שלוש שנים היינו חברים. ופתאום אתה לא שייך. והילדים, זו הפעם הראשונה מאז נולדו שאני חש מועקה ביחסי אליהם. מרגיש את מלוא האחריות של האבהות..."

מיכה אשכנזי, (אנתרופולוגיה ומדעי המדינה) אומר שבחודשים האחרונים למד לקחת את הדברים ביתר סבלנות. מאז השתחרר יש לו סבלנות אפילו לנהגי אוטובוסים ולפקידים. הוא רוצה לקבל ולתת לאנשים מרחב מחיה מסויים. „אבל אני יודע שאם יגיעו מים עד נפש, אתפרץ".

צריך להתאמץ

מיכה, בן עשרים וארבע, בהיר שיער ועיניים, „רווק מאמין" לפי הגדרתו, שירת בדרום. כשפתחו את שנת הלימודים שמח, כיוון שראה בכך סימן טוב, והוא מקווה שעתה יוכל להשלים את החומר.

„צריך להתאמץ קצת, אבל לא נורא. נכנס להרצאה ולפעמים לא מבין בדיוק למה מתייחסים. אבל מתגברים. קצת קשה להתרגל חזרה לנשים, לדשא ירוק. ודברים כאלה, אבל תמיד ראיתי את יעודי בלימודים והתבטלות. אני לא איש צבא. הייתי מבסוט לחזור הביתה וללימודים. אולי יש דברים שעכשיו נראים לי קצת יותר טפשיים, אבל אחרי כמות הטפשות שראיתי בצבא..."

אהרון השתחרר לפני שבועיים, 115 יום אחרי שגוייס. הוא לומד גיאוגרפיה, ויודע שהיו מרצים וחוליות אוניברסיטאיות בחזית, אבל לא נפגש בהם. הוא מודה שהתרגש מאד ערב לפני שחזר ללימודים. בימים הראשונים היה מבולבל לגמרי. חברים עזרו לו להשלים חומר ולארגן מערכת שעות. המרצים עזרו, התחשבו.

„בצבא לא פתחתי ספר. לא האמנתי שאחזור ללמוד השנה. פחדתי קצת. מה יהיה עכשיו? איך אחיה? האם הלימודים באמת יספקו אותי? לפני המלחמה היתה לי דרך סלולה. לעשות תואר ראשון, אם אצליח — שני, ואם אצליח — דוקטורט. עכשיו נראו לי הלימודים אחרת, קצת מנוכרים מהמציאות. גם המצב הכלכלי החמיר ואתה שואל את עצמך מה תעשה במקצוע שאתה לומד.

חממה במילואים

במשך הזמן יצאתי מהמרוץ אחרי הלימודים ובחנתי הכל בעיניים יותר מבוגרות, יותר מנוסות. חשבתי אולי להתחיל לעבוד. אילו הייתי מקבל כרגע הצעה טובה לעבודה, הייתי מפסיק את הלימודים. כיוון שאין הצעות — אני ממשיך ללמוד מתוך תאוצה. חוץ מזה, החומר מעניין".

אהרון, קיבוצאי לשעבר, נשוי, לפני יום הכפורים עבד שלושה ימים בשבוע בטרקטור. הוא מספר על היחידה שלו, יחידת צנחנים. „ככל שהיינו יחד יותר זמן, יותר התקשרנו. ממש אחווה ורעיות. יצאתי מהמילואים האלה עם הרבה ידידים וחברים. ממש עמוק.

„זה היה משבר לחזור הביתה. במילואים הייתי מוגן בחממה. כל הצרות, הדאגות הכספיות, הלימודים, הכל נשכח. היה מי שיגיד לך מה לעשות ומתי. המוח היה חופשי לגמרי. הנשים בעורף הסתגלו בינתיים למצב. בחופשה, היינו אוכלים טוב, מבלים, עושים חיים. כשחזרנו לצבא חשבנו על הדברים הטובים, עשינו אידיאליזציה של הדברים. עכשיו, לחזור הביתה, לחיים האפורים של השגרה, זה קשה.

„בימים הראשונים היה טוב לשכב במיטה, מכוסה בפוך, עד מאוחר, ולא לעשות כלום. אבל לאט לאט משתלבים. הדאגות מחזירות אותך לשגרה. עכשיו אני מרגיש כמו אזרח. אני עורף. רק לפעמים, בלילה, אני חושב שאולי החברה שוכבים במארב וקר להם..."

אפליה בעומס

יובל, רווק, בן עשרים ושתיים, לומד גיאוגרפיה. הוא השתחרר לפני עשרה ימים ועדיין נמצא ב„שלבי ארגון". הוא טוען שאין משבר. את משבר החזרה לחיים אזרחיים עבר כשהשתחרר משירות סדיר.

„אני טיפוס מסתגל. לא מתמקטרים. לא מתייחס גם לכל הפוליטיקה והשביתות וכו'. זה לא מזיז לי. אני נהנה ללמוד ומקוה להשלים את החומר, למרות שיכולים לקרוא לי חזרה כל יום. אני לוקח את הצ'אנס. יש לי ברירה?"

סטודנט אחר הלומד גיאוגרפיה ו־ מבקש, משום מה, להישאר בעילום שם, מרגיש אשמה כלפי אלה שטרם שוחררו. „אני מרגיש שכאילו בגדתי בהם, כאילו הפקרתי אותם". כשפרצה המלחמה היה בטיול עם אשתו בחו"ל ובדק אפשרות ללמוד שם. „עכשיו כבר אינני יודע. עוזבים רגע את הארץ — פורצת מלחמה".

כשחזר לחיים האזרחיים הרגיז אותו, שהכל בעיר מתנהל כרגיל. „וכל ההבטחות שזורקים ואף אחד לא מאמין בקיומן, למשל, הבטחות האוניברסיטה על פתיחת שנת הלימודים מחדש. זה לא יהיה בכל החוגים. והודעות הממשלה, והמפקדים הגבוהים. או, למשל, הדיבורים של ראש אכ"א על אחוזי מגוייסים. אף אחד לא מאמין".

בצבא קל יותר

משה לומד מתמטיקה ומדעי המחשב, שנה שלישית. שוחחתי אתו יום אחרי שהשתחרר. הוא בן עשרים ושמונה, נשוי, אב לבן שנה וחצי ואשתו, גם היא סטודנטית, הרה. עובד במשרד התקשורת במחשב. שירת בשריון, בצפון ובדרום.

„רציתי להשתחרר מהרגע שהרגשתי שאני לא נחוץ יותר. אחרי 128 ימים. אבל השמחה לא היתה שלמה, חברים שלי נשארו מגוייסים. שוחררתי מסיבות רפואיות ויכולתי לנסות ולהשתחרר בשלבים יותר מוקדמים. לא עשיתי זאת, בין היתר, משום ששירתי בהתנדבות ומפני שהבאתי תועלת. רק אחרי שעזבנו את אפריקה ביקשתי להשתחרר. שוחררתי על תנאי ברגע שיצטרכו אותי, יקראו לי חזרה".

מאז הפסקת האש החיים בצבא פשוטים וקלים יותר מהחיים האזרחיים. „מעט עבודה. מרבית הזמן לא עושים כלום, פרט לעצם הישיבה במקום ותפיסת הקו. אין שום אחריות. בחוץ יש בעיות פרנסה, עבודה, חובות, אשה, ילדים. כשאין מלחמה החיים יפים בצבא. החברה היו נהדרים. התנאים היו טובים.

„בניגוד לטענות רבים לנו לא היה חסר דבר. ואם היה חסר משהו, בקצת יוזמה ידענו למצוא ולסדר. האמת היא, שנהנתי מהתקופה הזאת. כל זה אמור לגבי התקופה שאחרי הפסקת האש. לא לגבי המלחמה בשלביה הראשונים. נהוג לקרוא לזה מחדל. אבל זה הרבה יותר ממחדל, והעובדה שאף אחד לא שילם את המחיר היא מחדל לא פחות גדול מהמחדלים שהיו".

משה לנץ: „הבירוקרטיה ניצחה את הרצון הטוב. כמו שלמדנו בתנאים מיוחדים, צריך לתת לנו אפשרות להבחן בתנאים מיוחדים" אכן זו צרת רבים.

מיכה אשכנזי: נכנס להרצאה ולפעמים לא מבין בדיוק למה מתייחסים, אבל מתגברים. קשה להתרגל חזרה לנשים לדשא, הרבה דברים נראים טפשיים

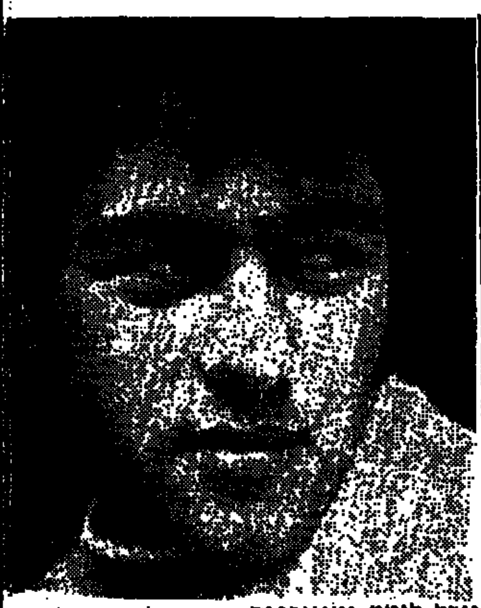

יובל לומד גיאוגרפיה: „אני נהנה ללמוד ומקווה להשלים את החומר, למרות שיכולים לקרוא לי חזרה כל יום. אני לוקח את הצ'אנס, יש לי ברירה?"

סטודנטים שחזרו מהקו

תמונות מול העיניים

הוא מספר על השעור הראשון שאליו נכנס. איחר ב־5 דקות וראה שאין מקום לשבת. „חשבתי שיהיו מקסימום עשרים סטודנטים. זה היה ממש חלם. מספר האנשים שישבו שם ולמדו.

„קשה לי להסתגל. אולי בגלל ה־חוויות הקשות שעברתי. כל כך הרבה חברים נהרגו, נפצעו. חלק עדיין יושבים בשבי הסורי — ופה ממשיכים כאילו דבר לא קרה. קשה לשכוח ולהתרכז בלימודים. אתה יושב וכל הזמן רצות לך תמונות מול ה־עיניים".

משה מאמין, שלאוניברסיטה היה רצון לעזור לסטודנטים המגוייסים, אבל „הביורוקרטיה ניצחה את הרצון הטוב". לדעתו היו צריכים להצמיד לכל סטודנט משוחרר סטודנט שנכח בהרצאות, שיעזור לו לעבור על ה־חומר ולהשתלב בעניינים.

„היום מרגיז אותי ששנת הלימודים כבר נפתחה. בזמנו חשבתי שיתנהלו לימודים חלקיים, שרק כ־30 אחוז יהיו בהרצאות ולחסרים ימצאו פתרון. מסתבר שבקורסים שלי המצב הפוך. פחות מ־20 אחוז במילואים והשאר לומדים לימודים סדירים. ל־אוניברסיטה אין בעיה של רוב אלא של מיעוט, וההתייחסות היא בהתאם".

מועדי הבחינות מטרידים אותו. ל־דעתו, אין הצדקה שסטודנטים ש־השתחררו רק עכשיו יצטרכו להבחן עם כולם. „כמו שלמדו בתנאים מיוחדים, צריך לתת להם את האפשרות להבחן בתנאים מיוחדים". על לוח המודעות אפשר לראות שהבעיה ה־זאת מציקה גם לאחרים, המבקשים במודעה להתארגן כדי להשיג תנאים מיוחדים לבחינות לכלל המגוייסים.

לנשים קשה יותר

פרופסור דניאל קרפי, דיקן הפקולטה למדעי הרוח, מבין לרוחם של הסטודנטים המגוייסים. הוא עצמו גוייס בפרוץ הקרבות ושירת בתותחנים (הוא בוגר קורס ראשון של קציני תותחנים). אחר־כך נשלח על ידי משרד החוץ לפעולות הסברה בחו"ל, חזר, פתח את שנת הלימודים וכעבור שבוע גוייס שוב, הפעם כמרצה.

„הרצאה שנתתי, לפני הפסקת ה־אש, בעיר סואץ (במפעל ע"ש נאצר) על בעיית ארץ־ישראל בדיוני האו־מות, הופסקה בתקרית אש חזקה". כרגע הוא בחופשה ואינו יודע מתי יגוייס שנית.

„אני מבין את התנאים שבהם נמ־צאים התלמידים שלנו, מבין מה הצר־כים שלהם, מה אנו צריכים לעשות — ומה אי אפשר לעשות".

גם דוקטור יוסף גורני, ראש ה־מכון לחקר הציונות, משרת בתותח־נים. הוא גוייס ביום הכיפורים ו־שוחרר לפני עשרה ימים. היה המבו־גר ביחידה ומדבר באהדה על יחס ההתחשבות של הצעירים.

„היחס בין בני־אדם בקו היה מופ־תי. כל אותה נוקשות ישראלית אופ־יינית — לא ניתקלת בה בקו. היתה שפה אחרת. גם אחרי הפסקת האש".

חייל שטרם שוחרר, מבקר בחופשה באוניברסיטה ומנסה לברר מה העניינים

(סוף בעמוד 45)

„המלך פחם" והשביתה הגדולה

משוריינים של הצבא הבריטי מסיירים בחוצות לונדון בימי השביתה הכללית של שנת 1926

„המלך פחם", אשר פילס את הדרך למהפכה התעשייתית באירופה, היה בראשית המאה נושא למאבקים חברתיים רבים, שמצאו את ביטויים גם בספרות העולם. עם גילוי הנפט הזול יותר מהפחם, ירש „המלך נפט" את מקומו של „המלך פחם" גם בקידום התעשייתי שהוא הביא עמו וגם בתככים המדיניים והחברתיים. עתה משנתייקר הנפט, עקב התככים של מדינות-ערב, חוזרת במידת-מה עטרתו של „המלך פחם" ליושנה וגם לבעיותיה. שביתת כורי הפחם בבריטניה, אשר בגללה נערכות החודש בחירות לפרלמנט בלונדון, העלתה את זכר השביתה הגדולה מלפני 48 שנה, שאף היא החלה במכרות הפחם...

מאת משה דור

שביתת-הכורים הגדולה בבריטניה מתריפה והו-לכת, על כל השלכותיה החברתיות והפוליטיות, וצילו השחור של „המלך פחם" — כשם שכינה אותו אפטון סינ-קלייר — עודנו, מסתבר, מעובת ומפחיד, אף-על-פי שירד מגדו-לתו כבר שנים רבות ושרביטו עבר לידיו של „המלך נפט".

ותיקים נזכרים אל-נכון בשביתה הכללית, ששיתקה את בריטניה לפני ארבעים ושמונה שנים, ואף היא שורי-שיה נעוצים במכרות-הפחם. הואיל ו-אדם קרוב לעצמו, נזכרתי אני, קודם כל, באותו צד של הפחם שנתגלה לי לראשונה — צידו הספרותי.

זכות-הבכורה אמנם שמורה לאפ-טון סינקלייר. בעל-המחבר האמרי-קני הזה, שהרעיש את מצפונה של ארה"ב ברומאנים החברתיים שלו, ספוגי ההשראה הסוציאליסטית, כבר נסתלק מן העולם. אך אחרים מספריו הידועים ניתרגמו לעברית, באותן שנים, רחוקות, וביניהם גם „ג'ונגל" ו„נפט" ו„המלך פחם". את הרומאן האחרון פירסם סינקלייר בשנת 1917 ואילו בלשוננו הופיע ארבע-עשרה שנים אחרי-כן — מבחינת מעמדו של הפחם בעולם בוודאי נודע לפרקי-זמן זה מובן לא-מבוטל; אך עכשיו, משעלעלתי שוב בעמודיו המטושטשים של הספר (הוצאת „מיצפה", תל-אביב, תרצ"א), חלפה בי ריגשה. פר-שת שביתת-הכורים בקולוראדו שבה וקרמה עור וגידים, והוא הדין ב-קורותיו של האל וורנר, המכונה ג'ו, שירד מבין אילי-הוון אל כורי-הפחם ללחום את מלחמתם. אמנם כן, ה-דפים כבר הצהיבו מזוקן, אך באחד מהם מצאתי כתוב, בכתב-יד ילדותי, את המלים: „הבוז למוצצי דם הפוע-לים!" — הנה, כך הגיבותי גם אנוכי, אל-נכון, לפחות במחשבתי כאשר קראתי את הרומאן. להעלות את רש-מי על דפי הספר עצמו לא מלאני לבי.

לימים, כשקניתי לי ידיעה בשפה האנגלית, קראתי את „מה יפית עמק-נווי" של ריצ'ארד לואלין (הקיים גם בתרגום עברי). גיא-החזיון היה הפעם ויילס, שכורי-הפחם שלה נאבקים נגד מעבידיהם כמו נגד נגישותיהם של האנגלים, הדורסים ברגל-גאווה את התרבות המקומית. „מה יפית עמק-נווי" נחשב, בצדק, למיטב יצירתו של לואלין, וכאשר אירע לי — שנים רבות אחרי-כן — לפגוש את הסופר פנים אל פנים, באילת שבה עסק בכתיבת רומאן על ישראל, נת-קשיתי להאמין, כי האיש לא היה כורה מימיו; והרי הוא כותב על ה-מיכרות ועובדיהם מתוך אינטימיות והזדהות נוגעים אל הלב;

האמיצים והמקופחים

„כשהייתי ילד קטן הייתי מבקר לעתים תכופות במכרות הפחם", סי-פר לי האיש זקוף-הקומה, חרוש ה-פנים השחומים, „אבל כורה לא היי-תי; אינני חבר האיגוד המקצועי, אין לי קרובים כורים ובכלל, הם, הכו-רים, חשדנים מאין כמותם. אבל כש-כתבתי את ,מה יפית עמק-נווי' מצא-תי אדם שהיה מונה את קרונות ה-פחם היוצאים מן המיכרה, והוא סידר לי — בדרכים מפוקפקות למדי — שאוכל לרדת למיכרה כגורף-עפר-וסלעים. הוי, זו היתה עבודה! — ומאז אני מכבד כבוד גדול ביותר את הכורים, שהם האמיצים בבני-האדם והמקופחים שבהם".

„האמיצים בבני-האדם והמקופחים שבהם"... אין אנו מרבים להרהר ב-כך, ועל אחת כמה וכמה בדור של חשמל וכוח גרעיני, או בתקופה ש-הנפט זוקר, אולי בפעם האחרונה, את ראשו בשחצנות שכזאת, — להוציא כשכלי-התקשורת מביאים פרטים על אסונות במעבה-האדמה. ואף-על-פי-כן, הפחם עודנו נמנה עם המחצבים החשובים ביותר בעולם, ועם חומרי-הגלם העיקריים המניעים את גלגלי התעשייה. זקוקים היינו למשבר ה-נפט — אפילו המלאכותי והסחטני — כדי לשוב ולהיווכח בדבר.

בעקבות המלחמה

אמנם, בימים עברו החזיק הפחם בכתר-הבכורה: המהפכה התעשייתית של סוף המאה הי"ח וראשית הי"ט, עיקרה כרוך היה בהכנסת שיטות חדשות של שימוש בחומרי-גלם, ו-בכלל זה ביחוד בפחם ובברזל, וני-צול הקיטור. אז עבר מרכז-הכובד מ-דרומה של אנגליה אל הצפון ו-מבקשי-העבודה נהרו מן האזורים ה-חקלאיים בדרום-מזרח לאזורי הברזל והפחם בצפון-מערב, שבהם קמו ערי התעשייה הגדולות כמנצ'סטר, בר-מינגהם וליוורפול, ובהן התפתח מע-מד-פועלים נרחב. אין זה מענייננו לתאר את המהפכה התעשייתית, על השפעתה העצומה על כל רבדי החב-רות האנושית ואורחות-האדם, ועל העוולות הסוציאליים הנוראים שהיו כרוכים בה. אבל התעשייה צמודה היתה אל מכרות הפחם — באנגליה כמו בארה"ב או בגרמניה (מיכרות הרוהר המפורסמים...).

מלחמת-העולם הראשונה הביאה שינויים מרחיקי-לכת בבריטניה. חזו-בה מה שכבר אירע אחרי הקרב של ווטרלו: שפל חמור בתעשייה, ומאו-תו סיבות עצמן — שיחרורם ה-פתאומי של בני-אדם רבים שלא יכלו לכבוש בחזרה את מקומם במערכת הכלכלית שהשתנתה בינתיים; פיתו-חם המהיר של תהליכי-הייצור כדי להענות לצרכי המלחמה, ותקציב מנו-פח על-ידי עוצם החובות שנצטברו בימי המאבק. היתרון הכלכלי-תעשיי-תי שהיה לאנגליה משום שתעשייתה התפתחה מוקדם יותר מזו של ארצות אחרות — אבד לה לבלי שוב, וגם הציוד בתעשייותיה היה עתה ירוד יותר מזה של גרמניה וארה"ב; שכר-העבודה היה גבוה מזה שביבשת ו-האיגודים המקצועיים לא הניחו ל-הורידו, וסחר-החוץ נפגע בגלל פי-חות הצריכה בעולם שנתרושש. ה-נסיונות לשמור על ערך הזהב של הליש"ט — כדי לקיים את עמדת בריטניה כבנקאית-העולם, גרמו ל-מעשה נזק והגבירו עוד יותר את ה-אבטלה.

ב-1921 נמצאו בתעסוקה הבריטית כ-13 וחצי מיליון גברים וכששה מיליון נשים, אבל גדל המספר ה-כללי של אזרחים מבקשי-עבודה, ועם זה חלו שינויים בחלוקת הפועלים בין מקומות-העבודה. מספר העובדים ב-ענפי התעשייה הבאים — מכרות פחם, מסילות-ברזל, תעשיית הטכס-טיל, מכונאות, הנדסה, בניין אנ-יות, ברזל ופלדה — פחת במיליון בשנים 1923—1933. אך באותה תקופה עצמה עלה מספר העובדים ב-מסחר הסיטוני והקמעוני, מלונות ו-שעשועים, מקצועות-בנייה והחשמל, התחבורה וייצור ספרים, מכוניות ו-אופניים.

עבודת הכורים היא קשה ומסוכנת גם בימינו, ימי השכלולים הטכניים

„הצביעו למען השביתה!" — כתובת זאת מתנוססת על המדרכה לרגלי משמרת כורים

השביתה הכללית ב-1926

התפשטות כוח-החשמל ומנועי-הבנזין חוללה גם תהליך הפוך למה שאירע בימי המהפכה התעשייתית; האוכלוסיה זרמה עתה לדרום, וביחוד לסביבת לונדון. אך השימוש במקו-רות-כוח חדשים הביא לידי אבטלה חמורה בקרב כורי הפחם, שנגרמה גם בגלל הגברת ייצור הפחם בארצות אחרות, ביחוד בפולין. זאת, ועוד: אחרי שפינו הצרפתים את אזור ה-רוהר, שעליו השתלטו לנוכח הפס-קת התשלום הפיצויים על-ידי גרמניה, חידשו מכרות-הפחם הגרמניים את תפוקתם, והדבר נתן מיד את אותו-תיו בהזמנות לתעשיית-הפחם הברי-טית.

על רקע זה פרצה השביתה הכללית בבריטניה בשנת 1926. „זה היה אסון מפליג לתנועת האיגודים המקצועיים בבריטניה", כותב עמנואל שינוול ב-ספרו על תולדות מפלגת הלייבור, „עשר שנים של גידול במספר החב-רים ירדו לטמיון, וקרנות האיגודים המקצועיים נצטמצמו ב-4 מיליון ליש"ט." יתרה מזאת: בעקבות ה-שביתה נחקק „חוק סכסוכי-העבודה והאיגוד המקצועי" הקשוח, שהסיג את זכויות העובדים מהלך דור שלם אחורה. אחרי השביתה הכללית היתה תנועת האיגודים המקצועיים בבריט-ניה חסרת כוח, יוקרה וכסף כאחד, ושקיעתה הטביעה לאלתר את חות-מה על מפלגת העבודה.

„האיגודים המקצועיים מעדו אל השביתה הכללית של שנת 1926 מ-תוך רגש של נאמנות כלפי כורי-הפחם הנלחצים", כותב הלורד פרנ-סיס-וויליאמס, איש-לייבור ותיק ו-היסטוריון של תנועת-העבודה בברי-טניה, „זה היה כלי נשק מהפכני אך באמת לא רצו העובדים מהפ-כה".

כיצד באה, אם כן, לעולם השבי-תה הכללית היחידה בהיסטוריה של האיים הבריטיים?

בגלל מאמר בעתון

בלי אירוניה — אי-אפשר. המש-קיף האירוני היה משיב: היא נת-חוללה משום שעורך-עתון כתב מאמר ראשי מלבה-יצרים ומשום שראש-ממשלה התעקש שיניחו לו לישון ב-לא הפרעה. „רחוקים היינו מרחק של חמש דקות מיישוב הסכסוך", אמר ארנסט בווין, אז אחד מראשי השוב-תים, בהביטו אחורה, שנים רבות ל-אחר מעשה, והוא שר-החוץ הברי-טי.

אבל אף כי ייתכן היה למנוע את השביתה, — ואכן, כמעט מנעו אותה — באותו מעמד של ראשית חודש מאי 1926, הרי במובן עמוק יותר היתה בלתי-נמנעת. במוקדם או ב-מאוחר היתה פורצת, מפני שמעמד העובדים המאורגן בבריטניה חייב היה להתנסות בנסיון טראומאטי זה על-מנת להיווכח שאין תיכלה — לפחות בבריטניה —. לרעיונות הפעולה ה-מהפכנית הישירה של הסינדיקאליזם הקלאסי, רעיונות שהשמאל היה שבוי בקיסמם במשך יותר ממאה שנים. אפשר שאופייני הדבר לבריטים, כי בהתרחש השביתה הכללית, נבעה זו מטעמים שונים לגמרי, וכי אלה ש-עמדו בראשה נתייראו מפניה לא-פחות מן המימשל והמעבידים. וראש חששותיהם היה שמא תיהפך למכשיר מהפכני בידיהם.

השביתה הכללית של 1926, אף-על-פי שהרעיון העקרוני שלה שור-שיו נטועים עוד בשנות השלושים של המאה הי"ט, היה לה מניע עיקרי ב-רגש הסולידאריות הפועלי היא היתה *מחווה נדיבת-לב, שנידונה לכשלון מראשיתה*, — מחווה של ציבור-העוב-דים הגדול כלפי אלה שנחשבו ל-מקופחים ביותר בתוכם, כורי-הפחם.

צ'רצ'יל טעה או היטעה

זירת הפעולה הוכשרה שנה קודם לכן, כאשר מיניסטר האוצר של ה-ממשלה השמרנית, ווינסטון צ'רצ'יל, — שנעזר, ואולי אף רומה, בתחום שלא היתה לו בו ידיעה רבה, על-ידי נגיד הבנק של אנגליה, מונטגיו נורמאן — החזיר את הליש"ט אל ערך-הזהב שלה שמלפני המלחמה. על-פי שער חליפין של 4.86 דולאר לליש"ט, יוקרת ה„סיטי" אמנם שוק-מה כמרכז-בנקאות עולמי, אך הדבר עלה ביוקר רב לתעשייה הבריטית. וביחוד זו של הפחם, שנמכר בשוקי-עולם במחיר שהועלה עתה בעשרה אחוזים, כלומר במחיר שאיננו בר-תחרות. בעלי-המיכרות ניסו לשנות את המצב על-ידי קיצוץ בשכר הכו-רים, מה שהכלכלן הדגול מיינארד קיינס כינה „עול חברתי מן המדר-גה הראשונה; הכורים היו לקרב-נות מרכבת-הדמים הכלכלית". ה-מייצגים בבשרם ובחלבם את „התי-קונים היסודיים" שיזמו מיניסטריון האוצר והבאנק-אוף-אינגלנד על-מנת להפיס את דעתם של עתירי ה„סיטי".

חודש לאחר החזרת אל ערך-הזהב הודיעו בעלי המיכרות כי יש בכוונ-תם לשים קץ לתוקף ההסכמים הקיי-מים, לקצץ את השכר ולהגדיל את שעות-העבודה. תנועת האיגודים ה-מקצועיים, שלא-מכבר העניקה סמכו-יות חדשות למועצה הכללית של „קונגרס האיגודים המקצועיים" על-מנת לתאם את הפעולה התעשייתית, הגיבה לאלתר. לא עבר חודש והיא נחלה הצלחה מרשימה, אך לאחר זמן הוברר שלא היה זה אלא רושם בל-בד. בעקבות האיום בשביתת-אהדה של איגודי התעבורה ואיגודים אח-רים, אם יוגשמו תביעות בעלי-המיכ-רות, הקימה הממשלה ועדה מלכותית לעיון בהצעות לארגון-מחדש של תעשיית הפחם, ובינתיים העניקה סובסידיה למשך תשעה חודשים על-מנת לקיים את השכר ברמתו הנוכ-חית.

האמונה שעוצמת פועלי-התעשייה היא עתה כה חזקה, שאם יפעלו ב-משותף חזקה שינצחו, נתגברה שבעת מונים. למעשה, ניצחה דווקא הממש-לה. היא זכתה ב א ר כ ה. במרוצת תשעת החודשים, שבהם פעלה הווע-דה, נתארגנה הסתדרות לאומית ל-תחזוקה ולאספקה, שמתפקידה לגייס מתנדבים להפעלת השירותים החיו-ניים במקרה של שביתה כללית.

הוועדה המלכותית, שבראשה עמד סר הרברט סמיואל — מי שהיה ה-נציב העליון הראשון בארץ-ישראל — הציעה שינויים חשובים רבים ב-תעשיית הפחם. אבל השינויים נועדו לעתיד-לבוא. בינתיים לא נעשה דבר להקלת המצב הקיים. ב-30 באפריל 1926 הפסיקו הכורים לעבוד לנוכח השבתת-מיכרות לאומית שהוכרזה ב-ידי בעלי-המיכרות. מיד פנו הכורים בבקשת עזרה אל המועצה הכללית של קונגרס האיגודים המקצועיים.

התכניות התקדמו בכוח עצמן

אבל אף-על-פי שעניין הכורים עורר אהדה כזאת בקרב חברי האיגו-דים המקצועיים, שלחצו על מנהיגיהם לנקוט בקו לוחם, רחוקים היו המנהי-גים עצמם מלהתכוון ברצינות לשבי-תה כללית. הם, שהצלחתם הקודמת סינוורה את עיניהם, האמינו, כי די באיום שתוכרז שביתת-אהדה כללית על-מנת להניע את הממשלה לפתוח במו"מ. אכן, הם היו משוכנעים ב-זאת עד כדי כך, שבהתחלה לא נע-

(סוף בעמוד 43)

דברים מן הלב

אמו של שבוי בסוריה

בלילה אני מדברת אתו, ביום אני מלטפת את חפציו

מאת דב גולדשטיין

שבעה עשר שבועות אני כותבת לו כל שבוע. שבעה עשר שבועות, מאז יום המלחמה הראשון, בראשית אוק־טובר 1973, אני כותבת לו למחנה השבויים בסוריה. מעולם לא אמרו לי אנשי הצלב האדום בארץ אם המכתבים נמסרים או לא. מעולם לא הביאו תשובה מהילד. אף פעם אחת.

יש לי טפסים מיוחדים כאלה עם הוראות ב־ערבית איך למלא ואיך לכתוב. יש שם מקום לשם הילד שלי, לכתובת (*מחנה השבויים בסוריה*). אחרי כך בא קטע פנוי. יש שם עשר שורות. זה מיועד למכתב שלי אליו.

בהתחלה חשבתי: בעשר שורות? איך אני אסתדר בעשר שורות קצרות כאלה? הלא יש לי כל־כך הרבה דברים לספר לו ולהגיד לו ולבקש ממנו! כתבתי, ועוד לפני שאמרתי משהו נגמרו עשר השורות. ואנשי הצלב האדום אמרו, שאסור למלא יותר מטופס אחד בשבוע. קרעתי וכתבתי, קרעתי וכתבתי. אחר־כך למדתי את סוד הצמצום. חבל על כל שורה וחצי שורה. אני כותבת בקיצור רב, דוחקת לתוך עשר השורות, בכתב קטן, שמונים, לפעמים מאה מלים.

הכל אני מספרת לו, אבל קודם־כל את הדברים החשובים באמת. הרי הוא כלוא שם 120 יום. הרי אנחנו לא יכולים לדעת מה סיפרו לו שם, כדי לשבור את רוחו. אולי הוא חושב שאין כבר מדינת ישראל. שכבשו אותנו, שהיגלו אותנו, שהרגו את כל האזרחים שרפו את הבתים. אז אני מספרת לו, שהמדינה קיימת ושאנחנו חיים ושיש לו לאן לחזור ושרק יבוא ושאנחנו אוהבים אותו ושהנשמה יוצאת אליו.

אני משתפת אותו פעם בשבוע, בעשר השורות, בחיי המשפחה הרחבה. על בני דודים ודודות אני מספרת לו, על ילדים חדשים שנולדו לגיסות ול־גיסים. ועל הארץ אני כותבת לו. על הגשם ועל השלג.

בכל פעם שאני גומרת מכתב; בכל פעם שאני מספרת לו שאנחנו חיים, שאנחנו כאן, בבית — מעט נעצר לי לכמה שניות. באמת? אנחנו באמת חיים? בלעדיו? הוא איננו אתנו, הוא איננו יושב אתנו לשולחן של שבת ולא שומע אתנו מוסיקה בערבים ולא מסתכל בטלוויזיה ולא משבח את התבשילים שלי ולא מבקש עוד מהעוגה ולא צוחק כמו שרק הוא יודע לצחוק, ברוחב־לב כזה, בתום ילדותי — ואנחנו חיים? אנחנו יכולים לחיות?!

בשבילו אני חיה, שיהיה לו לאן לחזור. שאוכל לכתוב לו כל שבוע. שאהיה לו הגשר בין ההווה המעורפל והמיוסר והמעוות, לבין העתיד שלו.

כך אני חיה מהיום הראשון של המלחמה. רק בשבילו. לא ידעתי איפה הוא. הכל היה מעור־פל. ידעתי שנשלחו לקרב. כעבור שבוע נודע לי שחבר שלו, ע. שמו, נהרג בטנק. הלכתי אל אמו. היא כבר ידעה. עולמה כבר היה חתום בחותמת הנוראה הזאת של אובדן, של שכול. ילדי שלי, כך ידעתי, היה נהג הטנק, שבו ע. נהרג. אז גם שלי נהרג? גם עולמי שלי נסגר, נחתם, אבד?!

לא הודיעו. לא אמרו. התחלתי לחפש בין ה־פצועים בבתי־החולים ובתי ההחלמה. ביום ובלילה, יום אחרי יום חיפשתי קשר, חיפשתי חוט, סימן, תווית של זיהוי, משהו. את הדסקית של ע. מצאו. ביחס לבני — כלום.

הכל כבר הכירו אותי. חקרתי ודרשתי. אמרתי: אם הוא נהרג, אני רוצה גופה, אני רוצה קבר, אני רוצה מקום להשתטח ולהביא פרחים ולבכות ולספר ולדבר. אם הוא חי — איפה? בידי מי? באיזה מצב?

מסיפורי הפצועים צירפתי חוליה לחוליה, ארגנתי לי סיפור שלם, סיפור פרטי שלי. לעצמי. נדלק לי שביב של תקווה. נסעתי לגולן. התהלכתי מיחידה ליחידה, מחייל לחייל, ממפקד למפקד. מטנק שרוף אחד לטנק הרוס שני. פגשתי את אחי. הוא שרת בגולן. גם הוא ערך חקירה משלו. המסקנה שלי היתה, שהבן יכול היה להיות רק בטנק שרוף אחד, שנמצא על תל סאקי. הלכתי לשם. מצאתי טנק. על כסא הנהג מצאתי את הבגדים שלו, עם תוויות הסימון. היתה שם גם מחציתה של חפיסת שוקולד, מן הסוג שהוא אהב, מן הסוג ששלחתי לו יומיים לפני המלחמה.

בדקתי את תא הנהג. לא היו שם פגיעות. הוא חי? הוא בשבי?

התחלתי לחפש מי ישב במוצב הסמוך למקום מגיעתו של הטנק הזה. הטנק של הבן. שוב שיח־זרתי. שוב ליקטתי פרט לפרט. מצאתי בחור אחד שיצא חי מהגיהנום של הבונקר ההוא. היתה שם חבורה של לוחמים. הסורים תקפו אותם גלים גלים בכוחות גדולים. הם היו קומץ. היו להם שלושה הרוגים. הם, ההרוגים, שכבו בפתח הבונקר. הבחורים החיים התכנסו במעמקי הבונקר. כאשר באו הסורים, התקרבו אל הפתח, ראו את שלוש הגוויות — והחליטו, שאיש לא נשאר כאן בחיים. בתוך הבונקר עצרו הבחורים את נשימתם. שניות ארוכות כנצח, שבהן ריחפו בין החיים והמוות. הסורים הסתכלו שוב. אין כאן אף אחד חי. הסתלקו. הבחור הזה, שסיפר לי כיצד ניצלו, הבטיח ליתר החברים, שאם ייצאו בחיים מהבונקר הזה, הוא יזמין אותם למסי־בה. לפני שנפרדו אסף את שמותיהם. העתקתי את הרשימה. הלכתי מאחד לאחד, מחייל לחייל. מצאתי אותם מפוזרים בבתי חולים, בבתי החלמה, ביחידות משתקמות, בחופשות. לא היה אחד שלא מצאתי. חבורת ניצולים. והם סיפרו כל מה שזכרו, כל מה שידעו. אחרי שהטנק של בני נפגע הם השתמשו זמן קצר במכשיר הקשר שלו, כדי לדווח על מצבם. רק דבר אחד לא ידעו: מה עלה בגורל האנשים, שנלחמו בטנק הזה. מכל סיפוריהם הנרגשים לא ידעתי, בסופו של דבר, היכן בני.

עם הספיקות והתקוות נעשיתי, כאמהות רבות אחרות, לקוחת־קבע במרתף־היסורים. כך קרא־נו לו. והיו שקראו למקום הזה מרתף־האימה. שם התכנסו האמהות לזהות תמונות של הילדים, לפי הקרנות של הטלוויזיה הסורית. מרתף־היסורים־והאימה. שם שמעתי את הצווחות: „הנה הוא. הנה זה הוא, זה הוא!" שם ראיתי אמהות באות יום־יום, ושבות יום ולילה, בוחנות כל תמונה, כל צילום, נועצות עיניים ריקות, מזוגגות, שאפסה מהן טיפת הדמעה האחרונה. הולכות לשעות אחדות. חוזרות בתקווה חדשה: „אולי... אולי עכשיו... אולי לא הבחנתי קודם... הייתי עייפה...".

כאן ראיתי שתיים ושלוש וארבע אמהות אוח־זות בצילום אחד וכולן זועקות: „זה שלי! אל תקחו לי! אני מכירה! זה האף שלו! רק לו יש אף כזה! אלו העיניים שלו! הנה, הוא מסתכל עליו! תחפשי לך את שלך! רק תעזבי לי את שלו!"

כאן חשבו אותי למאושרת. כאן ליוו אותי עשרות עיניים מקנאות. כאן התלחשו מאחורי גבי, האמהות האומללות, שלא גילו צילום של יקיריהן: „למה לה שתיים? למה חוסר צדק כזה?!" כי אני באמת הייתי מאושרת: אני זיהיתי את הבן שלי פעמיים, בשתי הקרנות נפרדות, בשני תאריכים נפרדים. לי יש שתי תמונות. פעם אני מסתכלת על האחת, פעם על השנייה, לפעמים על שתיהן, בבת־אחת. יש עוד מאושרת כמוני?! יש עוד אם, ש־גורלה כל־כך היטיב עמה?!

בלילה אני שוכבת עם התמונות שלו. שתי תמונות לאם אחת. קודם אני מסתכלת עליו ומל־טפת את הלחי ואת השערות. אחר־כך אני מכבה את האור. ואנחנו נשארים רק שנינו. לבדנו. הוא ואני. ואף אחד לא יכול להפריע. לי. ואז אנחנו משוחחים. עד אור ראשון של בוקר. אלו הן השעות שלנו. אני מספרת לו והוא מספר לי. ואני מרגישה אותו. זה דבר מוזר. אני חשה בו, כאילו הוא באמת נמצא על ידי. כמו בימים שהיה קטן־קטן והיה מתפנק אצלי במיטה בלילות חורף ארוכים או בבקרי שבת נפלאים. לפעמים התחושה הזאת כל כך ממשית, כל כך פיזית, שאני מתפתה להגיד לעצמי: „כן, כן, אל תחששי, אל תפחדי, אל תת־ביישי, מותר לך, זה שלך, תיגעי בו, תלטפי אותו, תחזיקי לו ביד, סדרי לו באצבעותיך את השערות שלו".

אבל המציאות חזקה מן הדמיון. לפעמים היא מוכנה לעשות לי חסד. לפנות קצת מקום, להניח לי לחלום. אבל אור ראשון חוזר ומשליט את המצי־אות. היא כאן: אכזרית, שתלטנית, מנפצת כל אשליה.

היא מרה. אין חשק לפגוש אותה. אין כוח לחיות אותה. כל הלילה אנחנו שומעים יחד חדשות: הבן ואני. כל שעה. תיק, תיק, תיק. אולי יגידו מש־הו. אולי זו. אולי מסרו רשימה. אולי הסכימו לבי־קור של הצלב האדום. אחר־כך באים העתונים. כל העתונים. עתוני הבוקר — לבוקר. עתוני הערב — מהצהריים והלאה. כל מלה. כל אות. אסור לפסוח על אף רמז, על אף פתח־תקווה. ואני מלקטת כל ידיעה ובונה לי עולם של פירושים. ופרשנויות ורמ־זים ותקוות קטנות.

ואני רצה לפגישות. עוד פגישה. עוד ח"כ. עוד־שר. עוד עסקן. עוד מי שיודע משהו, שמע משהו, חושב משהו, מבין משהו. לא חשוב מי. מי שמוכן, מי שיש לו בשבילי חמש דקות פנויות.

אני מאזינה לתקליטים החביבים עליו. זה מעניק לי שוב את דקות האשליה. אז — אני לא דוחקת בזמן ולא מבקשת ממנו שיעבור. אז — אני לא קיצרת־רוח. אני נותנת לצלילים חופש להשתפך מתוך המכשיר ואני כאילו רואה את הבן, איזו נהרה של הנאה שפוכה על הפרצוף המתוק שלו ואני רוצה שהתקליט ינגן, עוד ועוד, ושהאשליה לא תיגמר אף פעם.

ואני מסדרת את החפצים שלו ואת הניירות שלו ואת המכתבים שלו. כל יום אני מסדרת אותם מחדש ואני ממששת אותם ואני מריחה אותם ואני סופגת אותם לתוך עצמי. רק שני צילומים יש לי? רק בזכותם אני מאושרת? יש לי גם התיק שלו וצרור מכתבים שכתבתי לו ואבזרים אישיים קטנים. ובכל דבוק הריח שלו, המיוחד.

זה היה בנר ראשון של חנוכה. חנוכה? בלעדיו? בלי שהוא יברך? בלי שישיר „מעוז צור"? מה? להדליק? לא להדליק? בשביל מי?

הדלקתי. בשבילו. אולי בזכות הנר הקטן הזה? טלפון. מאז המלחמה, מאז שהוא נעדר, הטלפון מורט את עצבי. תובעני. כזה. מייד! לחרים! מה הבשורות? מה הוא מספר? נזעקתי. „גברת כך וכך?" אני. „גברתי, יש אצלי כמה חפצים של הבן שלך..." שתיקה. חפצים? מה? אני רוצה להגיד משהו, לשאול. ואין לי קול. לא יוצא לי. והוא אומר: „אם את מוכנה לבוא אלי, לתל־אביב, אז אנחנו יכולים לקבוע פגישה". כן, פגישה. טוב. מתי. קובעים פגישה. למחרת. אני אבוא. ופתאום מזדעקת אצלי קריאה: „מה מחר? מי מחר? עכ־שיו, עכשיו אני אבוא, מייד אני אבוא!" וכמו שאני לבושה, בלי לבזבז שניה, אני רצה אל המכונית וטסה אל הבחור. מתברר, שזה עתונאי מהמערכת שלכם, חביב כזה והוא רוצה לספר לי אבל גם הוא לא יכול. כי שנינו נחנקים מדמעות. האמא של הבן הזה, והוא, זר, שמעולם לא ראה אותו ומעו־לם לא שמע אותו, רק המלחמה, באחת החוליות האנושיות שלה, הפגישה אותו עם צרור קטן. עם תיק של מסמכים ושל מכתבים.

כך הוא בוכה — ומספר: ביום שני, יומה השלישי של המלחמה, הוא עלה עם הכוח הפורץ לתל סאקי. היתה הפגזה קשה. היו נפגעים. פינו אותם. הוא ניצל. היה נסער ונרגש ומבולבל. היה טאנק, למעלה, טנק בודד. עלה. על הדופן מצא מכ־תבייה פתוחה והרוח מבדרת דפי נייר וגליונות של מחברת. מכתבים מהחברה. „בעבר וגם בעתיד, שלך תמיד". נגע ללבו. המשפט התמים הזה. מין משפט כזה שלפני המלחמה, משפט אוהב. צרר את המכת־בייה לתוך תיק ניילון, שמצא בסמוך, יחד עם כומ־תה שחורה, שהתגלגלה שם, והחליט, כי בתום המלחמה יחפש את הבחור וימסור לו.

בינתיים מתפוצצים הפגזים והתופת רועמת וצריך להסתלק. חזר לאן שחזר — והצטער כי נעלם לו התיק. ירד לחיי הכל. הוא מוכרח למצוא. הוא מוכרח להחזיר. זו כמו הבטחה. זו כמו שבועה. קצת ריחמו עליו. קצת לא הבינו. קצת חשבו: מי יודע? המלחמה? התוצאות? הלך וחיפש. הלך בנתיבותיה של המלחמה הבוערת. חפש טרמפ נסע. לא חפש — הלך ברגל. ראה חבר'ה בוחל. „אולי, חבר'ה, תיק ניילון, מכתבייה כחולה, מה?!" הסתכלו זה בזה ואחד אמר: „כן, הנה, מצאנו פה. זה שלך?!" לא, זה לא שלי, אבל הוא... מה יילד, יסביר. „שלי". נתנו לו. בחופשה קצרה ראשונה מסר לחיילת, שתשמור. אחר־כך — לא מצא אותה. חיפש וטילפן והזעיק. מצא. הנה התיק.

הנה הניילון. הנה המכתב האחרון שלי, ערב יום הכיפורים: „אחרי הצום, שיהיה לך השוקו־לד שאתה אוהב, עם הרבה הרבה אהבה מאמא". וה־י לא הספיק. כשהתחילה המלחמה והוא התחיל לדהור עם הטנק, אכל מחצית החפיסה. את המחצית ה־שניה אני מצאתי.

דבר נפלא, החברים. מוזר! החברים שלחמו אתו, החברים מהיחידה, המפקדים מהיחידה — עוד לא פתחו אצלי את הדלת. אינם. למה? אני שואלת את עצמי, למה לא להיכנס, להגיד מלה, לספר? אין אף אחד?

אבל באים חברים ותיקים. חברים מהתנועה,

(סוף בעמוד 41)

הזרוע היפאנית של המחבלים הפלסטיניים

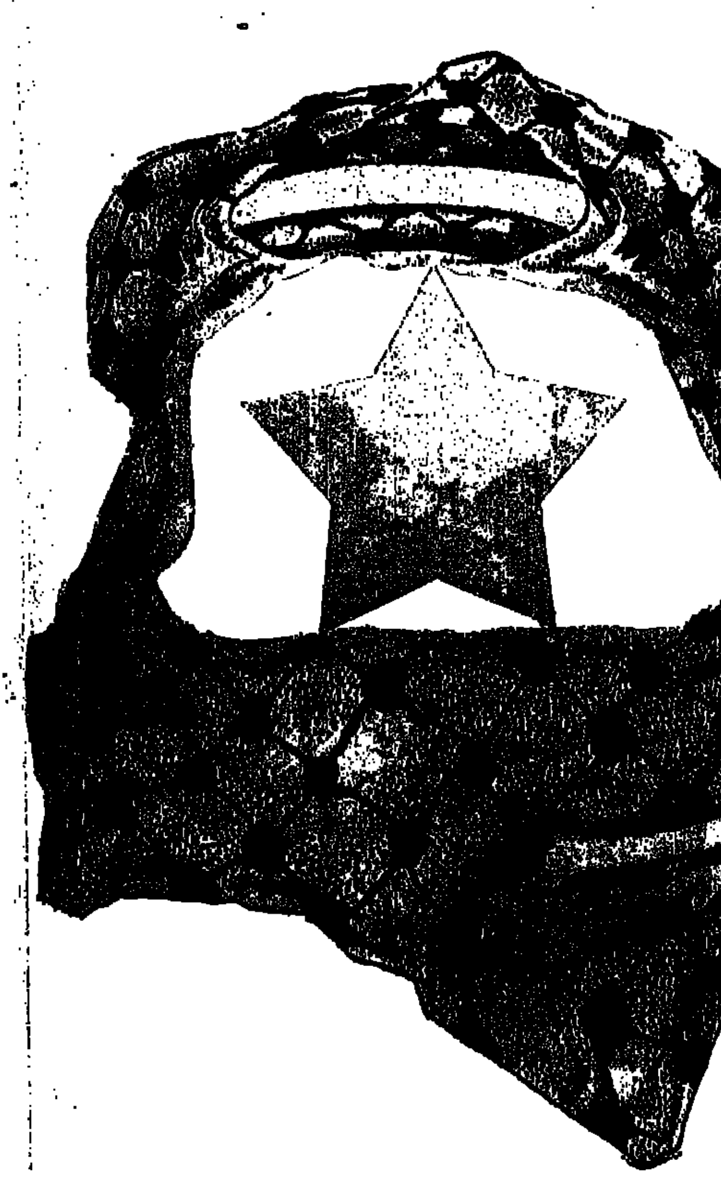

מאת י. עקב

חטיפות אישים ורציחות — במעשי טרור אלה ברחבי עולם מאיימת עתה השותפות של „הצבא האדום המאוחד" ו„החזית העממית לשחרור פלסטין" — שניהם גופים שמאלניים קיצוניים — אחר מבצעיהם המשותפים החודש, בסינגפור ובכוויית.

השותפים ניסו לחבל במתקני זיקוק של חברת „של" בסינגפור (הם טוענים כי העלו שם באש חמישה־עשר מיכלי דלק) ושיחררו את ארבעת המבצעים — (שני יפאנים ושני ערבים) בהטיסם אותם לכוויית במטוס יפאני „סחוט" מממשלת יפאן, אחר השתלטות אנשי „החזית" על שגרירות יפן בכוויית.

„חטיפות המטוסים יצאו מן האופנה. שיטותינו השתנו", אמר באחרונה דובר „החזית העממית" בסאם שריף, ומארגן „חוליות המתאבדים" של הארגון, ד"ר ודיע חדאד, שמפקדתו בבגדאד, ראה להודיע כי אנשיו הועמדו הכן בנקודות מפתח באירופה ובאסיה לקראת פתיחת סדרה חדשה של מעשי טרור שיתאפיינו בחטיפות וברציחות.

להודעות אלה קדמה הודעה משותפת של „הצבא האדום" ו„החזית", שבאה להצדיק את פעולת החבלה במתקני חברת „של" בסינגפור. „חברה הממלאת תפקיד נפשע בהתקפה האימפריאליסטית והציונית על עמי ערב ודרום־מזרח אסיה, מה גם שממשלת סינגפור חיזקה באחרונה את קשריה עם ישראל ברכשה ממנה טנקים צרפתיים וספינות מנוע מצוידות בטילי „גבריאל"."

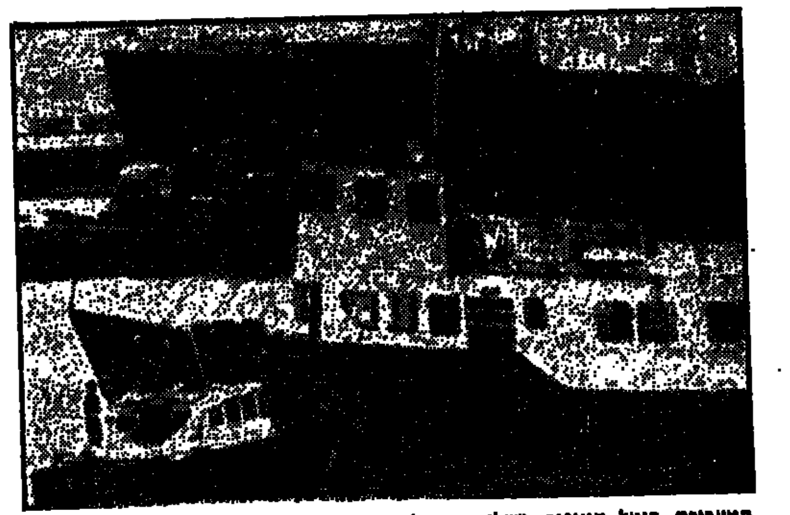

המעבורת בנמל סינגפור, שעליה השתלטו ארבעת השותפים היפאניים והפלשתינאים

הבניין שבו שוכנת שגרירות יפן בכוויית, ש„נכבשה" ושוחררה תמורת מטוס יפני

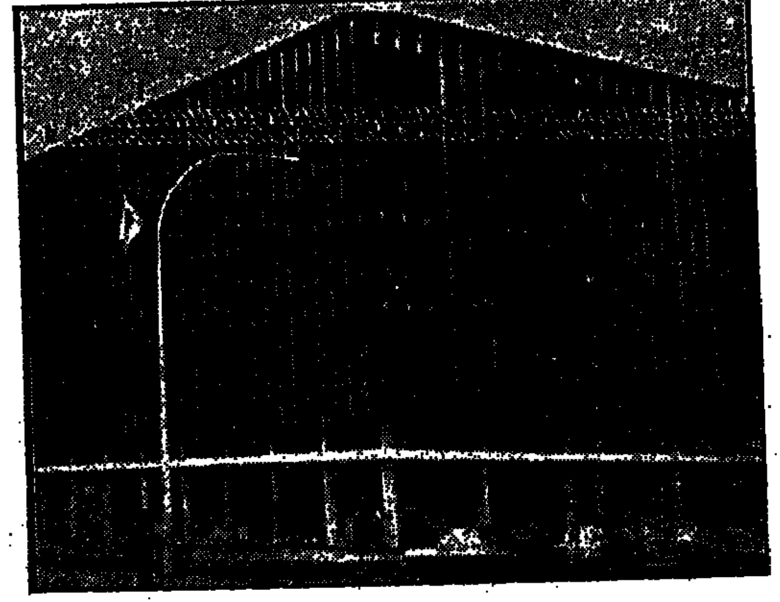

התחדשות הפעילות החבלנית היפנית־ערבית המשותפת מעוררת, כמובן, שאלה בדבר כיוונה להבא — האם בדעת ארגונים אלה לפצפץ את ועידת ז'נווה, האם ינסו להשיג את שחרור קוזו אוקאמוטו היפני ומחבלים ערביים הכלואים בישראל, או את אנשי „הצבא האדום" הכלואים ביפן — או כל אלה גם יחד?

שלטונות הבטחון היפניים אינם מסוגלים לענות על השאלה ועומדים נבוכים מול התחדשות פעילות „הצבא האדום המאוחד", שנשתתקה זה כשנה מאז חטף אחד מאנשיו יחד עם אנשי „החזית" מטוס „ג'אמבו" של חברת התעופה היפנית הממלכתית בטיסת מפאריס לטוקיו. המטוס הונחת בלוב והועלה שם באש.

יודעים ערבית

המשטרה היפנית ערכה אחר מיבצע סינגפור חיפושים במקומות שונים שבהם נוהגים השמאלנים היפניים להתרכז וחקרה קיצוניים יפניים הידועים באהדתם למחבלים הפלסטיניים, אך עובדה היא ששמות שני היפנים שהשתתפו בפעולה בסינגפור (שני המשתתפים האחרים היו אנשי „החזית") לא היו מצויים בתיקיה ולא היו מוכרים לה. דובר המשטרה היפנית מסר, כי קרוב לוודאי ששניים שוהים כבר שנים אחדות מחוץ ליפן.

מעניין, כי ארבעת המחבלים בסינגפור דרשו אחר השתלטותם שם על מעבורת ובה שלושה בני־ערובה, כי ממשלת צפון־קוריאה תסייע בחילוצם בשלום למקום מבטחים. כפי שיאוזכר להלן, היתה הפעולה המבצעית הראשונה של „הצבא האדום" מחוץ ליפאן קשורה במדינה זו.

את מספר חברי „הצבא האדום המאוחד" ביפן אומדים כיום ב־300; ומספר חברי הארגון שברחו בשנה האחרונה מיפן לחו"ל נאמד עתה ב־50. יש להניח, שרובם ככולם עומדים בקשר עם „החזית" ומתאמנים במסגרותיה. בני־הערובה שלכדו ארבעת ה„שותפים" בסינגפור וכן גם עדי־ראיה לפגישתם עם המשתלטים על השגרירות היפנית בכוויית סיפרו, כי שני היפנים שביניהם היו מיודדים מאד עם עמיתיהם הערביים ושוחחו אתם בערבית שוטפת — עדות לקשריהם הממושכים עם ארגון המחבלים הערבי.

ממשלת יפן, שקיוותה כי הודות לתפנית המדינית שלה נגד ישראל בעקבות מלחמת יום הכיפורים תחסוך עצמה מעורבות במבצעי הטרור הפלסטיני נוכחה עתה לדעת, כי „הצבא האדום", אשר לא נמנע לפני שנה להשתתף בחטיפה ובהשמדה של מטוס נוסעים יפני, אינו נרתע מהמשכת שיתוף־הפעולה שלו עם הפלסטינים. אכן, היא מתנחמת בכך שמדובר בפעילות שאינה לרוחו של „הארגון לשחרור פלסטין" והזרוע המבצעית שלו, „אל־פתח".

„עובדים טובים"

מבוכה נוספת נגרמה לממשלת יפן על־ידי סירובן של מדינות ערב שונות להיענות לפנייתה לשכנע את המחבלים לפנות את שגרירותה בכוויית — מקרה ראשון של חדירת מחבלים פלסטיניים לשגרירות יפנית, שמעתה והלאה אין להוציא את הישנותו מכלל אפשרות.

הכל התחיל לפני חמש שנים, כאשר ב־1969 התחולל פילוג בשמאל היפני וסיעות מהפכניות קיצוניות ניתקו כליל את קשריהן עם המפלגה הקומוניסטית שדגלה בפעולה חוקית פרלמנטרית. אחת מן הסיעות הללו, „קבוצת הצבא האדום" (סקיגון הא) הגיעה לכלל מסקנה שפעילות מחוץ ליפן, בזירות עולמיות רגישות, תהיה יעילה ותכליתית יותר להשגת מטרתה — מהפכה כלל־עולמית. היצע הזירות הללו לא היה גדול — קוריאה, קובה, המזרח התיכון.

במארס 1970 חטפו תשעה מאנשי „קבוצת הצבא האדום" (סקיגון הא) יפני בדרכו מטוקיו לדרום־קוריאה והנחיתוהו בצפון־קוריאה. אנשי החבורה, וביניהם אחד טקאשי אוקאמוטו, נשארו שם ולפי עדותו של ראש הממשלה קים איל סונג נעשו „עובדים טובים".

עם „העובדים הטובים" הללו נפגש בפיונג־יאנג הבירה, בספטמבר 1970, ד"ר ג'ורג' חבש, ראש „החזית העממית לשחרור פלסטין", אשר הוזמן לסיור בצפון־קוריאה, ולפי כל הידוע ניסה לגייסם לשיתוף פעולה עם ארגונו.

אולם עוד בשנת שלפני־כן הגיעו שליחי „החזית" ליפן לשם גיוס כספים ומתנדבים. שליחויות אלה הוכתרו בהצלחה. „קבוצת הצבא האדום" התחייבה לתרום אלף דולר בחודש ל„חזית" ולשגרם באמצעות פוסאקו שיגנובו ומאריקו באקאנו, שתי חברות הארגון שיצאו ללבנון ועבדו שם באורח רשמי כאחיות במחנות פליטים, אך למעשה נספחו אל מיפקדת ד"ר חבש.

למעלה: פוסאקו שיגנובו בחברת פעילי „החזית העממית" בלבנון; למטה מימין: צונאו מורי, מפקד „הצבא האדום המאוחד"; משמאל: אסיר־עולם קוזו אוקאמוטו

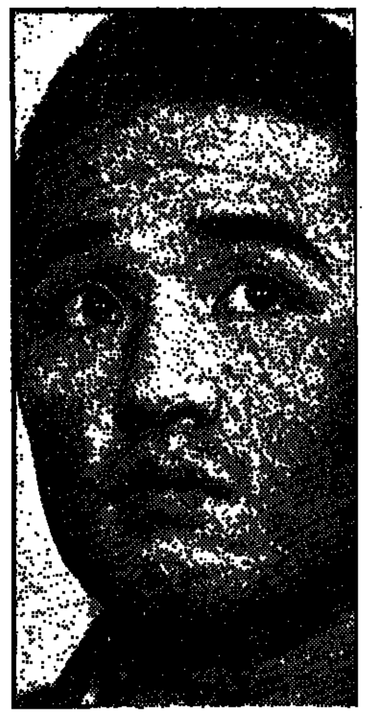

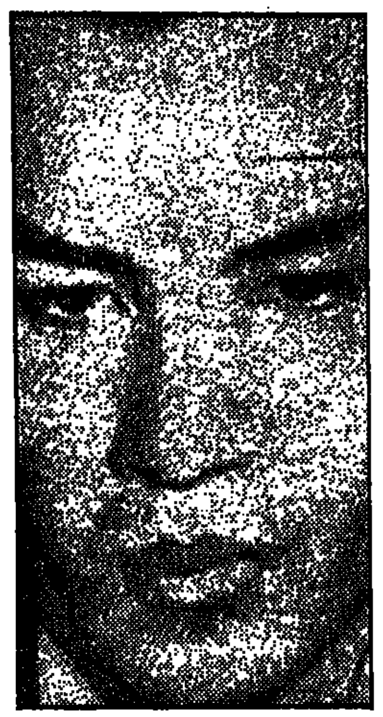

בדצמבר 1970 הוסרט בעזרת אנשי „הצבא האדום", וביניהם קוזו אוקאמוטו, אחיו של טקאשי, סרט ושמו „ההצהרה על מלחמת העולם של הצבא האדום והחזית לשחרור פלסטין". שיתוף־הפעולה בין שני הארגונים התהדק. ב־6 באוגוסט 1971, יום השנה להטלת פצצת הגרעין הראשונה על יפן, נועדו בהירושימה הירוקו נאגאטה, בת עשרים ושבע, מנהיגת „הליגה למאבק משותף נגד חוזה הבטחון טוקיו־ויקוהמה" וצונאו מורי, בן עשרים ושבע, מנהיג „קבוצת הצבא האדום". הם החליטו לאחד את ארגוניהם ואת הארגון החדש קראו „הצבא האדום המאוחד" (רנגו סקיגון). ארגון זה החל בביצוע פעולות טרור והשלטונות החלו במצוד אחר חבריו.

מעשה מהפכני

בפברואר 1972 כתבה פוסאקו שיגנובו מביירות לחבריה ביפן, כי ראשי „החזית" מאוכזבים מהסכסוכים הפנימיים בתוך „הצבא האדום" ביפן ותבעת מהם להוכיח את נאמנותם לשחרור פלסטין במעשה מהפכני של ממש. היא רמזה כי מעשה כזה מתוכנן למארס.

ככל הנראה בעקבות תביעה זו המריא קוזו אוקאמוטו מטוקיו לביירות ב־29 בפברואר, וב־10 במארס הגיע לביירות ונפגש שם עם שני חברי ארגונו, סטודנטים באוניברסיטת קיוטו.

השלושה אומנו במחנה של „החזית", המריאו ב־23 במארס לפאריס, טסו משם לפרנקפורט וכעבור יומיים נסעו ברכבת לרומא. מרומא טסו ללוד במטוס „איר פראנס" ובהגיעם ללוד ביצעו את הטבח שהפיל עשרים ושבעה חללים ויותר משמונים פצועים.

שני חבריו של קוזו אוקאמוטו התאבדו במקום המעשה (אחד היה בעלה של פוסאקו שיגנובו). קוזו אוקאמוטו נלכד, נשפט ונדון למאסר־עולם.

טיהור והתאבדות

„הסכסוכים" הפנימיים שאיזכרה פוסאקו שיגנובו במכתבה לחבריה במולדת לא היו מופשטים כלל ועיקר. בפברואר 1971 נסערה יפן כולה כאשר כוחות הבטחון המקומיים. שרדפו אחר קבוצה מאנשי „הצבא האדום" במרומי הרים מושלגים מצפון לטוקיו, נתקלה במצבור של ארבע־עשרה גוויות של חברי הארגון, שנרצחו בחניקה ועונו לפני כן.

חמשת הבורחים שהתבצרו בביקתת הרים נלכדו אחר מצור שנמשך כעשרה ימים הנצורים. ובהם מנהיג הארגון צונאו מורי, בן עשרים ושבע, נלכדו (מורי התאבד אחר־כך בכלא; התאבדו גם שניים מהורי האסירים).

בחקירה הוברר, כי בקבוצה של 28 מחברי הארגון, שיצאה לאימונים בהרים, נערך „טיהור" וחברים שנחשדו ברכרוכיות בורגנית ובנטיות לאהבים רומנטיים נרצחו בדם קר (בטבח בהרים השתתפו שני אחים צעירים בהמתת אחיהם הבכור, ואשה — בהריגת בעלה).

המאורע המסעיר, וכמוהו פרשת החאראקירי שביצע בנובמבר 1970

(סוף בעמוד 39)

אדונים וכלבים במונדו קאנה

מחזה חדש של חנוך לוין הוא מאורע בתיאטרון הישראלי; אלא שאני מוכרח להודות כי זהו מאורע המתחיל לחזור על עצמו.

ל„נעורי ורדה'לה" — אולי הבשל והחכם במחזות שכתב חנוך לוין עד כה — יש מגרעת רצינית אחת: „חפץ" ו„יעקבי ולידנטל" קדמו לו, והחידוש החריף, המגרה, המתריס שהיה בהם מג. „ורדה'לה" איננו אלא וואריאנט — מבוגר, משוכלל ומעמיק יותר של מה שנאמר בשני המחזות שקדמו לו — אבל וואריאנט. מרבית הדמויות המועלות במחזה זה, מרבית המצבים, מרבית היחסים הם גילגולים מתונים יותר של דמויות, מצבים ויחסים שלוין מיצה כמעט עד תום במחזות קודמים. ראיית העולם המרכזית היא אותה ראיה, ללא שינוי, ללא הרחבה. חנוך לוין מעפיל אל הפסגה מזוית חדשה, כדי להשקיף ממנה בסופו של דבר בדיוק על אותו עמק־בכא שפרש לעינינו בכל מה שכתב עד כה.

בראש מסתו הנודעת על טולסטוי מצטט ישעיהו ברלין את שורתו של המשורר היווני ארכילוקוס: „השועל יודע הרבה דברים, אבל הקיפוד יודע דבר אחד גדול". הבחנה זו משמשת את ברלין, כדי לציין את השוני העמוק בין שני סוגי סופרים הוגים ובני אדם בכלל. לראשונים ראיה אחת מרכזית, שיטה אחת, שלה הם מייחסים הכל. היא העקרון האוניברסלי, המארגן את כל מה שיש להם לומר והמשמעותי לכל יצירתם. אלה הם היוצרים ה„קיפודים". ל„שועלים", לעומת זאת, אין ראיה אחת, או עקרון מוסרי ואסתטי הקושר את כל יצירתם. הם נעים במישורים שונים, מתנסים בנסיונות רבים ומגוונים. למחשבתם אין ציר מרכזי, היא מתפזרת על פני שטחים רבים ונושאים רבים, שאין להם בהכרח מכנה משותף.

אם נתרגם משל זה לתיאטרון הישראלי, אפשר לומר שנסים אלוני הוא השועל של תיאטרון זה (אם כי לא שועל „טהור"), ואילו חנוך לוין הוא הקיפוד המובהק שלו. בעוד נסים אלוני גודד מדי מחזה אל מחוזות ומיתוסים חדשים (נפוליאון, צוענים, מרגלים), גדוש שלא לטובתו בידיעת דברים רבים ומגוונים מדי, נובר חנוך לוין שוב ושוב באותה ערימה, כדי לגלות אותו דבר גדול אחד. הוא מזכיר בנאמנותו המונוטונית לעצמו את סמואל בקט. ב„סוף המשחק" מספר אחד מגיבוריו של בקט על משוגע אחד שהאמין כי הגיע סוף העולם. חברו היה נוטל אותו בידו ומוליכו אל החלון, כדי שיראה את הקמה המלבלבת, את הדייגים המפליגים, את שפע היופי; אבל הוא היה חוזר אל פינתו, מבועת כולו: כל מה שראה לא היה אלא אפר.

בקט רואה, כאותו משוגע, בכל מקום אפר — חנוך לוין רואה בכל מקום השפלה דו־סבית. ההשפלה היא הציר המרכזי של כל מחזותיו. החזק משפיל את החלש, החלש את החלש ממנו, המאושר את האומלל, האומלל את האומלל ממנו. אני מושפל, משמע אני קיים; אני משפיל, משמע קיים אני — זה המוטו של כל גיבורי חנוך לוין. זה הדינמו המפעיל אותם וממלא את בימת עולמם סבל, מסכנות, כיעור, גיחוך וגרוטסקה.

„תסתכל סביבך" — אומרת האם במחזה (במונולוג שקוצר בהצגה) — „קבצנים ועיוורים ומשותקים וחולים וסריסים ונדכאים ושבורים, חצאי אדם ורבעי אדם, או בני אדם שנעשו לעכברים ולצעצועים ולשטיחים מתחת לרגליהם, ולזבל בתוך הבור, ובני אדם עם חיוך ובלי שינים, ובכיינים בלי דמעות, ואוהבים בלי נשים. וצועקים בלי קול, ופחדנים והרוגים וערומים, ותפל בעריה אחת גדולה עד השמים. עולם אדיר, ססגוני, מפואר, מלא תוכן ועניין — מה שמראה לנו שוב שיש אלוהים".

מה שמראה לנו שוב שאין בעולם של חנוך לוין לא אלוהים, ולא רחמי שמים. הסופר הדתי שהאמין כי אדם נברא בצלם אלוהים, כותב בתנ"ך: ותחסרהו אך מעט מאלוהים. חנוך לוין אומר ב„ורדה'לה", כמו במחזותיו הקודמים: פני האדם כפני הכלב ועולמו „מונדו קאנה" — עולם כלבים. בני אדם נובחים זה על זה ככלבים, נושכים זה את זה ללא רחם, זוחלים על ארבע, מייללים זבי דם אל החשיכה, מלקקים את פצעיהם, או מלקקים בחנופה את היד הרשעה של האדונים שחורמת כדי להכות בהם.

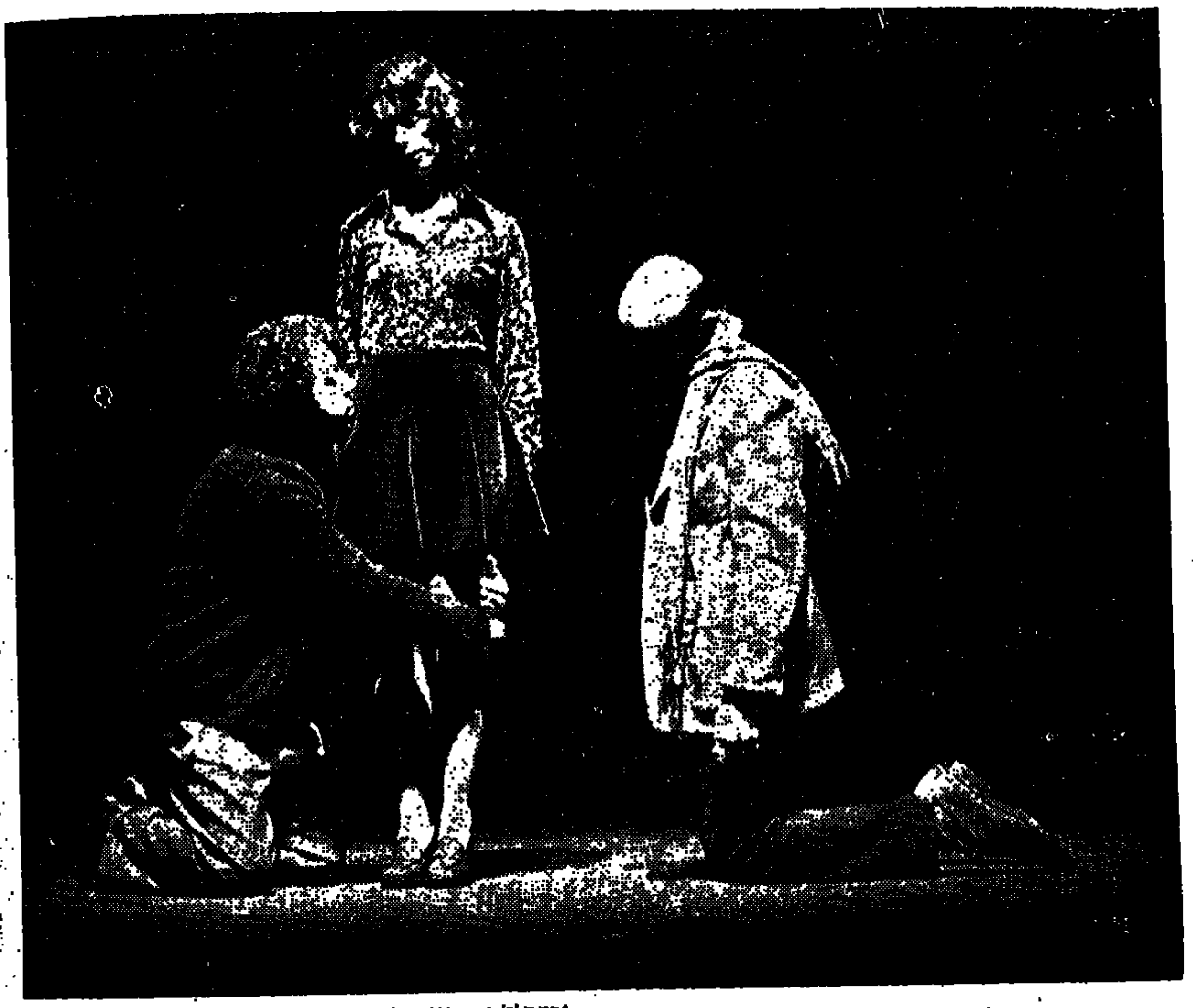

ורדה'לה (רונית פורת) — יותר משהינה דמות ממשית היא התגלמות ערטילאית של חלום, ציר של כיסופים, מושא של געגועים. כל הסובבים אותה נופלים על ברכיהם, ללקק ככלבלבים את רגליה.

מאת משה נתן

תמונת הכלבים המדוכאים חוזרת ומופיעה לכל אורך המחזה. אשתו המדוכאת של הנהג בבית ורדה'לה מוכנה להשתכן מתחת למיטת האדונית שלה, כמו כלבה, למצוא המימות בצל רגליה, ו„להסתפק בביסקוויטים כשצריך".

האהוב של ורדל'ה, שהכלבים המייללים בביתו הם בבואתו, „מרחרח" סביבה נואשות ואומר: „אני הולך, השארתי את הכלבים בבית קשורים בשלשלאות. תוך שלושה ארבעה ימים יטרפו אחד את השני, ולבסוף ימותו ברעב אחרי עינויים ויללות וסבל נורא". ואדונית הבית, החופכת את כל הסובבים אותה לכלבים נכנעים — מסכמת כי החן של העולם הוא בזה שאפשר ללמד את הכלבים ללכת על שתיים, ואת בני האדם ללכת על ארבע.

במונדו קאנה של חנוך לוין שכיח החן הזה למדי. המחזה בנוי סצנות קטנות ומהירות שכל אחת מהן היא מעין טקס של השפלה. במרבית הטקסים הללו ממהרים הגיבורים הנדכאים לוותר על הזכות האנושית להלך על שתיים, וממירים אותה בהליכה כנועה על ארבע. הליכה כזו מסתיימת במעמד סדו־מזוכיסטי של נפילה על הברכים, וליקוק ונישוק הרגלים.

„נעורי ורדה'לה" איננו מתרחש בעולם ריאלי, כי אם בעולם מיתולוגי, גרוטסקי, מעוקם ומועצם — עולם המיתולוגיה הפרטית של חנוך לוין. בעולם זה משובץ כל אדם במעמד שלו — מעמד האדונים, או מעמד המשרתים. מאחר שהמעמד והתפקיד שממלאה כאן כל דמות קודמים לתכונה האישית, אין לדמויות שמות פרטיים, אלא כינויים המציינים את מעמדם המשפחתי או את תפקידם.

טקסים של השפלה — אדונית הבית (מרים גבריאלי) שוכבת במיטתה ומסתכלת כמו מציץ רם ביסוריה של אשת הנהג (חלן קוטילוביץ) המתמקמת מתחת למיטתה לחפש בה מיפלט מחייה העלובים עם בעלה (יוסף כרמון)

„האב", „האם", „האהוב" ו„אם האהוב" שייכים למעמד האדונים, ואילו „הטבח", „הגנן", „המורה לצרפתית", „הנהג" ו„אשת הנהג", העובדים בבית ורדה'לה, שייכים למעמד המשרתים. היחידה שהמחזאי קרא לה שם, אף שהיא הדמות הפחות ממשית במחזה, זו ורדה'לה, בת הטובים, חלומם ומחוז ערגותיהם של שני המחנות גם יחד.

כמו ב„חפץ", מדורגות גם כאן כל הדמויות בהיררכיה ברורה ונחרצת. מאחר שהיררכיה זו מסמנת גם את מצב הדמות בסולם ההשפלה — מקפידים עליה הכל. כל דמות במחנה יודעת על מי מוזלתה היא עליונה ומי היא נחותה. כל דמות מתעללת ללא רחם בנחותים ממנה ומשמשת אסקופה נדרסת לעליונים ממנה. הגנן רואה עצמו נעלה על הטבח, משום שהוא ראש „הוועד של העובדים". האהוב שורדה'לה מתעללת בו באדישותה, נוקם בנהג, וכופה עליו על ידי הבלטת עליונותו בהיררכיה לשרתו.

אולם הסטאטוס איננו רק עניין חברתי. זה תו של גורל ושל גזע. יש כאלה שנולדו להיות ב„פסגת האושר", ויש כאלה שנועדו לעבוד ולשרת אותם. ואלה שנועדו לשרת מפתחים אל אדוניהם מערכת התייחסות מורכבת ורבת פנים, שהיא לב המחזה ועיקר כוחו.

הגנן שונא את אדוניו ואת ורדה'לה — פרח החמודות של חמכות הרווחה — משום שהוא צריך לעבוד קשה בשעה שלהם נוח, ומשום שאיננו יכול להיתק מהם ולפתוח עסק עצמאי. הנהג מתחלף בהרגשת שפלות ומאלץ את ורדה'לה בטכסים מאזוכיסטיים לסלוח לו, או להענישו על חטא שמעולם לא חטא לה. הטבח הוא כולו התבטלות, געגועים וערגה ליופי ולאושר של אדוניו: „אני אוהב להתכופף בפני אנשים עשירים ויפים וחזקים, אנשים שתענוג להישמע להוראות שלהם ואושר הוא להתכופף להם מתחת לכורסאות".

לעומת ההערצה והכמיהה שרוחשים המשרתים לאדוניהם הם מלאים — כמו המשרתות של ז'נה — את תודעת כיעורם ועליבותם. הם מתביישים בעצמם, בזים לעצמם ולבני מעמדם בבית. הם חשים עצמם אשמים ומזוהמים.

„אני מעריץ אותך כמו שאת" — אומר הטבח לורדה'לה — „ואילו את עצמי אני בכלל לא סובל". „אצלי עוד מתחילת החיים מין כיעור כזה", מודה המטפלת. כל משרת רואה בחברתו לשרות את השתקפות הכיעור, האומללות והעליבות של עצמו. לכן הם שונאים איש את רעהו. מרגלים זה אחרי זה, מתאכזרים זה אל זה נוראות, מלשינים זה על זה לפני אדוניהם, כדי לזכות — איש על חשבון מפלת רעהו — בנחת החיבה של האדונים. ובהיותם חלוקים זה על זה, יפנו תמיד אל אדוניהם כפנות אל בני אלים, על מנת שישפטו ביניהם ויגזרו עליהם את משפטם.

במונולוג של הנהג — אחד מכמה וכמה מונולוגים נפלאים באמת המשובצים במחזה — מגבש לוין את היסורים והכמיהות של גזע המשרתים לזעקה רבת עוצמה ופאתוס: „אנו, בעלי מלאכה זעירים, פועלים ומשרתים זעירים, אוהבים זעירים — — — אנו החיים בעולם הקיים בשבילכם ולמענכם, שאין לנו שליטה בחיינו שלנו, המסונוורים על ידכם ומלמעלה בכל הכח שלכם, עד שהגב שלנו מתכופף, אנו פונים אליכם בבקשה: אנשים עשירים, אנשים יפים, אם אנחנו לא זוכים לכלום, לפחות יצגו אותנו אתם על פסגת האושר שלכם, כדי שנדע שאי שם למעלה, במקום שנעים וחם ומשביע, יש גם לנו חלק".

שופנהאור כתב, כי חיי אנוש הם תנועה אחת, חזקה או רפה, בין הכאב והשעמום. המצוקה והעוני מולידים את הכאב; כנגד זה בטחון ושפע מביאים שעמום. לפיכך רואים אנו שהמעמד הירוד שרוי במאבק עולם עם המצוקה, חווה אומר עם הכאב, כנגד זה עולם העשירים עומד במלחמה מתמדת ותכופות נואשת ממש בשעמום.

אינני יודע אם מכיר חנוך לוין הבחנה שופנהאורית זו, אבל בין שהוא מכיר אותה ובין שאינו מכיר, מהווה „נעורי ורדה'לה" את הדגמתה התיאטרלית. המושפלים, המעונים הרצוצים במחזה זה רואים בחיי אדוניהם — כפי שראינו — את פסגת הישגים, האושר והעושר שלעולם לא יעפילו אליה. המקום שבו מתרחשים „החיים האמיתיים".

למעשה, „פסגת אושר" זו איננה אלא חלום של קנאה וכיסופים. במציאות אין היא אלא חלל של ריקנות, מקום בו הציפיה משעממת, והזמן עובר והנבילה בלתי־נמנעת. „גם כאן לא מתרחש כלום" — אומרת אם הבית שהכל מקנאים בה — „למי שמסתכל מרחוק נדמה שמעבר לחלון המואר אנשים מתחבקים ומתלוצצים, ולמעשה — כלום. מגרדים את הבטן"; או — כמו האב, התגלמות נבובה אחרת של הרווחה — מהלכים מחדר לחדר ללא מטה, ונאחזים באיזה אפשרות של תחביב כדי לקדם בו את השעות הארוכות והריקניות של השעמום.

ב„פסגת האושר" שרויים האדונים באדישות שבעה, עייפה. למטה נאבקים המשרתים, מזיעים, זועקים, בוכים, נאחזים בתקוה. מנופפים אגרופים. למעלה שוכבת האדונית בנונשלנטיות על המיטה הרחבה, ומתבוננת בסבלם של האומללים כמו מציץ רחוק.

באחד הקטעים האכזריים ביותר במחזה נמלטת אליה אשת הנהג בנסיון לזכות כמשרתת שלה במה שהחמיצה במשך שנים של מסירות והכנעה לבעלה המסומר והעלוב. האדונית דוחפת אותה מתחת למיטתה ומתרה בה שהיא מוכנה לשמוע את פרשת יסוריה, רק בתנאי שתסופר בצורה „מותחת ומשעשעת", כמו רומן, אחרת תפסיק לשמוע ותשוב לקרוא ברומן שלה.

בשיא פסגת האושר ניצבת „היפהפיה האדישה" ורדה'לה, נערצת על כולם, רחוקה ובלתי מושגת. יותר משהיא דמות ממשית, היא התגלמות ערטילאית של חלום, ציר של כיסופים, מושא געגועים. אמה מושלת בביתה באכזריות פזורת נפש. היא מושלת באדישותה, בעייפותה, בקרירותה, בריחוקה מכל השאון והזעם המוקמים בגללה. הכל סובבים אותה ככוכבים תועים סביב המאור הגדול — והיא אינה יודעת מה לעשות באהבתם ובתחינותיהם. הכל מתדפקים על דלתה — והיא בלומה.

אילו היתה יהירה או אכזרית או מרושעת כמו בת־דמותה ב„חפץ" — סוגרה — אולי היו באים אליה המשרתים במגע כלשהו, ולו יהי זה מגע של השפלה, כאב, או דריסה. אבל אין היא אפילו מרשעת. היא פאטה מורגנה בארץ ישימון. אין היא יכולה להסביר את אהבתם של אלה הרעבים לה, אין היא יכולה לעזור להם במועקה שהיא מעוררת בהם. בשבילה הם צללים המסתירים ממנה את השמש.

„מה שהכי נפלא והכי מכאיב אצלך" — אומר לה הנהג ביאושו — „הוא שאת בכלל לא רואה אותנו".

„נעורי ורדה'לה" הוא מחזה של יאוש גמור, של קדרות טוטאלית, של כפירה בכל ערך. בחשיכה של חנוך לוין כל הפרות — הקדושות והלא־קדושות — נראות שחורות לחלוטין ושום קרן אור לא תאירן. חנוך לוין אינו מאמין לא בחסד אלוהי, לא בטבע האדם, לא בשינוי סוציאלי.

באחד המעמדים האחרונים במחזה נאספים כל עובדי הבית לאסיפה. „פגישת המעמד העובד" נעשית פארודיה מלעגת — הדרישה היחידה המועלית בו, היא זו של המורה: „תדרשו גם זונות, זונות זה חשוב".

העימות בין המשרתים במחזה לבין האדונים איננו עימות סוציאלי, ששינוי חברתי יכול לפתור אותו. זהו עימות קיומי בין שני גורלות — גורל המבורכים באור וגורל המקוללים בחושך. רק המחבר הניצב מעל לשני המחנות יודע כי גם המוארים כביכול וגם המיילילים בחשיכה חיים בעולם שהוא גיהנום.

מהו גיהנום זה? הייתי נוקט כאן בלשונו של סארטר ואומר: הזולת. כגיבורי „בדלתיים סגורות" גם הדמויות של לוין ב„ורדה'לה" סגורות בכלא ניצחי, שבו פתוחה לפניהם רק אפשרות אחת — לענות זו את זו, להוציא זו לזו את הנשמה, לשקף את כיעורה ואומללותה של זו.

„המכאיב לך? קוטם אותך? הרעיל לך את הדם?" — שואלות הדמויות זו את זו לאחר התעללותן בזולתן, והשאלה נעשית מעין פזמון חוזר לכל אורך המחזה. המעונה הנשאל שאלה זו, נעשה בתמונה הבאה מענה השואל אותה. אותו היכו בשוטים — הוא יכה בעקרבים.

גיבורי „ורדה'לה" לא רק נוהגים באכזריות, הם גם משתבחים בה. האהוב של ורדה'לה מתגאה על שעודנו צעיר ופוגע בזקנים (הנעורים במחזות של לוין תמיד הם ערובה לאכזריות), ואימו משתבחת בו על שבחורות רודפות אחריו, והוא זורק אותן לאחר שהספיק להרוס להן את החיים. „הרי נוכחת לדעת — היא אומרת לו — שאמך היא

(סוף בעמוד 37)

אורח לרגע

מאת עפרה אליגון

השקדיה פורחת, וכוח או"ם הצע...

„זהו הגנראל סילסוואו" — לחש זאב שבא לשתות אתנו תה אנגלי בגינה היפה והציורית של מלון „אמריקן קולוני" אשר בירושלים המזרחית. תה אנגלי — משום ש„האמריקן קולוני" אינו אלא מלון אנגלי בעל מסורת, שרוב מחזיקי המניות שלו הם אנגלים ואחדים מהם אף נולדו בארץ, כשישראל עוד לא היתה פלשתינה א"י, אלא עדיין תחת שלטון טורקי...

מכאן, ממרחק של שלושה־ארבעה מטרים של מרצפת אבן שטוחה וחלקה ושטופת שמש בין דקלים ולימון ויסמין וריח לא־נראה של שקדיה פורחת מעבר לחומה, נראה הגנראל „התופס קצת שמש" ככל אדם חולף עלי אדמות. בייחוד כשיושבת לידו אשה, אשתו — אומרים, והיא אשה בגיל העמידה שראשה חום בהיר ולבושה חום בהיר, מין צבע לא צבע של מצניעי לכת. של אנשים העוברים על פניך ואינך זוכר שעברו.

מיסטר סילסוואו אינו מרגש אותי, אפילו כוונו אליו ואל הקילומטר המאה ואחד שלו — זרקורי עולם החדשות. האוהל שלו נמכר. אך הסיפור לא תם ונשלם.

האו"ם שוב אינו שמום. הוא מטייל בארצנו כמו — — — כמו בעל בית. כל מי שיושב בתוך המדים הללו, של חיילי האו"ם מכל העולם, הוא חולף, ככל האדם. אבל לא הכוח. הוא יצא מן האוהל במדבר כמו איזה מרבה־רגלים ענקי, כמו איזה סרטן.

הוא לא מביא רגש של שקט, של בטחון, ללב הישראלי. הוא מביא עלי חרדה. כשאני רואה את לבושי החאקי הבהיר, עם התוויות התכולות, מטיילים בחוצות ירושלים, משהו לוחש באוזני שהבינאום כבר התחיל...

„מי יודע אם כבר לא סיכמו אתם דברים מאחורי הגב. מי יודע היכן יקום ,שער מנדלבוים' החדש. ניצנים נראו בארץ. ט"ו בשבט הגיע. והשקדיה פורחת ושמש פז זורחת, ואשתו של הגנראל סילסוואו יושבת בגינה לצד בעלה. לצד הבעלים החדשים של רוב שטחי המדינה..."

כל מה שכתוב לעיל לא הגיע אלי משום מקור רשמי. הוא הגיע אלי ממקור רגשי: שם חולם הלב. שם הוא חרד. מאוד. רואה מיני נבואות שחורות, שמרבות להתקיים בימינו, לדאבוננו הרב. וכל הזמן מפללים, „הלואי ונתבדה".

— — —

איכשהו, היה ויש לחייל האו"ם בעברה השני של התעלה, שממנה נסוגונו — היה לו פרצוף של „ברוך הבא". מסרנו לידיהם שטחים זרים, והחיילים הגבוהים, הדניים, השוודים, הנורבגים, אותם פגשנו עם הסואץ, בעדאבייה באיסמעיליה — היה נעים להתכבד אתם. לבך לא כאב כאשר סיפרו שבאו לעשות קצת כסף. אחדים היו סטודנטים; סיימו לפני שנה שנתיים את שרותם הצבאי, עבודה קבועה עוד לא היתה להם. בסקנדינביה קר והמזרח התיכון, ורצועת יבשת אפריקה הים־תיכונית, עם האקלים החמים — קוסמים. ויש גם טעם לוואי מתוק של איוושהי הרפתקה — ו„אצלנו משעמם..." אצלנו — הכוונה לארצות סקנדינביה.

אבל כבר בסיני מתחיל להשתנות היחס אל שומרי הגבולות הבינלאומיים הללו, אל משכיני השלום הזרים.

מחנותיהם גדלו, התרחבו. תנועה רבה ניכרת סביבם. וצצו גם מחנות חדשים. ותמיד — במשובחים שבמקומות. לעתים דומה שכל חלקה טובה, כל נווה מדבר, כל כתם מוריק במדבר הופקע מאתנו לטובת כוח האומות.

עם בוקר שומעים תרועת חצוצרה. רואים דגל זר מתנופף באויר. לחיילים פרצופים שלא ממקומותינו. פרצופים אחרים, מלוכסני עינים, צהובי עור. עצמות לחיים בולטות, שיניים בוהקות בין שפתיים אינדיאניות, מולאטיות. פנים וקולות וריחות תבשיל שאינם שייכים למדבר הזה, לנופים רכי הגבעות.

מה אומר — נעים יותר לפגוש בבדווים רוכבים על גמלים, עם חרב מתהפכת מאשר בשומרי שלומנו הרשמיים — הזרים.

ליד השער עומדים הם שניים שניים, עומדים כמו עצמים דוממים ליד סוכות־המשמר, רושמים את שמות הארצות מהם באו, באבנים קטנות על תלולית של חול.

מבעד לשער רואים ציוד רב, ורכב רב מאוד מסודר שורות שורות. רואים שבילים סדורים; מסומנים בחלוקי אבנים מסויידות. מחנות ראווה של חיילי שוקולדה משולמים היטב; לבושים היטב, ניזונים היטב. אין להם דאגות פרנסה. אלה לא חיילי מילואים עם דאגות פרנסה למשפחה בעורף, לא מעשיות עם דובונים, לא בעיות עם נסיגה וכאב לב, לא מלחמה שפצעיה טרם הגלידו, לא עצמאות כואבת מחדליה: מחנות של צבא שכיר, שמדינת ישראל היא עוד מקום לתפוס בה פרנסה מתובלת בהרפתקה וחופשה...

מיסטר ביאליק מקליוולנד

החבורה הקימה רעש רב. האמריקנים הגיעו! בבת אחת השתלטו על בית הקפה והסל סדר שיחה שקטה ליד שולחן קטן.

לבם היה טוב עליהם. עושים טיול בארץ־הקודש; הכיס מלא, הכוס מלאה, מזג אוויר נאה, טוב לחיות.

„טוב לחיות! — הודיעו לכל יושבי בית הקפה — אתם שומעים? טוב לחיות ואתם, מה אתם יושבים כאלו טבעו לכם הספינות בים?!"

לך וספר לזרים מה כואב לישראלי... גוי לא יבין זאת.

„קומו תועי מדבר / צאו מתוך השממה!" קם ודיקלם אחד האמריקנים, והאחרים מוחאים לו כפיים.

היה משונה מאוד לשמוע את „תועי המדבר" באנגלית. בייחוד כך מפי גבר בעל שיער בהיר, עיני תכלת ואף סולד מאוד. אבל „כל התוספת" הזו שברה את הקרח, כבר לא כעסנו שהפקיע אותנו מן השיחות הכאובות שלנו שפלש לשעה הקלה הפרטית שקר־נים עם ספל הקפה. מחינו לו כף עם האחרים, מה עוד שהאברך הבהיר המשיך להמטיר שירים, ומימרות, וספורים על ומשל ביאליק. מכאן לכאן החלה להתגלגל שיחה בין השולחנות; אחרי כן עשינו מעגל גדול וישבנו מסובים ביחד. הם מקליוולנד אוהיו. התכוננו ארבעה חדשים לקראת בואם לישראל בעקבות האב הרוחני שלהם, כומר קלווינסטי. הקבוצה למדה היסטוריה, תנ"ך, גאוגראפיה, פוליטיקה. הם מכירים בשמותיהם את המנהיגים של המפלגות; את הסיעות בכנסת, יודעים מה זה קיבוץ, קבוצה, מושב עובדים, מועצה מקומית. יודעים מיהו יהודי. הסוכנות היהודית, חוק השבות, משרד הקליטה, סיבי דימונה, איקרית.

עכשיו עברו קורס „פוסט גראדיואט" (צחקו) ויודעים על פולמוס אריק שרון—גורודיש. הם בעד נסיגה לגבולות בטוחים. הם באו כדי להפגין את בטחונם בהסדר שיקרב את השלום. לחזק את היונים — אמרו. הם קראו את ספרו האחרון של אבא אבן וחושבים שאבא הוא אדם גדול. הספר לא כל כך... ..רק בשבעים העמודים

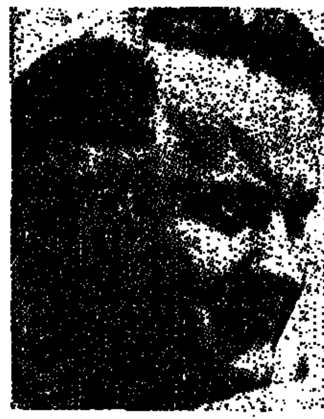

אמיל ביאליק

האחרונים בא לידי ביטוי סגנונו הנהדר; כמו רק אלה נכתבו על ידו... אמת?"

וכך הלכה ונתגלגלה השיחה. כל אחד קם, הציג עצמו ונקב במקצועו. „אני — אמר מצטט שירי ביאליק — אני ביאליק".

„בדיחות בצד".

„אבל הוא ביאליק, באמת".

„ואת?"

„אני גברת ביאליק" — השיבה האשה בגאווה.

והאיש הוציא כרטיס ביקור, ועליו כתוב: „אמיל ביאליק ושות' מו"ל".

„אנחנו חושבים שאנחנו קרובי משפחה של המשורר הלאומי שלכם, חיים נחמן. בעלי בא מפולין, כמו חיים נחמן, עוסק בכתיבה ובדפוס ובמו"לות, כמו חיים נחמן. המקצוע הזה עובר בירושה במשפחה שלו. הוא מובלעת גויית בשרשרת היחוסין הזו — שתיגמר עמו כנראה".

הביאליקים חוזרים ליהדות. כיצד? שתי בנות למיסטר אמיל ביאליק, ושתיהן יוצאות עם בחורים יהודיים שומרי מסורת, והבנות תהיינה יהודיות, וביחס אליהן וילדיהן לא תהיה בעיה מיהו יהודי — ידאגו להתגייר וללדת ילדים יהודים. ואולי ירצה אחד הבחורים הללו לעשות נחת למיסטר ביאליק ויקבל את שם בתו — ביאליק, ולילדם יקראו חיים נחמן...

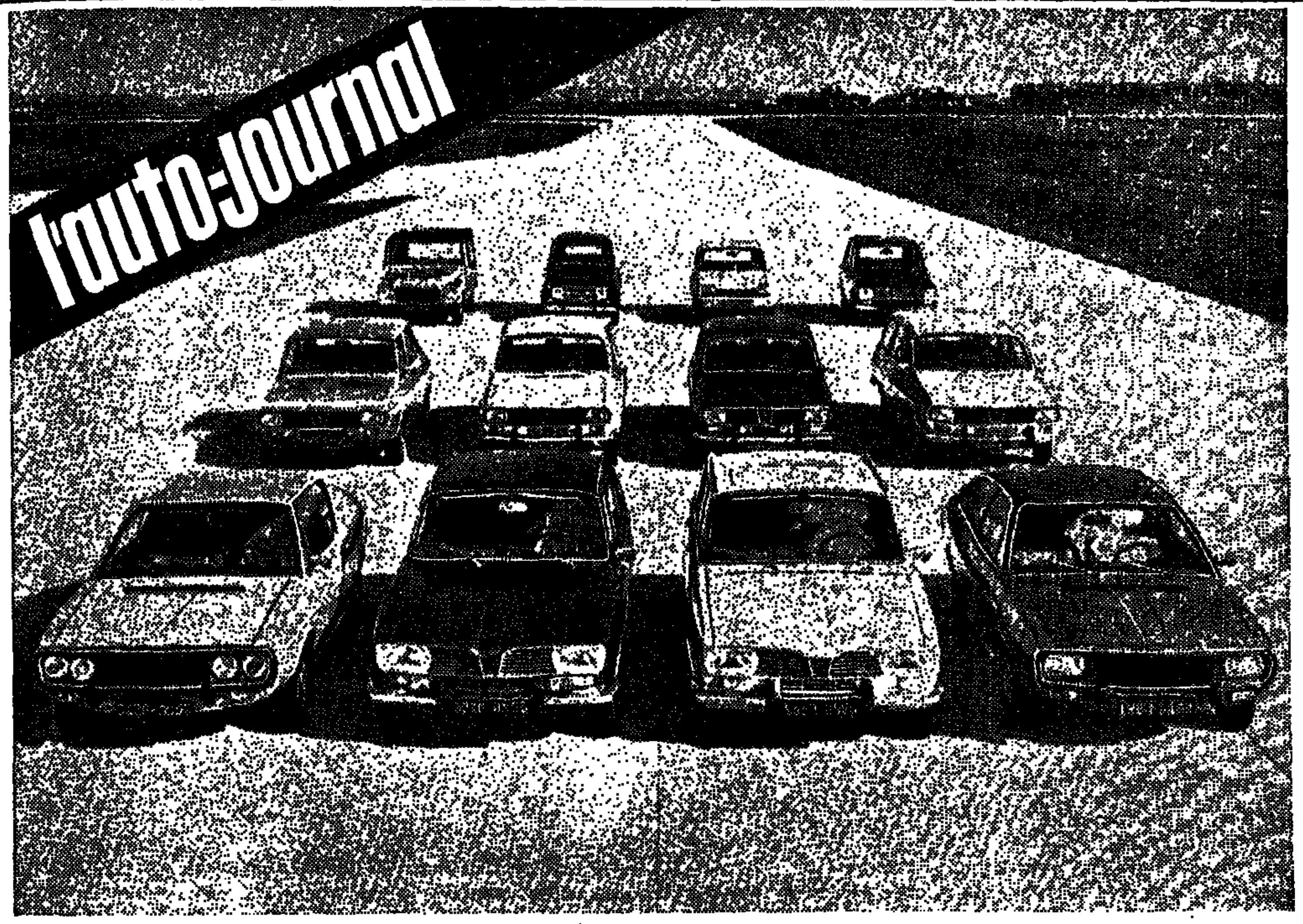

רנו בחסכון-ראשון!

האמת בדבר חסכון בדלק - מסקנות עפ"י ניסוי מבחן*

מגזין הרכב הגדול באירופה ל„אוטו ג'ורנל" ערך, זה מקרוב, מחקר מדוקדק בדבר צריכת דלק ולפי מסקנותיו מכוניות „רנו" הן החסכוניות ביותר: —

מכונית	ק"מ לליטר ב־70 קמ"ש	ק"מ לליטר בכ־100 קמ"ש
רנו 4	16,9	12,8 ב־100,3 קמ"ש
רנו 5	16,1	10,5 ב־113,4 קמ"ש
רנו 6	14,9	10,9 ב־ 115 קמ"ש
רנו 12	13,2	9,2 ב־ 112 קמ"ש
רנו 16	12,8	9,7 ב־100,5 קמ"ש
סימקה 1100	13	8 ב־122,5 קמ"ש
פג'ו 104	14,5	11 ב־94,3 קמ"ש
פג'ו 204	13,6	9,2 ב־ 108 קמ"ש
פג'ו 304	11,8	6,7 ב־127,7 קמ"ש

קנה עוד היום מכונית רנו במחיר מוזל

אלופי החסכון

RENAULT רנו

בני משה קרסו

תל־אביב: רח' דיב־יל 36, טל. 33241
ירושלים: רח' הס 4, טל. 226491
חיפה: "רכב חיפה" רח' יפו 33, טל. 433359
נתניה: סברדלוב, רח' הרצל 54, טל. 23862

באר שבע: סוכנות "דרום" לנגב דרך הנשיאים טל. 3146
ראשון לציון: ברניצקי, רח' הרצל 62, טל. 941008
נצרת: "כוכב הגליל", נצרת מרכז, טל. 56587
בתיים: עמרי העצמאות 12, טל. 886082

הרגע הגדול של תינוקך:

ארוחות הבשר של "גֶרבֶּר" הגיעו מארה"ב

וזהו גם הרגע הגדול שלך, כי ארוחות הבשר הנודעות של "גרבר" הן המעימות והמזינות ביותר שתוכלי לתת לתינוקך: בשר בקר, עוף ותרנגול-הודו, כולן בתוספת ירקות. בכל צנצנת ארוחה כשרה ומוכנה להגשה. שמחי את תינוקך עם ארוחות הבשר של "גרבר" • ותיהני גם את!

הוראות שימוש:
פתחי ושימי את הצנצנת בסים חמים לפני ההגשה.

להשיג בכל בתי המרקחת, סופרמרקט, שופרסל וכל-בו שלום.

כשר, מוכן להגשה

ירקות ובשר בקר — ירקות ובשר עוף — ירקות ובשר תרנגול-הודו

"גֶרבֶּר"-המזון הבריא ביותר לתינוקך כשר Ⓤ

הספיק הבלעדי: חבי ירדני בע"מ, ת"א טל. 621993

היינו לפעמים שרים...

לילדי נחלל

אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הַשִּׁירִים
שֶׁשַּׁרְנוּ אָז? אֶת שְׁמֵי הַסָּו?
אַתֶּם זוֹכְרִים בָּעֲרָבִים
מִתַּחַת גַּג שֶׁל כּוֹכָבִים
עִם חֲבֵרוֹת וַחֲבֵרִים.
הָיִינוּ לִפְעָמִים שָׁרִים...

שָׁרִים לְאַט, כְּמוֹ אִישׁ אֶחָד.
מִתְנַדְנְדִים מִצַּד אֶל צַד.
הָאַהֲבָה הָרִאשׁוֹנָה
אֲשֶׁר בַּתּוֹר רַק לָהּ חִכּוּ.
הַנְּשִׁיקָה הָרִאשׁוֹנָה
לְזוֹאתִי שֶׁכֻּלָּם נִשְּׁקוּ.

אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הַשִּׁירִים?
טִפַּסְנוּ סְתָם עַל הֶהָרִים
בִּשְׁבִיל לִקְטֹף אֶת הַזְּרִיחָה
כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נְמוּכָה.
בְּאֶצְבָּעוֹת שֶׁל אֱלֹהִים
הָיִינוּ לִפְעָמִים נוֹגְעִים.

אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הַטִּיּוּל
עִם הַמַּדְרִיךְ הַהוּא שָׁאוּל,
וְאֵיךְ אָרוֹנְצִ'יק הַבִּרְיוֹן
הָיָה לוֹחֵץ אָקוֹרְדְיוֹן
וְגַם צוֹעֵק בְּקוֹל אַדִּיר:
"עַכְשָׁו כֻּלָּם, כֻּלָּם לָשִׁיר!"

בַּחֹשֶׁךְ לַבְּרֵכָה קוֹפְצִים
וּמְחַפְּשִׂים אֶת הָאִשָּׁה,
וְאֵיךְ הָיִינוּ מְצִיצִים
אֶל תּוֹךְ מַחְלֶקֶת הַלְּבָשָׁה
שֶׁל חַנָּה בֵּין הָעֵצִים.
הָיִינוּ לִפְעָמִים רוֹצִים...

וּבַלֵּילוֹת הָכִי קָרִים,
הָיִינוּ סְתָם מְאֻשָּׁרִים,
עִם גָּדֵל סִיגַרְיָה רִאשׁוֹנָה,
לוֹקְחִים לַלֵּב וְלָרֵאוֹת,
מִשְׁתַּעֲלִים וְשׁוֹאֲלִים
וּמְחַכִּים לְהִתְפַּתְּעוּת.

בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עַל הַגָּדֵר,
עִם הַיָּדַיִם פְּצוּעִים,
וְאֵלִיָּהוּ הַשָּׁמֵן
אוֹמֵר מִלִּים נוֹרָא גַּסִּים.

אֲבָל בַּחֹשֶׁךְ לֹא רָאוּ
אֵיךְ שֶׁהִסְמַקְנוּ וְגַם הוּא.

עוֹמְדִים שָׁעוֹת וּמַבִּיטִים
עַל אֲרִיאֵלָה הַקְּטַנָּה,
וְאֵיךְ עָסִים אֲבַטִּיחִים
מַכְתִּימִים אֶת לָבָן חֻלְצָתָהּ
וְאֶת לִבֵּנוּ הַחַמִּים
אֲשֶׁר רוֹקֵד לִקְרָאתָהּ.

אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הַשָּׂדוֹת?
הַנַּרְקִיסִים בַּשְּׁבָחוֹת.
הַכֹּל עָבַר עַל כַּף מַהֵר
וּקְצָת קָשֶׁה לְהִזָּכֵר.
אֵיךְ פַּעַם זֶה הָיָה פָּשׁוּט
לָשִׁיר. לִחְיוֹת וְלֹא לָמוּת.

אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הַשִּׁירִים
שֶׁשַּׁרְנוּ אָז? אֶת שְׁמֵי הַסָּו?
אַתֶּם זוֹכְרִים בָּעֲרָבִים
מִתַּחַת גַּג שֶׁל כּוֹכָבִים,
עִם חֲבֵרוֹת וַחֲבֵרִים,
הָיִינוּ לִפְעָמִים
שָׁרִים.

אטיוד (שעור במציאות)

מוזיאון תל אביב מוצגת זה ה־שבוע השני בהצלחה רבה תערוכתו של תומרקין על המלחמה, ובפתח, בנעלי בית, עומד משורר חשלום יבי ומוכר ספרי גישור. העתונאים שהבטיחו לנו ש„עוד יסופרו הרבה מעשי גבורה על המלחמה הזאת" אמנם מספרים סיפורי גבורה על המלחמה הזאת. מול לשכת ראש הממשלה מתאסף איש אחד אמיץ ומפגין נגד דיין.

אורי גלר מכופף מזלגות, אריק שרון מכופף את הרמטכ"ל, השמש מכופפת את מיטב הנוער ובמשרד הרישוי, בקומה השלישית או הרביעית של כל בו שלום, הולכת ומסתמנת נטייה לנסוע לאיסלנד תחת שם בדוי. שלושה מיליוני יהודים שלא יודעים מיהו יהודי מגבשים בכל ערב, מול תיבת השוטים בארוחת הערב, שלושה מיליוני תכניות שלום בר קיימא, לא בר קיימא, לטווח קצר, לטווח ארוך, לסוף השבוע שאבא ירוא ויותר לא יעבור קוים ירוקים, סגולים ובעיקר לא שחורים.

אלה שחייבים לך כסף מבקשים שתחכה קצת ואומרים „הייתה מלחמה לא?" ואתה אומר „כן, היתה". וחי מהיד אל הפה. קונה דלק בעשר לירות ורואה שזה לא מזיז את המחוג לשום מקום. גלי צה"ל, מצעד הפזמונים, מקום בצמרת: „שלחו לי תחתונים וגופיות / כאן כולם כמו חיות / נלחמים כמו אריות / מורל ממש גבוה / אך אצלנו בפלוגה / מסתמנת הפוגה / מותק לא לשלוח לי עוגה?" ממלחמה למלחמה נהיים הפזמונים רדודים יותר ויותר.

חיילים משתחררים חוזרים הביתה ומנסים להמשיך לחיות בלי רמת חיים. אריה בהפוגה לובש תחתונים ונמנע מעוגה.

מכתב למערכת: „עורך יקר, אני נמצא אי שם מערבית למזרחית והייתי לפני שבוע בבית, בחופשה קצרה גיליתי שאשתי יוצאת עם האפסנאי שלנו שהשתחרר לפני שבועיים האם אתם חושבים שהפרדת כוחות במצב כזה היא מוצדקת?" האיש של הנפט לא היה מעולם כל כך פופולארי ברחוב שלנו. עוד מעט הוא גם יתחיל לחלק אוטוגראפים למעריצים. וזה מהמכולת דוגר על הביצים שלו ואומר: „אם אין ביצים שיאכלו חביתות". שלם אגרת טלוויזיה בזמן, מכבי תל אביב כמעט עשתה את זה ביד־אליהו, וקאסיוס קליי הכי יפה בעולם.

טו־בשבט הגיע חג לאילנות. הילדה מלכלכת את הבית עם עציץ שנתנו לה בגן. השקדיה פורחת ו„תעזבי את הסביבון הזה, הוא לא שייך לעניין". יום אחד חופש, והבית נראה מוצף ילדים, ושלישיה — שתי בנות ובן נולדה אתמול בבית החולים אסף הרופא, האב מתאושש בתל השומר.

ערב תל אביבי, עם קצת ריח של קיץ, כמה דונמים טובים של כוכבים שתמיד יכולים לשמש גם כלווינים של שרות הביון האמריקני בטיסות תצפית על המזרח התיכון והשובב. אתה ניצב לך מול מציאות כזאת, עם יבי המוכר ספרי שלום על יד פסלי המלחמה של תומרקין, ולרגע אחד שואף אל עולמות אחרים, נעלים יותר, חכמים יותר. וינסנט ואן גוך, אמר פעם משפט לא שפוי כזה: „הולכת וגוברת אמונתי שאין לשפוט את אלוהים על פי עולמנו זה, שהוא בסך הכל אטיוד שלא עלה יפה".

אני לא שופט את אלוהים. אבל מדי פעם אני לוקח לי פגרה של חלומות, יוצר אטיודים משלי, מנסה ליצור מציאות אחרת. מציאות — שהעולם הוא אינסופי והאל הוא אינסופי. עכשיו לך תסביר ליבי ולתומרקין שהאל האינסופי אינו נכנס למוזיאונים והוא הדבר הכי פחות ניתן למדידה ולרחמים.

איגרת להייכל

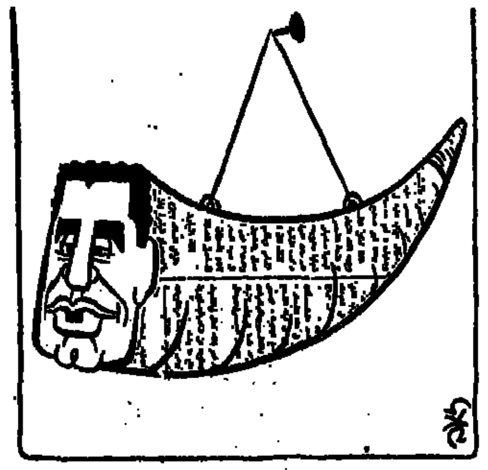

חסנין יקר,

אתה לא מתאר לך כמה אני מקנא בך על שהשתחררת מכתיבת הטור. מי כמוך יודע כמה קשה לכתוב כל שבוע, ולהשתדל תמיד לחדש במשהו, לתת את התמונה המסויימת, את הברק המיוחד.

שמעתי שאותך זרקו אבל לי בינתיים מרשים לכתוב פה ושם, אז אם בא לך להתבטא על כל נושא שהוא, אני אשמח אם תשלח לי את החומר לא יאוחר מיום שלישי, שאז זה נכנס לדפוס.

מעניין מה אתה עושה עכשיו. אם כי בתור שופר (אצלנו בעיתונים קראו לך תמיד „שופרו של נאצר") אתה תמיד יכול להיות נהג טכסי ולעשות כסף בימי השבתון של האזרחים חשונים.

זה הכל להפעם, חסנין יקר, ותכתוב לפעמים.

שלך,

יהונתן גפן

החברה שהקימה הכי הרבה יחידות-דיור בישראל, היא גם החברה שבנתה את הדירות הטובות ביותר!

שיכון עובדים

מספר אחד במשאל „המוצר הנבחר 1974"

המוצר הנבחר 74

משרדי שיכון עובדים:
תל־אביב, רח' להגרדיה 58, טל. 30721. ירושלים, רח' הלל 8, טל. 233395. חיפה, רח' החלוץ 43, טל. 660915. חדרה, משכנות פאר, טל. 26270. טבריה, מרכז בעלי מלאכה, טל. 20287. באר־שבע, רח' מצדה, בנין מרכז הנגב, טל. 3542. אשדוד, רח' רוגוזין 12, טל. 31890. רחובות, רח' הרצל 208, טל. 950839. אילת, בנין סולל בונה, טל. 3828.

מאת דוד גלעדי

חלומותיו של נחום גוטמן

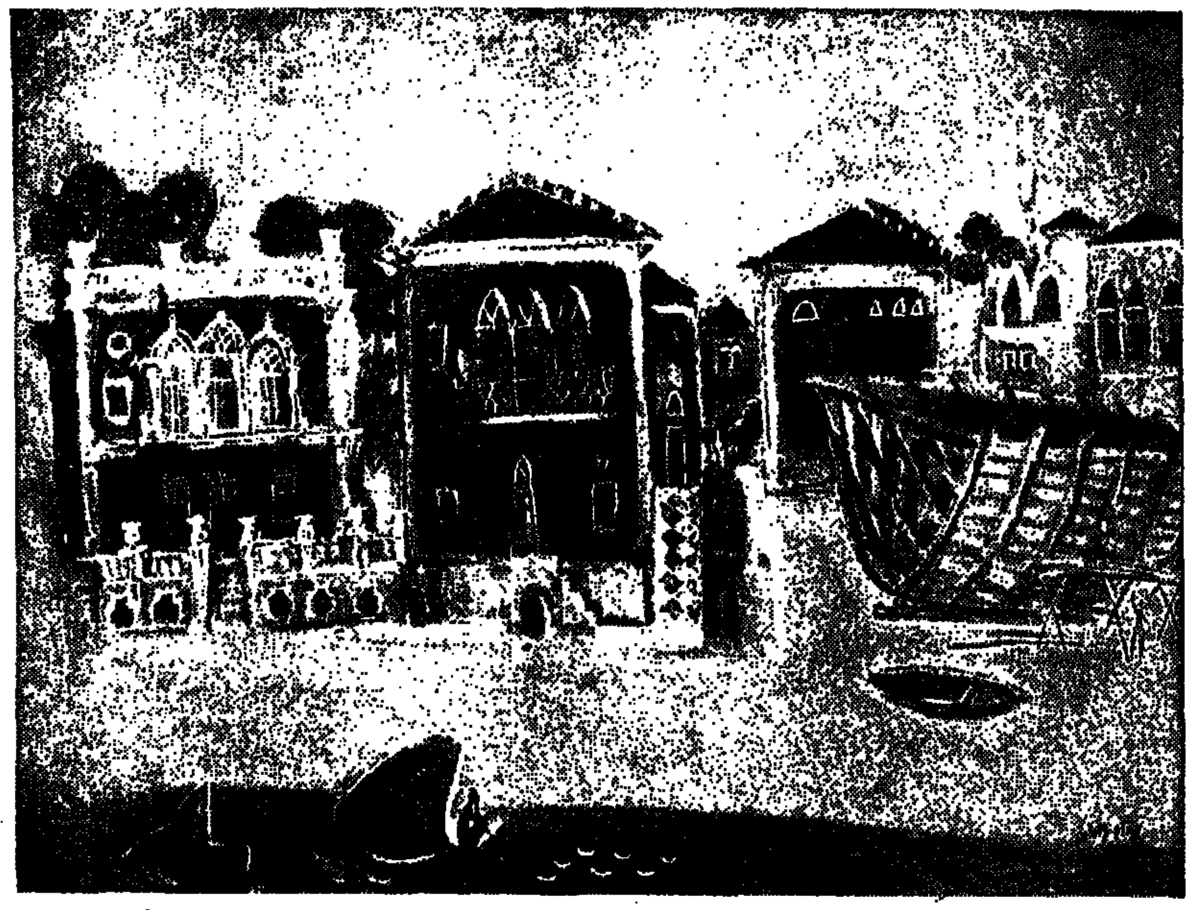
בחוף ימה של יפו (שמן)

לנחום גוטמן מלאו בעצם ימי המלחמה 75 שנה. וזמן־מה לפני כן באתי אליו, אל ביתו שהוא כמוזיאון שלו. ילדי רוחו הרבים נפוצו לכל רוחות השמים, אבל נותרו מהם על קירות ביתו במספר מספיק כדי שתחוש עצמך במחיצת יצירתו.

אנו משוחחים שיחה מעין זו:

האם אפשר לראות את הציורים שציירת בזמן האחרון?

„אני ממעט לצייר. כמעט לא ציירתי השנה. אני עסוק יותר מדי בחלומות... יש לי חלומות לא טובים, תמיד אותם חלומות החוזרים על עצמם מדי לילה ומטרידים אותי גם בשעות היום. על מה שרצינו להיות, על מה שתל־אביב רצתה להיות, על מה שכל הארץ רצתה להיות. נהיינו לדבר אחר לגמרי. שום דבר אינו מה שרצינו. הבנינים, הרחוב, האנשים. זה מטריד אותי ואני חולם על זה ומה שרודף אותי בחלום אני חי אותו. זה לא טוב, לא טוב.

„איפה הוא הסימן הטוב כשהמציאות היא כמו חלום? ערבוביה אחת, לילה ויום, אותו דבר. וכל מה שהיה לפני המציאות הזאת איננו עוד. היום אינו המשך לאתמול.

„גלגלי הזמן עשו קפיצות גדולות, יצאו מציריהם. הם דוהרים בלי צירים... הם מטורפים, הגלגלים האלה. מה שאנחנו עושים ומה שנעשה סביבנו הוא טירוף. וזה טורף את החלומות".

הבינונו לרוחו הנכאה של ציירה של תל־אביב הקטנה, שהעלה גם בספרים את אגדותיה ודמויותיה של תל־אביב שלו ונוה־צדק שלו ואחוזת־בית שלו שירדו לתהום הנשיה, נתרפטו וכלו ונבלעו בצילה של חיית הענק ששמה מגדל שלום.

כתמי הצבע שהן חיוו, ההווי שהן יצרו, הדמויות שצמחו בינותן, המדרגות המשופעות שטיפסו לבתיהן מחוץ לקירות, המרפסות הצרפתיות בעלות פיתוחי הברזל, שהיו תלויות על בתים אלה שצבעם כחול, סגול וורוד — בילחה ובלעה אותם האדריכלות המשמימה ומדכאה, בעלת היומרה העדכנית, שירשה את מקומם.

אדריכלות זו — ולא רק בתל־אביב אלא גם בירושלים ובכל המקומות האחרים בארץ — היא שמכאיבה לנחום גוטמן ורודפת את חלומותיו. כי היא משנה גם את האדם שלו והיא מיועדת.

•

עיסוקו בכיור פסלוני החרס שלו — שתערוכתם לפני כמה חודשים גילתה גוטמן מצד חדש — יש בו משום ביטוי לתהיותיו על גורלנו ועתידנו. הנושאים אינם גלויים ופתוחים עוד לפניו. ולכן הוא פונה מעולם חיצוני אל עולם פנימי. מאז תערוכת פסלוניו כייר חדשים לעשרות, והתפנמה היא גם לתוך זמנו של גוטמן ולא רק לתוך תהיותיו ושאלותיו: מה אנחנו ומה היינו ומה כוחנו וגבורתנו, כמאמר הפייטן.

זמנו של גוטמן הוא בין השאר דמותו של עקיבא אריה וייס, מייסד אחוזת־בית, שאותו עיצב כשהוא נשען על „עמוד" וידו האחת מורמת ופיו פעור. עקיבא אריה נושא כאן נאום באסיפת־היסוד, בקראו לא לפתוח חנויות בשכונה המתייסדת. כי לא עוד נהיה עם של חנוונים. הוא תיאר לעצמו עיר עברית שלא יהיו בה חנויות...

הם היו בעלי אידיאלים גדולים, המייסדים האלה. האם גוטמן מתאר לעצמו שגם היום אפשר לחיות לפי האידיאלים שלהם? לא, הוא אינו נאיבי עד כדי כך. אבל הקצה השני שהגענו אליו מעיד שחרגנו מכל איזון.

ושוב ושוב דמותו של ביאליק. יש לו ביאליק חדש עשוי חרס, שמקלו תלוי לו מאחוריו על ידו האחת וידו השניה מושטת קדימה כביטוי להתפעלותו. הנה, השמש יורדת באופקי ימה של תל־אביב מעבר לגבעות החול! והשדנו. שהאיש הצעיר בעל הפנים הרזים העומד מאחורי המשורר ועוקב אחרי תנועת ידו הוא גוטמן עצמו.

יש לו מתאבקים יפניים, ותימנים צחקניים, וזוגות נאהבים, וזוגות של סוסים עשויים חרס מאותם סוסים נפלאים שאנו מכירים מציוריו. ויש לו נביאים שתוכם כברם, כי גופם קרוע לרווחה כמו בפסל יוסף חיים ברנר, שגוטמן הגיש לנו בו את לבו הסוער ותורתו הצורבת שקרע מתוך קרביו.

על תקופתו זו של גוטמן מעידה חזרתו כל פעם מחדש אל איוב. הוא שואל את עצמו גם בנוכחותנו. איוב מי היה? והרי על שאלה זו גם חכמי התלמוד לא ידעו להשיב בבירור ולפי גירסה אחת „איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה".

ונראה לי שנחום גוטמן מקבל את תיקונו של רב סעדיה גאון האומר „למשל היה", משמע, איוב למשל הוא לבני־אדם שילמדו את לקחו. גוטמן משקיע את עצמו בספר איוב והוא מתרגם את לקחו בדמויות החרס שהוא מכייר כאיוב.

כמה וכמה אמנים, ציירים ופסלים, יהודים ושאינם יהודים, נטרדו על ידי איוב. לרוב מעלים את דמותו כשהוא בחברת ידידיו וכך עושה גוטמן. איוב מרוסק הגוף ורדוף הספקות שרוע אצלו בדכאונו עד עפר כשידידיו רובצים סביבו ותוהים עליו.

•

האצבעות הרגישות של האמן ממששות קרביו של משל זה ששמו איוב, שלא היותו ולא הבראותו אלא משלו ולקחו לחיי האדם עלי אדמות נותנים עיצוביהם בחרס של גוטמן בביטוי מתומצת. צריך אולי לקרוא את ספר איוב שוב ושוב כדי להבין, וצריך אולי להגיע למדרגה המיוחדת של אמן יוצר זה, כדי להגיע ליכולת להמחיש בכתב מה שהוא מבטא בדקויות של אצבעותיו.

לנו אין יכולת זו. אנו רק קולטים את התקשורת ואיננו מסוגלים לפלוט אותה. וכך אנו חשים מול רבים מציוריו של גוטמן, כרבים מציוריו, שהם ביטוי להתגלויות הניגלות רק לאמן רגיש כמותו. והתגלויות אלה ליבא בעי, משמע, שצריך גם לב להרגיש כדי לחדור לסודם ומהותם המלאה.

•

נחום גוטמן בא ארצה כשהיה בן 7. זה היה לפני 68 שנים. תודות לאביו הסופר היה שרוי מילדותו במחיצתם של סופרים ומשוררים וכל המי־ומי של ימי הראשית ההם. את ההווי הערבי ונוף של בוסתנים ושל הים הוא העלה על בד בצבעי שמן דשנים. ייחודו בציוריו אלה נעשה נחלת רבים.

ו„עיר קטנה ואנשים בה מעט" מצויים אצלו לא רק בספר המלווה רישומים להמחשת המסופר, אלא גם בציורים, שהם הם היסוד להוקרה שהאמן זוכה בה בימים אלה. כאשר אוניברסיטת תל־אביב מעניקה לו תואר כבוד לפילוסופיה — ראשון לציירינו הזוכה בתואר כזה.

יותר מכל צייר אחר מלווה גוטמן את צעדיה של עיר זו ודרכי ההיסטוריה מאז היווסדה כשהוא מתבונן בה ומגלה בה כל מה שראוי לעינו של אמן לראות, ולרגישותו לחוש. ההיסטוריון יכול לכתוב את תולדותיה המוקדמות של העיר לא רק לפי המקורות שגוטמן העלה בספרים אלא גם. וביחוד, לפי שעיצב בצבעי שמן ואקוורל.

וכפי הנראה הוא היה חולמני גם בנעוריו ולא רק לעת שיבה („שיבה" רק לתפארת המליצה, כי ראשו עדיין צעיר לפי צבע השערות...), שכן ייחודם של ציוריו הוא אותה אוירה חולמנית שבהם הם שרויים. האוירה ה„אטמוספרה" של ציורו היא המקנה לגוטמן את המקום המיוחד שהוא תו־

(סוף בעמוד 35)

هكذا من الأمل

הגדול במיבצעי החלל

שלושת הצוותים של מעבדת „סקיילאב": למעלה: הצוות הראשון, ששהה בחלל 28 יום (מימין לשמאל): וייץ, קרווין, קונראד; למטה משמאל: הצוות השני, ששהה בחלל 56 יום (מימין לשמאל) לוסמה, גאריוט ובין; למטה מימין: הצוות השלישי, ששהה בחלל 85 ימים (מימין לשמאל) קאר, גיבסון ופוג.

מאת אברהם פלג

העולם לא יצא מכליו כ־ששבו שלושת האסטרו־נאוטים מ„סקיילאב" אל כדור הארץ — ובכך השלימו את מיבצע החלל הגדול ביותר שנערך עד כה. על סיפון נושאת המסוקים „ניו אורלינס", אשר אספה אותם באוקינוס ה־שקט, נערכה קבלת הפנים הרגי־לה: הצדעות, לחיצות ידיים, ברכות — אך ברחבי העולם לא עורר המיבצע הדים כה נרחבים כפי שעוררו מיבצעי חלל קוד־מים.

נראה כי פריצת האדם אל החלל כבר היתה לענין שבשיגרה. אך לא־מיתו של דבר מסעם של ג'יראלד קאר, אדוארד גיבסון וויליאם פוג, היה מיבצע החלל החשוב ביותר עד כה ומאפיל אפילו על כיבוש הירח, שכן שיא השהיה בחלל, שהשיגו ה־שלושה, מלמד שהאדם יכול לחיות ולעבוד בחלל זמן ממושך, ולגילוי זה יהיו השלכות מרחיקות לכת על החיים שעל פני כדור הארץ. יתר על כן: כושרו של האדם לשהות ממוש־כת בחלל יאפשר לו לנוע אל כוכבים אחרים — למשל אל המאדים ואולי אף רחוק יותר.

● 85-56-28

לאחר הבדיקות הראשוניות שנערכו לאסטרונאוטים על סיפון האניה, פיר־סמו הרופאים הצבאיים האמריקנים שמצבם של השלושה טוב מאד ועולה בהרבה על מצבם הגופני והנפשי של צוותי „סקיילאב" הקודמים, וזאת על אף העובדה שהצוות האחרון שהה ב־חלל 85 ימים — פי 10 מזמן השהיה של הצוותים ששוגרו אל הירח, פי חמישה מזמן השיא של הסובייטים וימים רבים יותר משני הצוותים ה־קודמים של מעבדת החלל. בכך הומ־חש ההישג העיקרי של המיבצע — הכושר לשהות בחלל במצב של היע־דר כוח משיכה.

מקסימום שהיה בחלל זה היה ה־יעד המדעי העיקרי במיבצע „סקיי־לאב". לשם כך ניבנה כלי חללי ש־יאפשר לאסטרונאוטים לחיות ולפעול בו במירב הנוחיות ימים רבים ככל האפשר. סוכנות החלל האמריקנית השקיעה בתוכנית זו 2.6 מיליארד דולר. בכסף זה „שיפצו" את השלב השני של הראקטה „סאטורן 5" — זה סוג הרקטה שהטיסה חלליות „א־פולו" אל הירח — והפכו אותה ל„מעבדה" שאורכה כ־24 מטרים וקוט־רה כשישה וחצי מטרים ואשר משקלה הגיע ל־90 טון בקרוב; וכן הכשירו את החלליות „אפולו" כרכב־חלל אשר העביר את האסטרונאוטים אל המע־בדה והחזירם משם אל האדמה.

● מה למדען בחלל?

ב־14 למאי 1973 הוטסה המעבדה לראשונה אל החלל. לאחר שנכנסה למסלול הנדרש בגובה של כ־450 קילומטרים מעל פני האדמה, הוטס למחרת היום, הצוות הראשון. ה־חללית „אפולו" התחברה אל המעבדה ולתוכה נכנסו שלושת האסטרונאו־טים צ'רלס קונרד (מפקד), ג'וזף קר־ווין (מדען) ופול וייץ.

הצוות הראשון נועד לאייש את המעבדה למשך 28 ימים, אך כבר בימים הראשונים הועמדה בסימן שא־לה אפשרות זאת לנוכח שורת תק־לות שפקדה את המעבדה. החמורה בהן היתה הכשלון בפרישת הכנפיים, שיש בהן תאים סולריים לצבירת אנרגיית השמש. רק חלק קטן מן ה־כנפיים נפתחו ופירושו של דבר היה קיצוץ במיכסת האנרגיה. התקלה ה־שניה היתה הכשלון בפרישת חלק ממעטה המגן בפני חום השמש, וכ־תוצאה מכך עלה החום בתוך החללית. בסופו של דבר גילו האמריקנים תו־שיה אופיינית להם והתגברו על כל התקלות והבעיות הטכניות. כל שלו־שת צוותי „סקיילאב" השלימו את ה־משימות שלהם ואף למעלה מזה.

האיש החשוב בכל אחד משלושת צוותי ה„סקיילאב" היה המדען, ב־צוות הראשון היה זה ד"ר קרווין ה־רופא. כאשר נשאל על שום מה אר־צות הברית משגרת רופא אל החלל, השיב ד"ר קרווין: „רבות מן המשי־מות במיבצע שלנו הן ביולוגיות ו־רפואיות — לפיכך נדרש להן חוקר רפואי". הניסויים שניתנה להם עדי־פות ראשונה היו הניסויים הרפואיים והביולוגיים שנועדו ללמד על עצם האפשרות שאדם יוכל, בכלל, לחיות בחלל. באותם ימים, כשהחלה המעב־דה להקיף את כדור הארץ, הדבר כלל לא היה מובן מאליו. באסטרו־נאוטים שחזרו מטיסות אל הירח — במסגרת תוכנית „אפולו" — נתגלו תופעות קשות ומדאיגות. רבים מהם היו במצב גופני המזכיר את מצבם של חולים ששכבו זמן רב על מיטת חוליים. הם איבדו ממשקל גופם. כמות הסידן בעצמותיהם — ירדה. בשרי־רים נתגלו רפיון והצטמקות וגם ב־פעילות מחזור הדם והלב — נתגלו סימני תיפקוד לקוי.

● שפני נסיון: אנשים ועכברים

לפיכך שימשו שלושת האסטרונאו־טים במעבדה כשפני נסיון שנבדקו ללא הרף על ידי 18 מכשירים ומית־קנים רפואיים, בהם מקוריים שניבנו במיוחד לצורך הטיסה. הבדיקות ה־אינטנסיביות נמשכו גם כאשר יצאו שני הצוותים האחרים אל החלל.

במשך זמן מה לאחר שוב הצוות הראשון אל האדמה היתה החללית בלתי מאויישת ובשמונה באוגוסט יצא אל המעבדה הצוות השני — אלאן בין (מפקד) אוון גאריוט (המד־ען) וג'ק לוסמה. צוות זה שהה בחלל כמתוכנן — 56 ימים. ושוב היתה ה־מעבדה ריקה תקופת מה עד שיצא אליה הצוות השלישי והאחרון. האסט־רונאוטים ג'יראלד קאר (מפקד), אדו־ארד גיבסון (מדען) וויליאם פוג יצאו אל המעבדה בתשעה בנובמבר 1973. לפי התיכנון הראשוני גם צוות זה היה צריך לשהות בחלל 56 ימים, אך הענינים במעבדה התנהלו באורח כה סדיר עד כי סוכנות החלל האמריקנית החליטה להשאיר את שלושת ה־אסטרונאוטים במעבדה במשך 85 ימים.

כשהצוות השני אייש את המעבדה, נמשכו הבדיקות והניסויים. בין השאר ניסו מדעני סוכנות החלל לגלות אם חלים שינויים כימיים בתאי גוף האדם כתוצאה משהיה ממושכת בתנאים של היעדר כוח משיכה. כמו כן ניסו לבדוק אם מתערער כושר התיפקוד של המנגנון החיסוני. האסטרונאוטים היו חייבים לרכב יום יום על „אופ־ניים", מכשיר רפואי הקרוי „ארגו־מטר" שבאמצעותו נבדק הכושר ה־גופני שלהם — עבודת הלב, לחץ ה־דם, הנשימה וצריכת החמצן. הממצ־אים הועברו אל כדור הארץ, אך לא כולם נבדקו סופית ופורסמו עד כה. בדיקה אחרת היתה כרוכה בישיבה על כסא מסתובב שבאמצעותו ניבדק מנגנון שיווי המשקל במצב של היעדר כוח משיכה. „שפני נסיון" נוספים במעבדה היו שישה עכברים, ו־700 חרקים.

● האסטרונאוט הפיל כוסות וצלחות

עם שוב הצוות האחרון נתפרסמו כמה גילויים על מצבם הגופני וה־נפשי של תשעת האסטרונאוטים. הת־ברר שכל הצוותים סבלו ממשבר בי־טרל שלהם סמוך לתחילת המסע ואולם אחר כך התגברו עליו. האסט־רונאוטים מן הצוות השלישי, למשל, קאר ופוג, חלו בתחילת המסע במעין „מחלת ים" שנגרמה כנראה כתוצאה מכך ששניים מתוך שלושת הג'ירוס־קופים — אשר נועדו לייצב את המעבדה בחלל — לא פעלו כהלכה. ואף על פי כן התגברו אנשי הצוות גם על מצב ביש זה והראייה — מספר שיא של ימי שהיה שהם צברו.

גם בקרב אנשי הצוות השני נתגלו תופעות האומרות דרשני — ודווקא לאחר שחזרו אל כדור הארץ. האסט־רונאוט לוסמה הפיל כוסות וצלחות בביתו. „התרגלתי לכך שעצמים צפים באויר — ואינם נופלים ארצה", הס־ביר במבוכה לאשתו. האסטרונאוט גאריוט סבל מאי שיווי משקל. כאשר כבה — בלילה — האור בביתו לא היה מסוגל לשכב במיטתו או לקום ממנה. התברר שליקויי שיווי המשקל שלו היו קשורים להעדר שדה ראייה.

גם מפקד הצוות השני אלאן בין איבד משקל והתלונן — בחזותו על האדמה — על חולשה ותחושת אנמית (מחסור בדם). רופאים שבדקו את ה־צוותים השונים גילו שהם איבדו כ־12 אחוז מהכדוריות האדומות שבדמם כתוצאה מירידה בייצור גופיפים אלה במרכזים שבגוף. כמו כן איבדו ה־אסטרונאוטים כ־20 אחוז מכוח ה־שרירים שלהם.

למצב הגופני והנפשי של האסט־רונאוטים השוהים זמן רב בחלל נו־דעת חשיבות עצומה. כל עיקרו של מיבצע מעבדת החלל „סקיילאב" נעוץ במאמץ מדעי וטכנולוגי לאכלס ב־שנים הקרובות את החלל. (גם הרו־סים חותרים לכך, אף כי הם מפגרים במאמץ זה אחר האמריקנים). האיכ־לוס ייעשה לא רק באמצעות מעבדות קטנות אלא גם באמצעות „אוניבר־סיטאות חלל" ו„בתי חרושת חלליים" שיעבדו ויגורו בהם עשרות רבות של אנשים בפרקי זמן של חצי שנה, שנה ואף יותר. טכנולוגים תולים תק־וות גדולות בניסויים הטכנולוגיים ש־נערכו ב„סקיילאב" ושכללו נסיון לייצר חומרים שטרם הצליחו לייצר על פני כדור הארץ, כגון נתכים חדשים ומתכות חדשות, פלדות ספוגיות, מי־סבי כדורים משוכללים, עדשות רבות עוצמה, תרכיבים כימיים טהורים יו־תר. בסך הכל נערכו ב„סקיילאב" 17 ניסויים טכנולוגיים שכללו תהליכי הלחמה, ריתוך, יציקה, היתוך ועוד. למטרה זו צויידה המעבדה בכור זעיר באורך של כ־30 סנטימטרים שהפיק חום של כ־1000 מעלות צלסיוס.

המשימה הושלמה: הצוות האחרון של „סקיילאב" נוחת בשלום באוקינוס השקט, ואנשי צפרדע מזנקים מן ההליקופטר כדי לאבטח את תא החלל.

● גם ישראל השתלבה במחקר

אחד התחומים רבי התועלת לאנו־שות בהם עסקו אנשי „סקיילאב", הריהו גילוי אוצרות האדמה, וזאת באמצעות טכניקה של „חישה מרחוק". טכניקה זו מאפשרת לבדוק באמצעות קרינה וחום את הלחות, שינויי הקר־קע, מחלות הצמחית, צחיחות האד־מה, המחצבים הטמונים בה ועוד. בתחום זה השתלבו במחקר חוקרים ישראליים. על פי הסכם עם סוכנות החלל האמריקנית, יועברו ממצאים הנוגעים לישראל אל המחלקה ל־מדעי הסביבה באוניברסיטת תל־אביב. לצורך זה הוקם כאן מרכז לעיבוד נתונים המספק שירותים מדעיים ל־עשרות מדענים ישראליים — ממוס־דות מחקר שונים בארץ — הקשו־רים לתוכנית מדעית זו.

„סקיילאב" עברה מעל לישראל ב־פעם הראשונה ב־19 לספטמבר 1973 בשעה 16.03. לאחר מכן הגיעו ל־ישראל התצלומים שלה ובהם נראים בבירור ההבדלים הגדולים שבין יש־ראל לשכנותיה בכל האמור לצמחיה. „הקו הירוק" שהיה קיים לפני מל־חמת ששת הימים — בין ישראל ל־שכנותיה — עדיין היה ניכר למעלה משש שנים לאחר שנמחק מבחינה מדינית. מן הצד הישראלי — רואים בתצלום — אדמות מעובדות ומוריקות ואילו מן העבר השני של הקו, ב־מקומות רבים, האדמות בהירות יותר, כלומר צחיחות כי צמחייתן נאכלה ברעיית־יתר.

הנתונים המדעיים שעומדים להת־קבל מ„סקיילאב" באוניברסיטת תל־אביב, נעשו באמצעות שני סוגי מכ־שירים: סוקר אופטי ומצלמה. הסוקר עורך מיפוי האדמות באמצעות ה־קרינה של אינפרה־אדום, אולטרה סגול והאור הנראה. הסוקר בודק ב־אמצעותם דרגות שונות של חום ה־אדמה, כלומר הוא עורך מיפוי חרמי של האדמה. המצלמה מעבירה צילו־מים. „העיניים" האופטיות והאלקט־רוניות של „סקיילאב" צילמו בבת אחת שטח של 34 אלף קילומטרים מרובעים. כך, שכאשר עברה מעבדת החלל מעל לאורנו — היא בודאי צילמה אותנו ואת שכנותינו. התוכ־נית הישראלית לשימוש בנתונים של „סקיילאב" תיושם גם בתחומי ה־הידרולוגיה והחקלאות. בשטח האחרון ירוכז המאמץ בשני גידולים — הדרים וחיטה.

במהלך טיסת הצוות השני של „סקיילאב" יושמו גם תוכניות מד־עיות של מדען מאוניברסיטת תל־אביב לחקר פיסיקת הפלסמה והתפר־עות בסביבתן של חלליות בחלל.

● ועתה - אל הכוכבים

כל ההשלכות היישומיות שמנינו לעיל היו תלויות בשאלה הגדולה: האם מסוגל באמת אדם לשהות עש־רות ימים בחלל? התשובה שניתנה עתה — עם שוב הצוות האחרון אל האדמה — היא ברורה: האדם יכול לשהות זמן רב בחלל. האסטרונאוטים קאר, גיבסון ופוג ערכו 1214 סיבו־בים סביב לכדור הארץ. במלים אח־רות הם עברו... עשרות מיליוני קי־לומטרים במהלך 85 ימי טיסתם ואף על פי כן נחתו בריאים ושלמים, פחות או יותר — כך קבעו הרופאים אשר בדקו אותם.

למימצא רפואי זה השלכות לגבי תוכניות שהיה נוספות בחלל ובעיקר לגבי טיסה לכוכבים אחרים, הכרוכה בשהיה בחלל לפחות לתקופה של שנה וחצי ויותר.

סוכנות החלל האמריקנית אינה מתכוונת להנחית את „סקיילאב" על האדמה, אלא תניח לה ליסוב סביב כדור הארץ. לפיכך תיסוב המעבדה סביבנו עוד כשבע שנים ובתום תקו־פה זו היא תחזור ותיכנס לתוך ה־אטמוספירה ותישרף.

עד לסוף העשור הנוכחי עומדים האמריקנים לערוך עוד תוכנית טיסה מאויישת — תוכנית מעבורת־החלל („השאטל"). אחד משיאי תוכנית זו יהיה „מיפגש פיסגה" בין שני כלים, אמריקני־רוסי בחלל. ההצמדות של שני הכלים תיערך — לפי התוכנית — ב־1975. התוכנית כוללת הצמדות של החללית האמריקנית „אפולו" עם החללית הסובייטית „סאליוט" בגובה של כ־500 קילומטרים מעל פני ה־אדמה.

هكذا من الأمل

מאת
דוד שערי

ארבעים ספינות פחות אחת

למעלה מחמש[ים]
אלף יהודים שהעפי[לו]
ארצה ב־39 ספינו[ת]
רעועות גורשו על־י[די]
השלטונות הבריטיים ונכלא[ו]
בקפריסין. השבוע מלאו
שנה לחיסול מחנות הגירוש

„כפר הנוער" שהוקם לילדי המעפילים במחנות הגירוש ליד קסילוטימבו שכונה „מחנות החורף"

ב־13 באוגוסט 1946 פירסמה הממשלה הבריטית הצהרת מדיניות ארוכה, שבה הכריזה על מדיניות חדשה לגבי אניות המעפילים „הבלתי ליגליים": „מהיום והלאה, מהגרים שיגיעו באופן בלתי־ליגלי יופנו לקפריסין או למקום אחר וישוכנו במחנות עד שתתקבל החלטה על עתידם".

במיבצע צבאי שכונה „איגלו" התגברו הבריטים על התנגדותם הנואשת של מעפילי האניות „יגור" ו„הנריאטה סאלד", והעלו אותם על אניות הגירוש „אמפייר רייוול" ו„אמפייר חיוור", שהפליגו לאי־הגירוש קפריסין. ב־14 באוגוסט 1946 נפתחו ליד הכפר היוני קראולוס כשלושה ק"מ מעיר הנמל הראשית פמגוסטה, מחנות הגירוש של המעפילים בקפריסין, שהתקיימו במשך כ־30 חודשים, עד ל־11 בפברואר 1949.

במשך כל הזמן הזה, עד להכרזת מדינת ישראל ב־15 למאי 1948, חזרו ונישנו בחיפה המחזות המחרידים של התנגדות נואשת של מעפילים, שרידי השואה, שעמדו בחזה חשוף ובאגרופים קמוצים מול יחידות מאומנות ומצויידות של הצבא הבריטי, ואף על פי כן הלכה וגברה התכיפות של הפלגת ספינות המעפילים. המצור הבריטי על חופי הארץ היה הרמטי. בתקופה זו הצליחו רק 4 ספינות קטנות להסתנן דרך טבעת המצור ולפרוק את מטענן האנושי בחופי הארץ: „עמירם" (באוגוסט 1946), „עליה" (בנובמבר 1946), „הפורצים" (בדצמבר 1947) ו„אומות מאוחדות" (בינואר 1948).

ב־21 חדשי הגירושים לקפריסין, ז.א. בין ה־13 באוגוסט 1946, הוא יום הגירוש הראשון של מעפילים לקפריסין, לבין ה־15 במאי 1948, הוא יום הכרזת מדינת ישראל והתחלת העליה ההמונית, הוכנסו למחנות הגירוש לא פחות מ־52,000 מעפילים, שהושטו ב־39 ספינות. השיא במיבצעי העפלה אלה היה ארגון המסע של „עצמאות" („פאן קרסצ'נט") ו„קיבוץ גלויות" („פאן יורק"), עם 15,000 מעפילים, כמעט כולם מרומניה שעגנו בקפריסין ב־1 בינואר 1948.

כ־2,000 תינוקות נולדו במחנות המעפילים של קפריסין, ולעומתם רשומים במחברת של ה„חברה קדישא" של המחנות 49 תינוקות ו־61 מבוגרים שנפטרו במחנות ונקברו בבית העלמין היהודי שבכפר הקטן מארגו. הם הובאו לקבר ישראל, לפני שנתיים.

קציר הדמים של ההתנגשויות עם הבריטים בחיפה ובמחנות עצמם כיסתכם ב־10 מעפילים חללים ו־3 חברי „הגנה" שנפלו בחיפה, בעת ההפגנות נגד הגירושים הראשונים. עליהם יש להוסיף את 8 המעפילים שניספו בעת האסון של הספינה „רפיח". ליד האי סירינה, שלא הובאו לקבר ישראל, ואפילו שמם, של רובם, לא ידוע עד עצם היום הזה.

איש על מחנהו ועל דגלו

בתחילת רוכזו כל המעפילים בגוש רצוף של ארבעה מחנות אהלים ובמחנה אהלים יותר מבודד, לאורך חוף הים, על שטח צחיח, ללא עץ ושיח, מוקף 3 גדרות תיל גבוהות, זרועים מגדלי שמירה, ליד הכפר קראולוס, כשלושה ק"מ מפמגוסטה. ריכוז זה של מחנות אהלים קיבל את הכינוי, ברבות הימים, של „מחנות קיץ". בדצמבר 1946 נפתח בקסילוטימבו — כ־40 ק"מ מקראולוס — גוש נוסף של מחנות (64—68) בצריפי פח, שנתלהטו בימי הקיץ השחונים, ואילו בחורף הם לא היו עשויים לשמש מגן מפני הצינה. באוקטובר 1947, נפתח גוש מחנות אהלים נוסף, 69—70, במרחק כ־2 ק"מ מהגוש 64—68, שהוכן מלכתחילה בשביל מעפילי „יציאת אירופה", שלא הגיעו לקפריסין. למחנות אלה, שתנאיהם היו משופרים קצת יותר, הועברו המשפחות והילדים. הוקם בהם „כפר הנוער", השליחים העתיקו, ברובם, את מגוריהם לחתם, ואט־אט הפכו מחנות אלה, שזכו לכינוי „מחנות החורף", למעין מטרופולין של כלל המחנות.

המעפילים ישנו על מעין אלונקה שדה, ושום ציוד או ריהוט לא היה להם. באהל אחד נדחסו כ־8 מעפילים או 2—3 משפחות, ללא כל פרטיות, כאשר סדין או שמיכה דקה מפרידים בין המשפחות השכנות. מדכאת היתה האפלה המוחלטת בלילות, באין חשמל, עם פנסי רוח ומנורות „לוקס" בודדים באהלים או בצריפים ששימשו לצרכי ציבור. ערכם התזונתי של ה„פרודוקטים" שהצבא סיפק: לחם, מעט ירקות, רובם יבשים, אבקות, קופסאות משומרות ומעט מאד בשר, היה כ־2,100 קלוריות לאיש. ברם, תנאי הבישול הפרימיטיביים בפרימוסים מזלפים, היעדר כל גיוון, המחסור במוצרי חלב וביצים, וביחוד כמות הלחם הקצובה, וכן הבטלה הציקו למעפילים ויצרו תחושת רעב. מציקה עוד יותר היתה המצוקה במים, שהובאו למחנות במכלים וחולקו במשורה, 2—4 ליטר לאיש ליום לגולגולת, לצרכי שתיה, בישול ורחצה, ריח המחראות, שורה ארוכה של חורים שניכרו באדמה; והאנשים נאלצו לעשות בהם את צרכיהם בעמידה, ללא חציצה ביניהם — נישא למרחוק, ומאחר שקירות הפח שהצלו על חורים אלה היו מסודרים בשורה ישרה, התהוותה דווקא לאורכם ה„טיילת" של המחנות.

חמישים אלף מניצולי השואה שהעפילו לארץ ישראל גורשו על ידי השלטונות הבריטיים למחנות הגירוש בקפריסין.

אנית המעפילים „חיים ארלוזורוב" ותכנית התגוננותה. במשך 21 חודש, מאוגוסט 1946 ועד קום המדינה, חזרו ונשנו בחיפה המחזות המחרידים של התנגדותם הנואשת של המעפילים לחיילי הצבא הבריטי, שגררום מספינותיהם אל אניות הגירוש.

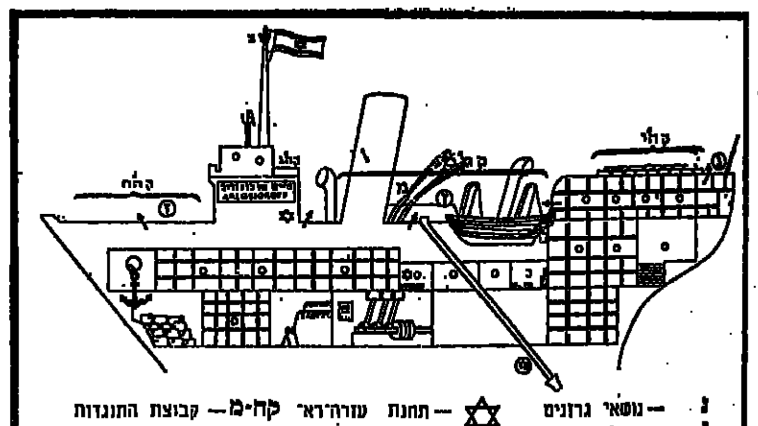

שבטים, שבטים, ישבו בני ישראל במדבר, נאמר במקרא, ואילו כאן, במחנות המעצר באי־הגירוש, „מנגד" לארץ, ישבו המעפילים, תנועות־תנועות, מפלגות־מפלגות, איש על מחנהו ועל דגלו. התנועות היוו כאן לאו דווקא מסגרת להתדיינות רעיונית ולמפגש חברתי, כי אם יחידת חיים המקיפה את כל התחומים. לא די שמוסדות הציבור, הארגוניים־ייצוגיים של המעפילים היו מורכבים על פי מפתח תנועתי־מפלגתי, אלא גם כל השירותים ניתנו על פי מפתח זה: שיכון, אוכל, ביגוד, תרבות. שליחי הסוכנות פעלו אך ורק במסגרות תנועתיות. עם כניסתו למחנה, נדרש המעפיל להצהיר על „שייכותו" התנועתית, ובהתאם להצהרה זו פרש עליו מחנה תנועתי זה את חסותו והתחייב לספק לו את כל השירותים. המיכניזם הארגוני של מחנות המעפילים לא הכיר ביצור „בלתי תנועתי"... ומעשה בילד, מיתומי השואה, שהתקשה בחתימת שמו, אך הצהיר בגאוה מאולפת, בעת הרישום: „און איך זאלט טאקע וויסען אז איך בין פון לינקע פועלי־ציון" („דעו לכם שאני שייך דווקא לפועלי ציון שמאל")...

במציאות המיוחדת של חיי המחנות היוו האיגודים התנועתיים חישוקים לארגון המעפילים, למניעת התפוררותם לאבק־אדם, לשמירה על משמעת וסדר ולטיפוח תחושת שייכות וזיקה חברתית. התחרות בין התנועות נשאה, לרוב, אופי קונסטרוקטיבי: מי ירבה במפעלי תעסוקה ותרבות, מי יקים את מחנה האהלים המטופח ביותר.

המצב נשתנה עם הגיע ההעפלת ההמונית מרומניה, משפחות שלמות בהתפרשות גילית רחבה וכל אלה לא הסכימו ולא יכלו להשתלב בחיים השיתופיים של הפלוגות הקיבוציות. הזנחת ה„בודדים" אכן תאמה את המנטליות של המימסד הפוליטי של „הישוב המאורגן" שלפני קום המדינה, אך היא נראית כיום כמחדל חמור בדפוסי הטיפול, והגשת העזרה והעבודה של השליחות הציונית־ישובית במחנות המעפילים בקפריסין.

במחנות העירומים והצחיחים האלה רחשו חיים והתנהלה פעילות ענפה: רבו החתונות והלידות, נפתחו בתי מלאכה: סנדלריות, נגריות, פחחיות ובהם, בכלים פרימיטיביים וכמעט בלא־כלים, הוכנו רהיטים, מזוודות, צילומים, והתנהלה התרוצצות עסקנית־פוליטית: ועדות, ישיבות, מועצות. בערבים, לאור מנורות „לוקס" במועדונים מלאים עד אפס מקום, הוצגו הצגות תיאטרון, נתקיימו הרצאות, מסיבות, עונגי שבת. בקורסים של „השכלה לעם", במחזורים לימודיים בני שבועיים, למדו מאות: מקרא, ספרות, מחשבת ישראל, ידיעת הארץ. 3 פעמים ביום „שידר" רם־קול פרימיטיבי, בעברית וביידיש, את חדשות היום שנקלטו במקלט שהורכב במחתרת במחנות. אכן, „חירות בתוך עבדות".

עם גבור קצב ההעפלה נדחה והלך מועד תורם של הילדים לעליה במיכסה החדשית, והועלתה הצעה להפריד את קבוצות הילדים מאוכלוסיית המבוגרים ומהמציאות העגומה של חיי מחנות מעצר בינות לגדרי תיל, ולבודדם במעין ממלכת נעורים, בכפר הנוער, שדרכו עברו כ־2,500 ילדים ובני נוער.

„שורות המגינים"

במרס 1947 יצאה למחנות קפריסין משלחת ההדרכה הראשונה של הפלמ"ח, בת 5 איש וכעבור חצי שנה, באוקטובר 1947, חדרה למחנות הקיץ, דרך מנהרה, משלחת ההדרכה השניה של הפלמ"ח, בת 10 איש. משלחת זו הביאה עמה גם מעט נשק לאימונים. שתי משימות ראשיות הציבו לעצמם מפקדי הפלמ"ח בארגון „שורות המגינים" במחנות קפריסין: א. לקיים במחנות כח בטחוני ממושמע ומאומן, שימנע גילויי הפקרות; ב. להכין במחנות עתודה מאומנת, עד כמה שאפשר, של לוחמים. ואמנם, לעיני השומרים הבריטים, שניצבו תוהים על מגדלי השמירה, הפכו מחנות קפריסין למחנות אימונים אינטנסיביים, בכל מה שנוגע לאימון הפרט, ובמקצת גם בהדרכה ראשונה בהפעלת נשק אישי. רובה וסטן. בחדשים פברואר־יולי 1948 עברו כ־11,500 מעפילים אימונים בקורסים מיוחדים.

עם הכרזת המדינה ב־15 במאי 1948 לא בא חיסול המחנות. בין 15.5.48 ל־11.6.48 (הוא מועד הכרזת ההפוגה הראשונה והרצת דינו של הרוזן ברנדוט שאין להרשות העלאת מעפילים גברים מקפריסין שהם בגיל גיוס), במשך כשלשת שבועות, היתה העליה מקפריסין חפשית מכל הגבלה, אך מעפילי קפריסין, וביניהם כרבבה של לוחמים מאומנים, לא הועלו בחודש זה. הנושא ראוי לבדיקה נוספת. בין כ־10,000 מעפילים שלא בגיל הגיוס שהורשו לעלות ביולי 1948, הוגנבו כ־2,000 מעפילים בגיל הגיוס. לקרב לאטרון האומלל הוכנסו כמה יחידות של מעפילים מקפריסין, שהובאו כמעט ישירות מכבש האניה לשדה הקרב, ומחיר הדמים של יחידות אלה היה כבד מאד.

להבטחת חופש תנועה כלשהו למפקדי „שורות המגינים", נחפרו במחנות כמה מנהרות, כמו חפרפרות, בכלים פרימיטיביים, בעבודת נמלים של יום ולילה, במשך שבועות רצופים, השלימו קבוצות החופרים 7 מנהרות (מהן נתגלו 3, אחת הושלמה בדיוק ביום הודעת השחרור, ורק 3 מנהרות הופעלו בפועל). באורך של 50—80 מ' ובעומק של 3 מ'. אמנם, מנהרות אלה לא שימשו פתח לבריחה המונית מהמחנות (רוב הבורחים פרצו דרך הגדרות), אך השמועה על עצם קיומן, שעשתה לה כנפיים, מפה לאוזן, במחנות, שימשה מקור לעידוד. החל באוגוסט 1948, עם החפסקה המוחלטת של העליה והפיכת מחנות המעפילים, ובהם שבויים למעשה. ב־13 הפלגות של הסירה „כריש" („המיוחדת"), הפליגו לארץ 407 מעפילים שהצליחו לצאת מהמחנות. בסך הכל הוברחו על ידי „שורות המגינים" אל מחוץ למחנות 883 מעפילים. במבצעים האלה נרשם רק קרבן אחד. שלמה חיימוב (20), חבר השוה"צ, ממעפילי „מולדת", שנורה למות ב־30 בספטמבר 1948, בנסותו לפרוץ דרך גדר מחנה 55, יחד עם עוד 9 מעפילים.

מבנה יסוד ובנין - על מיסוד המחנות

הוקם גם קשר עם המחתרת הקומוניסטית הקפריסאית־יוונית. ארגוני המחתרת הקפריסאית־יוונית, שפעלו למען שחרור קפריסין מהשלטון הבריטי ואיחודה עם יוון, היו נתונים, בחלקם, להשפעה קומוניסטית, ואף על פי כן הם עקבו באהדה אחרי פעולות המחתרת העברית נגד הבריטים. בפגישות שנתקיימו, במשך כחצי שנה, תחילה עם עורך העתון השמאלי המתון „דימוקרטיס", ולאחר מכן עם נציגי המחתרת הקפריסאית הקיצונית יותר, הקומוניסטית, נקבע שיש אינטרסים וכיוונים משותפים לשתי המחתרות, אך שיתוף הפעולה יהיה בעיקר מעשי. ואלה לא יתערבו בעניינים הפנימיים של אלה. השליחים שקיימו קשר זה היו מעוניינים בעזרה לפעולות הבריחה באי, ברכישת נשק ובאיסוף מידע מודיעיני על ריכוזי הצבא הבריטי באי, ואילו אנשי המחתרת הקפריסאית ביקשו הדרכה ואימון בהפעלת חמרי חבלה ונשק וכן עזרה בהסתרת אנשי מחתרת נרדפים על ידי השלטונות הבריטיים במחנות המעפילים. המאזן המעשי של שיתוף פעולה זה היה דל למדי: איש מחתרת יווני הוסתר במחנות, ומפקד אחר שלה עבר קורס קצינים בארץ. ואילו היוונים הגישו מעט עזרה למעפילים הבורחים.

(סוף בעמוד 39)

חם — קוי החזית של המובלעת מתלקחים. הטנקים שועטים בתוך הבוץ אל עמדות הירי, מהלך פמה מאות מטרים מן העמדות הסוריות הקידמיות. עתה הדעת כבר לא נתונה לקור אלא לאויב.

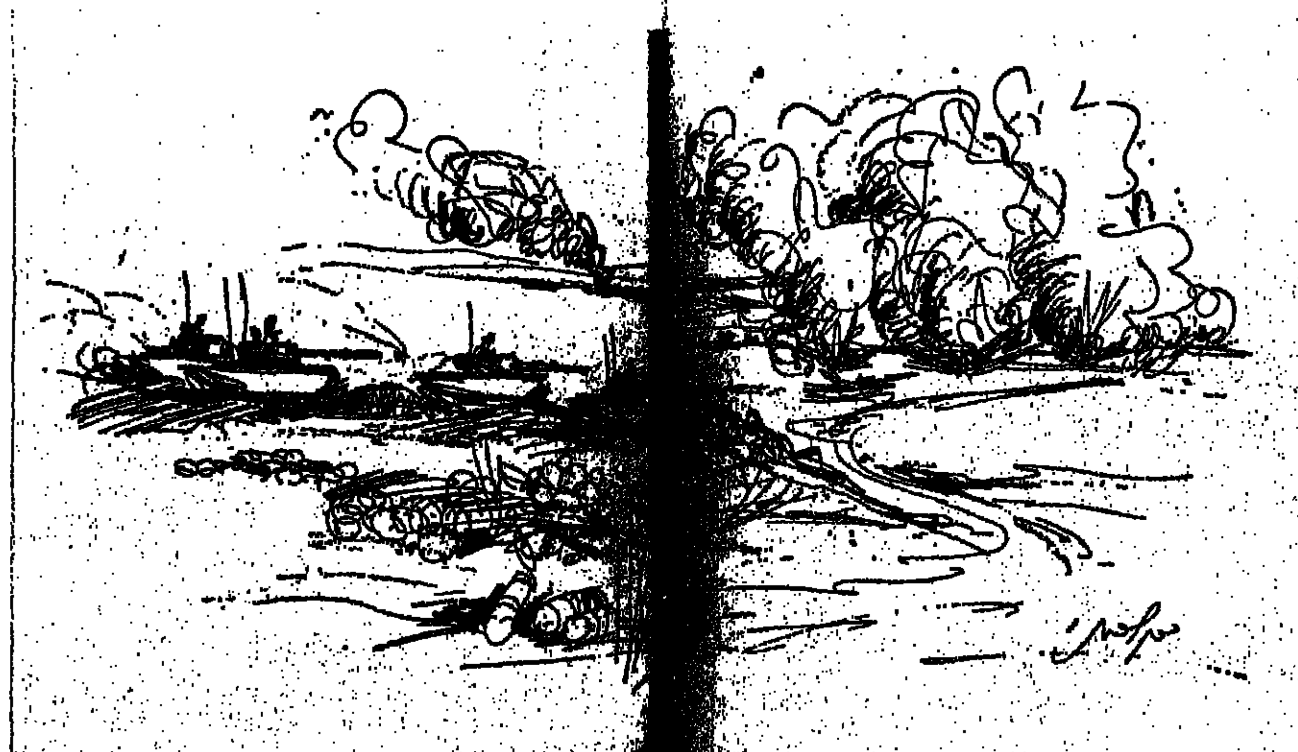

חם וקר
בחזית הצפון

כתב וצילם: יעקב ארז

כס החרמון, בפסי ה־שלג והמשטחים החשו־פים המתמשכים לסירו־גין מפיסגתו מטה, רובץ כזברת ענקית המסמלת ברצועו־תיה המושלגות והמופשרות את המצב בחזית הצפון.

קור וחום שוררים כאן חליפות. קר — הרוח מקפיאה והגשמים סוחפים ו־סופות השלג צורבות. וחם — הפגזים הסורים מתפוצצים והאש העזה מתפ־שטת לאורך כל הגזרות.

בחרמון יורדת הטמפרטורה בלילה עד 7 מעלות מתחת לאפס, וברחבי ה־מובלעת והרמה אין הסורים מגבילים עוד את הירי למטרות צבאיות. שבעה־עשר הישובים ברמת הגולן מועדים מדי רגע להפגזות.

בדרכי הבוץ והאספלט המצולק של הרמה והמובלעת מציק לך הקור, מציקה לך הרוח החודרת אל הגיים, מציק הגשם הניתך בזעף. אפילו אתה עטוף בדובון וכובע גרב אתה חש בקור הצורב באבריך החשופים. אך לא פחות מטרידה אי־הוודאות מחמת ירי פתאומי של פגזים, שנתמקד החיי־לת בצמתים ובצירי תנועה, במוצבים וחניונים, אך עתה שוב אין לו תחו־מים.

[illegible]
[illegible]

קוניטרה, שם ניצבו מדי יום עשרות חיילים בחפשם סיע הביתה ספגה מטחי קטיושות. שוטר נהרג וחמישה חיילים נפצעו. רמת מגשימים הסמוכה ל„קו הסגול" ספגה ארבעים פגזי תו־תחים וחברת המשק, אסתר בן דוד, אם לשלושה ילדים, נהרגה בהוליכה את ילדה לטיפת־חלב. עין זיוון הדבוק לתל אבו־נדה שוב ספג פגיעות. מטו־פי הקיבוץ הורדו למקלט דקות אח־דות לפני שנפגע שם הפעוטון.

אתה נע בדרכי רמת הגולן, בנוף הקודר שאי־פה אי־שם מבצבצים ב־מישוריו כתמי שלג, ונתקל במחסום משטרה צבאית. „אין כניסה למובלעת — אומר השוטר הצבאי — מחשש הפגזות". ופתאום אתה שומע מפצי ירי מאחור, מתוך רמת הגולן, האש הסורית אינה ברורנית.

בקו הקדמי ביותר, בצלע המזרחית של המובלעת, ניצב תל־ענתר, חשוף לרוח ולכפור. מפקד המוצב, איש מילואים, ניצב על המדרון המזרחי של התל וסוקר את המערך הסורי. יחד עמו אתה צופה לעבר סוללות העפר החומות שהקימו הסורים לאורך הגבול, שמאחוריהן מסתתרים הרגלים, בבתים המלבניים הבהירים של כפר אל־שא־מס, ברכב הנע בכבישים שבידי ה־סורים.

[illegible]

זו הקליפה הדקה של המערך הסורי המעובה. בעורפה ניצבים התותחים ארוכי הטווח והטנקים הרבים.

וברוח העזה והמקפיאה אתה שומע את דבריו „היבשים" של מפקד המו־צב. הוא מספר על הפגזות בהצביעו על המכתשים בקרקע המעידים עליהן, מספר על סיור בוקר שנתקל במארב ועל טילי „סאגר" שנורו אל זחל"ם, מספר על חייל מהמוצב שעלה על מוקש ונהרג.

[illegible]

הדברים נאמרים בשעה של שקט בגיזרה, כשאתה מוטרד רק בשל ה־קור, אבל כעבור חצי שעה רועמים התותחים והאש מתלקחת לאורך ה־קווים ובעורפם.

תל־שאמס בגיזרה הצפונית. העיירה סעסע נסתרת בערמילים נמוכים, אבל את העמדות הסוריות הקדמוניות ניתן לראות. מפקד המוצב, קצין קרבי עשיר נסיון, מתייחס בשוויון נפש ל־הפגזות. „כאן, בצד הכביש הזה המו־ליך לדמשק, עומד המוצב הקידמי שלנו. כאן נמשכת הלחימה אפילו כ־שהגיזרה שקטה. הסורים מנסים לעבור את ה„קו האדום", אנחנו מגיבים באש, ואז מדברים המקלעים ולפעמים גם ה־בזוקות.

„לפני ימים אחדים פתח מארב סורי באש על סיור שלנו. אנשינו תפסו מחסה והגיבו במכת אש וניסו להס־תער, אך בינם והמארב הסורי השתרע שד המוקשים. למרות זאת פגעו ב־אנשיו".

לא זה
[illegible] עכשיו

„האנשים אינם עסוקים ב„דובונים": עכשיו מטרידות אותם בעיות של אש והפגזות", אומר לי חייל המשרת ב־גיזרת חרפא, שם נפצעו השבוע ארב־עה מחבריו בעת שפגז תותח לא־רתע סורי פגע בעמדה קידמית שלנו. „כש־הפגזים שורקים והגיזרה שלך מתח־ממת, לא הקור מציק לך".

במוצבי החרמון שקט לגמרי. ברכס הגבוה, המכוסה משטחי שלג, אין ה־חיילים מוטרדים מן ההפגזות, שכן מאז המלחמה לא נחתו שם פגזים סוריים. יש אומרים כי מאחר ששיאו של הרכס בידי צה"ל אין הסורים יכו־לים למקד אש ארטילרית לחרמון.

החיילים אינם מוטרדים כאן כלל מהקור. הם מצויידים בלבוש „אלפינ־סטי" אמריקני — מעילים עבים, מכ־נסיים מיוחדים, נעליים שדוחסים ל־תוכן אוויר לבודד את כף הרגל.

„אנחנו מרוצים מאוד במוצבים ה־אלה — אומר רופא, איש מילואים שעלה לפני שנה וחצי מאירופה — יש לנו ציוד טוב. האנשים לא סובלים מן הקור ואין מחלות. במוצב הישראלי הכל מחומם. יש קשר טל־פוני ואפילו טלוויזיה ושולחן פינג פונג יש. במוצבים הסוריים שבידינו התנאים יותר פרימיטיביים. אנשים גרים במכולות שהובאו מן הנמל, אבל כולם רוצים לשרת דווקא בחרמון, ב־גלל השקט והתנאים הטובים".

חזית של
אש ושלג

קשה לטפל בטנקים החונים במר־בצי בוץ עמוק, בוץ שנדבק בבגדים, במעילים, בכפות הידיים החשופות, ב־כנפות, שקועים במדמנות של בוץ עוסקים החיילים בשעות רגיעה בגירוז ובניקוי התותחים. ושום „דובון" אינו מקל על המלאכה הקשה — וזוהי חזית הצפון, חזית של אש ושלג, פגזים ו־ברד, ערפילים, [illegible]

בתל שמס רוח צוננת נושבת. [illegible] הפלדה צמודים לחיילים במקרה שהקו [illegible] ואש סורית תפתח על המוצב הקדמי.

הלבוש האלפיניסטי של חיילי צה"ל במוצבי החרמון. מעיל ומכנסיים מרופדים ונעלים שבהם מנפחים אוויר כדי לבודד הרגל

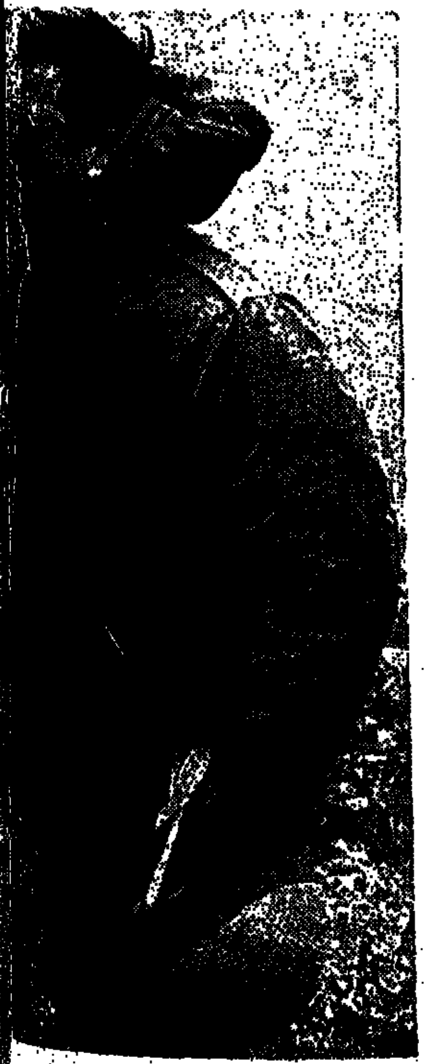

שבים מחופשה ומגיעים לנקודת ההסעה למוצבי החרמון, באזור זה עוטים דובונים

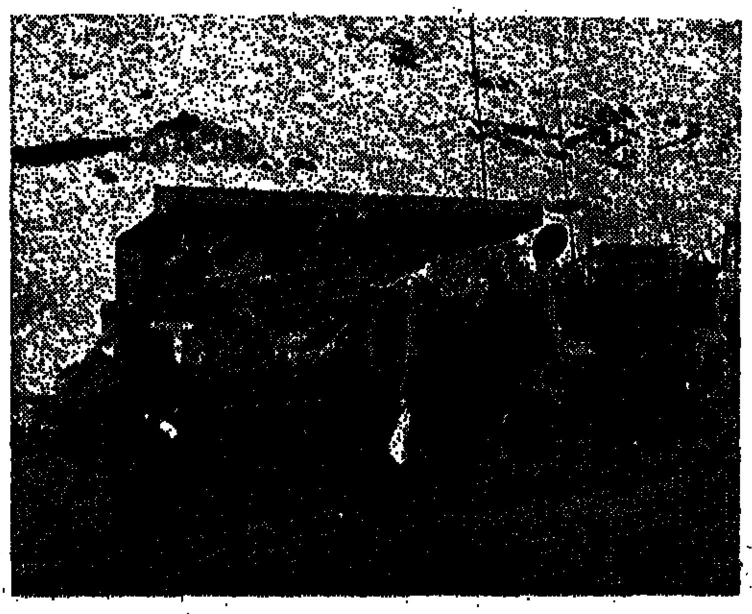

השמש הפציעה ופועלים דרוזים באחד מישובי הרמה יושבים בפתח המקלט

קר — בשלוליות הבוץ חונים הטנקים. בקו שורות רגיעה ועל הצריח נפרש מעטה של אברזין כדי למנוע את חדירת הגשם אל תוך הטנק. הקור והבוץ מקשים על הטיפול היומיומי בשריון.

هكذا من الأمل

haute couture

מים בגד עור
סמטת מזל דגים 15,
יפו העתיקה
טל: 03-826169
שעות: 10-1, 7-11
ביום ו' עד 1.00
במוצ"ש 8- חצות

מים בגד עור
במרכז העיר
רח' מונטיפיורי 40,
תל אביב
טל: 03-622769
שעות: 8-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

ליידי בגד עור
רח' בן יהודה 104
תל אביב
טל: 03-223038
שעות: 9-2, 4-7
ביום ו' עד 1.00

"הבוטיק" בנופעל,
מגדל העמק
טל: 065-40631
שעות: 8-4
ביום ו' עד 1.00

אסת עור
רח' דיזנגוף 190
תל אביב
טל: 03-220533
שעות: 9-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

בגד עור חיפה
בית קינריך
רח' ארלוזורוב 1
חיפה
טל: 04-644580
שעות: 8-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

הבננל'ה של וודי אלן

מאת מ. דרומי

על מה אין וודי אלן מלגלג בקומדיה שלו „בננות", שתועלה בעוד ימים מספר באחד מ־בתי הקולנוע שלנו? הוא שם לצחוק נושאים שבכיכול אין ר־ציניים מהם — רודנים צבאיים, מלחמת גרילה, אינטריגות בינ־לאומיות, סופר־אוטומאציה, ה־מאבק הנצחי בין המינים.

חמתינו רגע — את חיציו הוא שו־לח גם במגבית היהודית המאוחדת. אני מעיד על עצמי, כי צחקתי כמעט עד דמעות כאשר צפיתי בשליחי ה־מגבית, שהדיקטאטור של אותה מדי־נת־בננות ננסית, סאן מארקוס, החתם אתם בטעות חוזה — הוא בלבל בין ה־יו.ג'י.איי. לבין ה־סי.איי.איי — ובעיצומם של הקרבות, האש והעשן, הם משוטטים בנחת בחוצות עיר־הבירה, משוטטים? יש ביניהם כאלה המתרימים את הלוחמים תוך כדי קרב...

מי היה מעלה אפשרות כזאת ב־דעתו? ברור, וודי אלן — הוא גם אינו מושך את ידו מן „האם היהו־דיה" המפורסמת — אולי לא רק מפני שאיננו זר לאם הזאת, אבל בוודאי גם מפני שהוא קרוב לה.

מי שפוי, מי מטורף

משום שוודי אלן, יוצר „בננות" ו„שחק אותה, סם" ו„מה שרצית תמיד לדעת על המין אבל פחדת לשאול", יש לו הומור מטורף — ויהודי מאוד. יהודי — במובן של הומור עצוב, ספקני, הומור של שלו־מיאל נמוך־קומה (גובהו מגיע לחמש רגליים וחצי־הרגל, ועל־פי חישובי, הרי זה משהו בין מטר ו־67 ס"מ ל־מטר ו־68 ס"מ), שנקלע לעולם אכ־זרי, אשר בו הוא חייב להתקיים. והוא מתקיים בו, ועוד איך מתקיים בו — על־אף כל השלומיאליות שלו, שבעטיה הוא נופל מן הפח אל ה־פחת, אך איכשהו צולח ונחלץ.

וינסנט קנבי, מבקר־הקולנוע של ה„ניו־יורק טיימס", כתב על „בנ־נות", שוודי אלן — המשמש במאי ותסריטאי ושחקן ראשי גם יחד — הוא שפוי בו לאין־תקנה, ובעת ובעו־נה אחת זהו סרט משעשע עד לחוסר־הגינות. ובכן, וודי הוא בהחלט שפוי, אלא שהעולם המקיף אותו איננו שפוי כל עיקר, ובעולם כזה אין לשפוי ברי־רה אלא לנהוג כמשוגע.

הסתכלו על הבחור — בינינו לבין עצמנו, הוא כבר בן 38, אבל נראה נערי מאוד, משום שהוא רזה וממו־שקף, דמות של משכיל יהודי שלא מצא את מקומו — כשהוא מנסה לשכנע את הנערה, שסוף־סוף נקלעה לדרכו, עד כמה הם מתאימים זה לזו. או כשהוא משתדל לסבר את אוזניהם של המהפכנים מסאן מארקוס, כי האיש האחרון הראוי להיות נשיאם הריהו הוא עצמו, פילדינג מליש (זהו שמו בסרט), שכל השכלתו איננה אלא היומיים שעשה בין כותלי האוו־ניברסיטה. או כשהוא חותר להוכיח את צידקתו באוזניו הערלות של בית־המשפט. ברור שהוא, מליש־אלן, ולא הם, הינו בעל ההגיון והאמת והשכל הישר וכל מה שתרצו, אך כלום דבר זה מועיל לו? העולם חסר ההגיון והאמת והשכל הישר וכו' וכו' איננו מוכן לקלוט את אורו של פילדינג מליש — ופילדינג מליש מסתגל איפוא לעולם החיצוני, ובהס־תגלו הוא נעשה מטורף — ומצחיק — שבעת מונים מכל המטורפים העוטרים לו.

הכל בשידור חי

לא־פעם נדמה לצופה שהוא שרוי בממד האלוצינאטיווי. נדמה? לא, כי הוא, הצופה, אמנם נמצא בממד כזה, אשר וודי אלן הכניסו לתוכו למן ראשית הסרט, כאשר גולת־הכו־תרת של שבוע־החגיגות ברפובליקה סאן מארקוס היא רצח הנשיא החוקי. הרצח הזה משודר בשידור ישיר על־ידי הטלוויזיה האמריקנית, באמצעות הצוות של התכנית הפופולארית „עו־לם־הספורט הרחב" — השדרן הווארד קוסל מגלם כאן את עצמו — למרבה התלהבותו של הקהל המקומי. הפסטיוואל נפתח, כנהוג, בהסתערות על שגרירות ארה"ב בבירה. הרודן הצ־באי ממתין בצד לרגע שירצח הנשיא על־מנת ליטול את השלטון בידיו, ומן הנשיא הגווע, הממלמל את מל־מוליו הסתומים אל המיקרופון שבידי קוסל, עובר השידור אליו, אל הגנראל אמיליו וארגאס, הדור במדיו ובאות־התצטיינות על חזהו. הסרט מסתיים במעמד האלוצינאטיווי לא־פחות: אר־תת תכנית ספורטיווית מלווה את פילדינג־וודי ואת כלתו (לואיז לסר המצויינת) — זו שהיתה נערתו־לשעה וחזרה אליו למזל טוב לאחר שנתגלגל והיה לנשיא סאן מארקוס ובא לבקש סיוע כספי מארה"ב. ושם הועמד ל־משפט על עבירות שונות, לרבות הפגנות אלימות נגד המשטר הקודם בסאן מארקוס — על ערש הכלולות שלהם. צמד־החמד „מגשים" את ה־נישואין הלכה למעשה לנוכח מצל־מות־הטלוויזיה ודיווחו השוטף של השדרן — הוא הווארד קוסל — בדיי־רת־הפאר של מלון „רויאל מאנהטן", ואנו עדים לא רק לאקט הגואל עצמו (תחת השמיכה, כמובן) אלא לתערכו־תיהם החלוקות של בני־הזוג על תפ־קידם בו, — וזאת בתשובה לשאלותיו של המראיין...

וודי אלן הזכיר לווינסנט קנבי את וו.ס. פילדס הגדול, הקומיקאי של שנות השלושים. והוא מציין, כי ב־דומה למגוון, מגיע וודי לכלל השראה עליונה כשהוא טוב, אבל כשהוא רע, אזי בסך־הכל איננו כל־כך „חם". זהו שבח גדול מפי המבקר המחמיר. על־פי הנוסח של הקלאסיקאים, כפילדס ואחרים מבני־דורו, משתמש וודי אלן במסגרת העלילתית של סיפור הכסיל המצליח, אך הסיפור איננו חשוב כל־כך, שלא ייתכן לקטעו או לשכוח או־תו כשמזדמן להטוט הזותי או מילולי מוצלח, וואריאציה על בדיחה ישנה, איזו סאטירה המרחיקה את המציאות אל גבולותיה הקיצוניים, או אפילו תזכורת משוגעת ומבריקה לסרט ה־קלאסי „פוטיומקין" — הזוכרים אתם את סצינת המדרגות המפורסמת?

המשמעות שמאחורי הצחוק

א־פרופו קלאסיקונים ויצירות קלא־סיות. באחד הראיונות שנעשו אתו, מביע וודי אלן את הערצתו לצ'ארלי צ'אפלין. באותה הזדמנות — הראיון נערך בעקבות סרטו „כל מה שרצית תמיד לדעת על המין אך פחדת ל־שאול" — אומר וודי: „ייתכן כי ב־יום מן הימים ארצה לכתוב אילו דבי־

(סוף בעמוד 35)

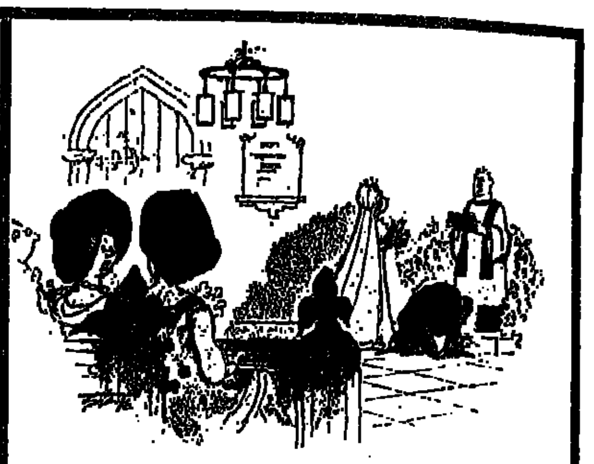
— כל הזמן הוא מנסה להתחמק מהנשואין, עתה זה שרוך הנעל... („פאנץ' ")

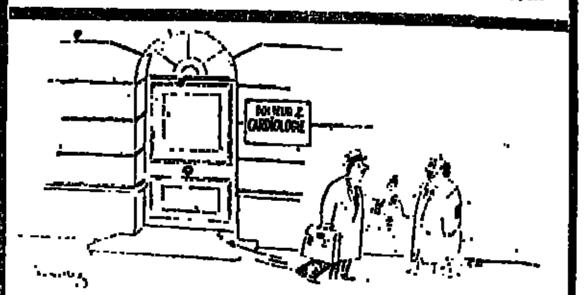
מומחה למחלות לב („ז'ור דה פראנס")

— יש עוד אנשים שבאים לקבלת-פנים שלא על מנת לאכול... („ז'ור דה פראנס")

„הם מחפשים נהגים המפירים את יום השבתון!" („שטרן")

— זה כלב הציד המאולף ביותר בעולם!... („קוויק")

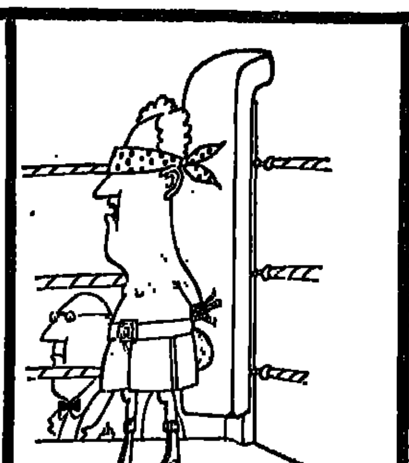
— בפעם הבאה כשתחתום על חוזה לתחרות, תקרא היטב את האותיות הקטנות!

— פרדי, אתה מחכה למישהו?

צחוק בקר

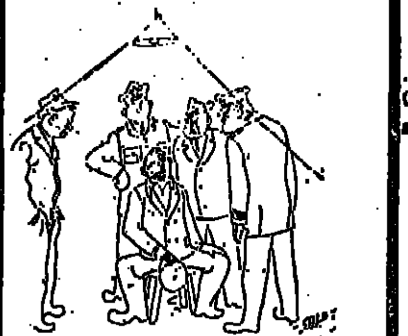
— אבל אם אגלה לכם היכן הסתרתי את הכסף, אצטרך לשלם מס הכנסה!...

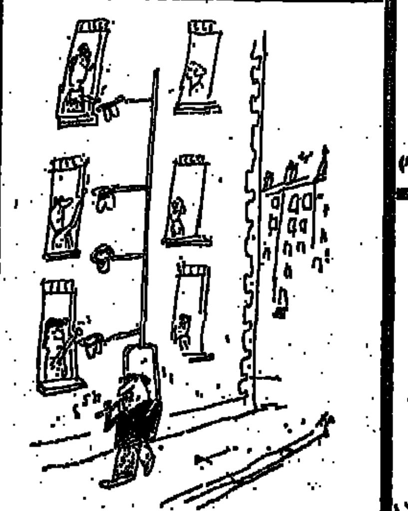
...בלי מלים

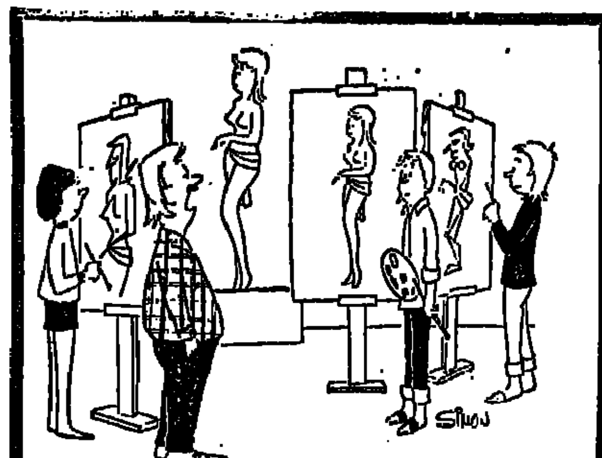
— רואים שאין לך כשרון!... („וולטווכת")

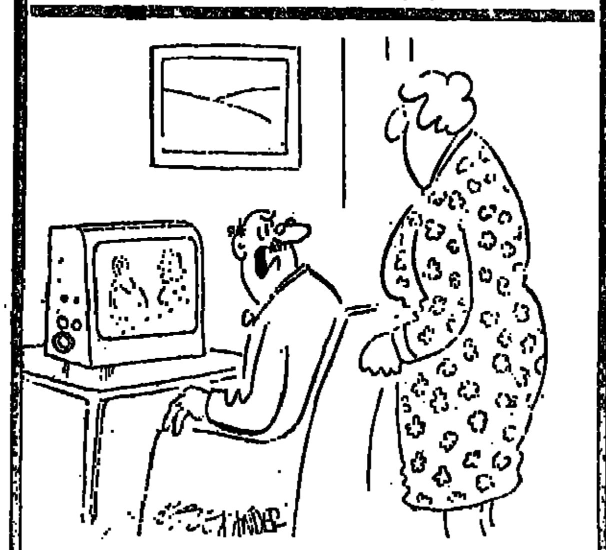
— מראים את סיפור חייו של אדם שנלחם נגד העריצות והדיכוי ולבסוף הוא משחרר עצמו מזה...

— זה האוסף הפרטי הגדול ביותר של קופסאות שימורים במדינה... („פאנץ' ")

— טעות בכתובת בחור, ואני שמח על כך!...

פברואר בדניש

הצעות אלו הן רק חלק ממבחר הרהיטים הגדול והמגוון שתמצאו בכל סניפינו.

דניש אינטריורס

תל-אביב: רח' טרומפלדור 26
רמת-גן: דרך ז'בוטינסקי 104
ירושלים: רח' הסורג, מול בנק ישראל
חיפה: אחוזה רח' חורב 85
באר-שבע: מסר' אוניקו.

בתצלום: מערכת טלונות מודולרית אורגינלית BAMSE בסגנון צעיר, בבד ג'ינס (דנים), בצבע כחול עם פסים, כריות דו-צדדיות נפרדות למושב ולגב. מערכה המורכבת מספה תלת מושבית וספה דו-מושבית + כורסא

2,225.— ל"י

שולחנות קפה דניים, בתיק או אלון. עיצוב קלאסי. גודל 145×70 ס"מ, דגם 37. ממש מתנה — 250.— ל"י

כסאות אוכל שבדיים Horken, עם מסגרות יפהפיות בבייץ אדום, ירוק או חום. המושבים בבד משובץ תואם. 248.— ל"י

שולחנות דניים מעוגנים, 70×70 ס"מ דגם C45, רגליים בלק אדום, צהוב או לבן. משטח השולחן רחיץ 388.— ל"י

שולחנות כניל גודל 70×110 ס"מ, דגם C44 — 446.— ל"י

שולחנות קפה דניים, בלק חום, גודל 70×70 ס"מ, מודל Swing, עם רגלי מתכת (בצורת מזחלת) 348.— ל"י

שידות Captain מעץ תיק או אלון מדנמרק, על בסיס, דגם 18, עם 8 מגירות וידיות נחושת שקועות. גודל 85×43 ס"מ, גובה 99 ס"מ 835.— ל"י

מערכת לחדרון אוכל מעץ אורן טבעי מפינלנד, דגם 73 PD. אידאלי למטבח או לפינת אוכל. המערכת מורכבת משולחן בגודל 120×70 ס"מ, 2 ספסלים 120×38 ס"מ 895.— ל"י

כורסת מנוחה, דגם DUX הבינלאומי, מעור שברי מלאכותי. יפה ונוחה ביותר עם רגלית 2,405.— ל"י

קומבי, השיטה המלהיבה משבדיה לרהיטי קיר. בלק לבן בתוספת צבעי חום, אורנג' או סגול. פותר את כל בעיות האחסנה. אידיאלי לחדרי סלון, ספריות, חדרי נוער וחדרי שינה. מחיר למטר מרובע כ־ 400.— ל"י

מערכת לחדר שינה בלק לבן עם צהוב. המערכת מורכבת ממיטה כפולה עם מדף ספרים 200×150 ס"מ + מזרון DANKSLEEP ו־2 שולחנות לילה. בכל שולחן 3 מגירות. מחיר המערכת 1,940.— ל"י

מיטות נוער בבייץ אדום או ירוק, + מזרון דני אוריגינלי בבד משובץ (2 מיטות הופכות גם למיטות דו-קומתיות) מחיר מיטה ומזרון 595.— ל"י

זה עתה קבלנו, מספר מועט של מערכות ישיבה מעור ודמוי עור מאחת החברות הגדולות בדנמרק. אפשרויות שונות לסידור מספות תלת מושביות, דו-מושביות וכורסאות. מחיר לספה תלת-מושבית, דו-מושבית דמוי עור 6,598 ל"י
מחיר לספה תלת מושבית ודו-מושבית בעור 8,767.— ל"י

שולחנות קפה Dixie משבדיה, בלק לבן מיוחד. גודל 78×78 ס"מ, גובה 36 ס"מ. אטפקה מידית, עכשיו בהזדמנות חד-פעמית. ברגיל 484.— ל"י עכשיו 285.— ל"י

כורסאות "ספארי" המפורסמות מדנמרק. פרטים יפים. מבחר צבעים: חום, צהוב, אדום או ירוק. המושב והגב עשויים קנווס (רק 50 כורסאות במחיר זה, מהרו!) בדרך כלל 380.— ל"י עכשיו 312.— ל"י

שולחנות קפה תואמים, באותם צבעי לק, בגודל 120×75 ס"מ. בדרך כלל 784.— ל"י עכשיו 570.— ל"י

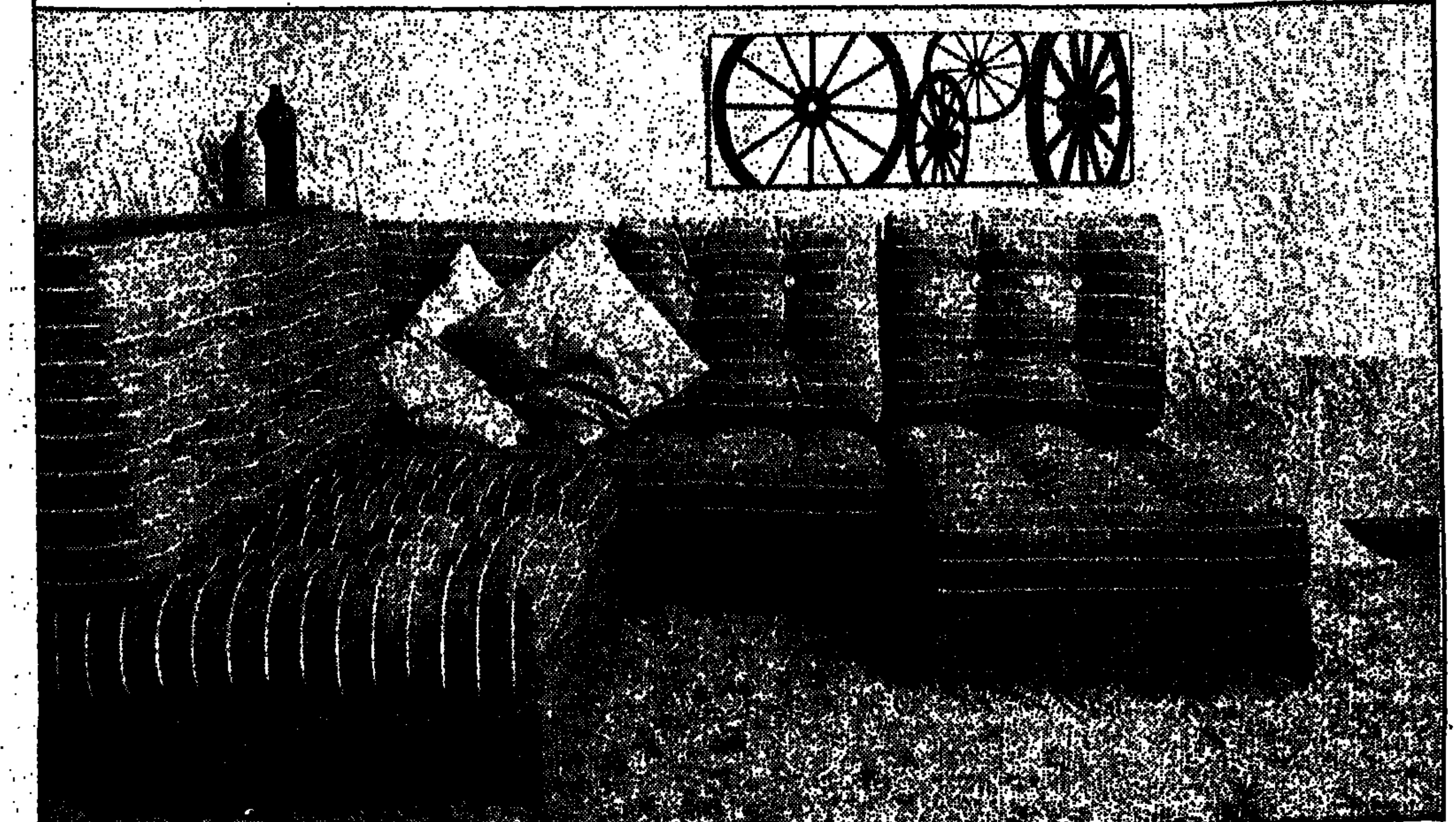

באור-ורשבסקי

סוד האשה האינטימית

INTIMATE

תכשירי "אינטימייט" מעדנים את גופך מכף־רגל ועד ראש
ואופפים אותך בניחוח בושם אינטימי

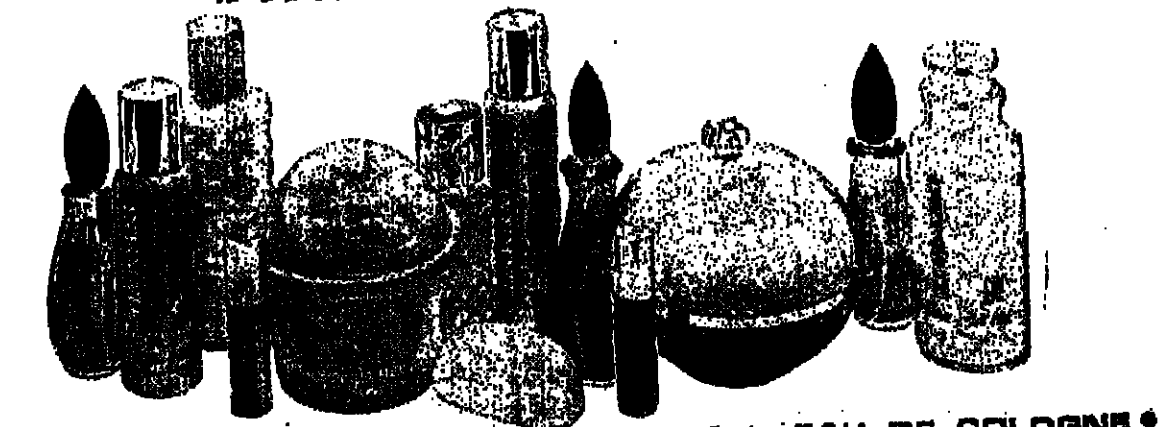

EAU DE TOILETTE * SPRAY EAU DE TOILETTE * EAU DE COLOGNE *
TALC * FOAMING BATH OIL * SUPER MOISTURE LOTION *
PERFUMED BATH POWDER * DEODORANT ANTI PERSPIRANT

REVLON

אנו מזמינים אותך ללא־תשלום - לצוות־לימוד ב"בית רבלון" בתל־אביב, רחוב חובבי ציון 45. תנתן הדרכה אישית כיצד לטפל בעורך ולטפח את יופיך - בביתך. במרכז תנתנה דוגמאות תכשירים חינם. ההרצאות תמשכנה 3 שעות ותתקיימנה בימים - ראשון ושלישי משעה 3.00 עד 6.00 אחה"צ; וביום ששי משעה 9.00 עד 12.00 לפנה"צ.

ארבע כנפות תבל

ה„פרובו" והנסיכה

אמסטרדם

לפני שבע שנים, כאשר יורשת העצר ההולנדית ביאטריקס נישאת לגרמני קלאוס פון אמסברג, הביע הפרובו וההיפי האמסטרדמי הרמאן את מחאתו בעזרת פצצות עשן. עכשיו נפגשו במקרה ברובע האמסטרדמי העליז „יורדאן" ושררה ביניהם הבנה מלאה.

„אל תקראי לי כל הזמן אדון הרמאן", אמר ההיפי המזוקן, „הרי גם אני פונה אליך בלשון אתי". הנסיכה ביאטריקס הסכימה להצעה והניחה להרמאן להובילה ברחובות הרובע. התנהגותה היתה בלתי מאולצת ועליזה. וכך כבשה את לבותיהם של תושבי השכונה.

גננת ממין זכר

שאפהאוזן (שווייץ)

האמנם תזכה העיר שאפהאוזן בגננת הראשונה ממין זכר? ברונו הוטשטטר, מקצועו מנהל פנקסים, נרשם לסמינר לגננות בשאפהאוזן וועד החינוך של הקנטון החליט באורח עקרוני להתיר גם את לימודיהם של גברים.

ברונו הוטשטטר מסיים כעת תקופת התמחות בבית־הספר בטאראספ. „כיון שהאבות מוצאים היום פחות ופחות זמן לטפל בילדים קטנים, מן הראוי להשתמש במקרה זה בגננים", אומר הגנן(ת). „עדין לא גמרתי אומר לעסוק במקצוע זה. אך טוב שארכוש אותו".

בירה, בירה מצב רוח

קארדיף

גם פילים נהנים מכוס בירה טובה. ולראייה, פיל זה המכונה מקסי, נתפנה לשעה קלה מהופעתו בקרקס ולגם בפונדק סמוך חמש כוסות בירה בזו אחר זו, בעזרת החדק, כמובן.

מזכירתו של מושל נוואדה

לאס ואגאס, ארה"ב

„היא המזכירה הטובה ביותר שהיתה לי אי־פעם", אומר מושל מדינת נוואדה, מייק או'קאלאגאן, על עוזרתו הקרובה ביותר, מרי לו פלצר (32). למרות שהיא רוצחת. וזאת משום שבהתקפת קינאה ירתה למוות את אהובתו של בעלה ונדונה בעוון רצח לעשר שנות מאסר. מתוך התקופה הזאת ריצתה עד כה שלוש שנים, ועכשיו נמנית מרי על האסירים המעטים של כלא נוואדה שהותר להם לנהל חיי עבודה נורמליים מחוץ לחומות הכלא.

כל יום מסיע אותה סוהר בשעות הבוקר למשרד המושל ומחזיר אותה לתאה בערב. כי בשעות הערב והלילה חייבת מרי להימצא בבית הסוהר. עם זאת מותר לה לסדר את התא בצורה ביתית: על מיטתה פרושה שמיכה פרחונית, על הריצפה מונח שטיח ועל המזוח עומד מקלט טלוויזיה.

מותר למרי לו להתלבש בצורה אלגנטית, להשתמש באודם ולסדר את תסרוקתה אצל ספר. איש אינו מבחין שהיא אסירה. משום כך קורה שגברים הבאים למשרד נכנסים אתה בשיחה ורוצים להזמינה. אך פני כולם מושבים ריקם, שהרי בשעות הערב אינה פנויה. היא לא איבדה את חוש ההומור שלה, והיא צוחקת כאשר המושל אומר: „היי, מרי לו! עכשיו הורידי את בבליך ובואי מחר אלי לשולחן!"

מסים לפי משקל

הורב, גרמניה

הממעיטים באכילה ישלמו בעתיד פחות מסים מן הזוללים! זו דרישתו של ראלף יונדל, מן העיר הורב, גרמניה. הוא מציע להנהיג שקילה שיטתית של האזרחים. כל אזרח חייב להופיע ביום קבוע במשרד שקילה ממשלתי, וחובותיו במסים ייערכו בקילוגרמים (בניכוי שיניים תותבות ופרוטזות).

„זוהי האפשרות היחידה להטיל מסים כבדים על זוללים", אומר בעל ההצעה. שזכה בפרס השישי בתחרות רעיונות שנערכה בתחום המיסוי.

אגדה מארץ אנדרסן

קופנהאגן

הדבר היה כבחלום. אליזבט פוגל ההולנדית גרדה את כל חסכונותיה כדי לבלות חופשה ממושכת בסאן מוריץ (שווייץ). רצה המקרה והפקידה בת 25 הכירה שם את הבארון גורם פון רוזנטלוב־גריינגלינג (26) מדנמרק.

הרווק העשיר ביותר של דנמרק והפקידה העניה מהאג התאהבו. „עד למעלה ראשי". עוד בזמן החופשה תכננו תכניות לעתיד: טקס נשואין בשמלה לבנה ודירה קטנה בקופנהאגן. כי זאת לדעת, שהבארון הצעיר בעל הארמון לא סיפר דבר על עושרו. הוא רצה להיות בטוח שאליזבט אוהבת אותו עצמו ולא את כספו.

רק כעבור חדשים אחדים גילה את סודו. הוא הזמין את אליזבט לארמונו באי הדני לולאנד. „כאשר גורם הסיע אותי במרכבה רתומה לשני סוסים על פני אחוזה רחבת ידים, הביאני לארמון עתיק ואחר כך אמר שכל זה שייך לו, חשבתי שאני חולמת".

החלום הפך עתה למציאות. הטקס נערך בכפר קטן באי לולאנד.

מסורת משפחתית

האליפקס, בריטניה

מסורת משפחתית עתיקה חודשה על־ידי גיי ספינק (21) מהאליפאקס: היא נבחרה באחרונה כ„מיס בריטניה הגדולה", בעוד שאחותה התאומה זו, זכתה בתואר „מיס בריטניה". במסורת זו התחילה אמן של האחיות התאומות, אשר קיבלה בשנת 1949 את תואר סגנית מלכת היופי של בריטניה.

זרם חליפין

בוקרשט

לשלוש נשים בעת ובעונה אחת היה נשוי החשמלאי איליאנו מאנסקו מבוקרשט — וזאת במשך עשרים שנה. כדי שאף אחת מהנשים לא תדע על צרתה — תרתי משמע — נראה סדר חייו של מר מאנסקו כלהלן: לכל אשה היו שייכים שני ימים בשבוע, ואילו מימי א' בשבוע היו נהנות לסירוגין בחברתו. להיעדרויותיו התכופות היה לו תמיד אותו תרוץ: „הייתי עסוק בעבודות חשמל".

רק אחרי מותו נתגלה סודה של ה„טריגמיה": הדבר קרה כאשר שלוש האלמנות האבלות הופיעו בביטוח הלאומי.

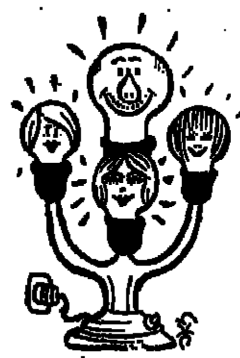

חיוך ברכבת התחתית

שטוקהולם

משכימי הבוקר של שטוקהולם נדהמו: ברכבת התחתית הציעה להם גברת צעירה ספל קפה חם וטרי. אלא שלא היה זה שירות חדש ללקוחות, כי אם ניסוי של עתון ערב. העתון רצה לדעת, האפשר לעודד את רוחם של חמוצי הפנים של שטוקהולם על ידי ספל קפה?

הניסוי הצליח: פניהם של הנוסעים ברכבת התחתית התבהרו, שררה עליהם רוח טובה והם החלו אף לשוחח ביניהם. לצערם של נוסעי הרכבת התחתית היה זה ניסוי חד־פעמי בלבד.

המקום ה־120

פאריס

באליפות העולם האחרונה בעישון מקטרות שהתקיימה בסאן קלוד (צרפת) השתתפה בפעם הראשונה גם אזרחית שווייצרית: איווט פארדל מהעיר סיון.

המקטרת איננה מהווה תחביב בלבד כלפיה, אלא גם מקצוע. וזאת משום שהגב' פארדל מנהלת חנות של צרכי עישון ומקטרות. בינתיים נתחלקו הדעות במועדון המקטרות השווייצרי לגבי השאלה, הראוי הדבר שנשים לא רק תמכורנה מקטרות, אלא גם תעשנה. מזכיר המועדון, דניאל ז'אקינה: „אני מוצא שנשים המעשנות מקטרות אינן נשיות". איווט פארדל תפסה את המקום ה־120.

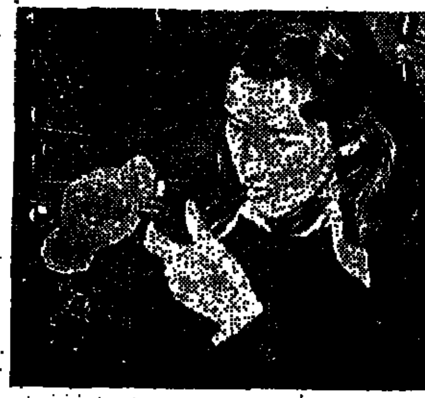

מבחר סרטי השבוע

ז. אהרון

כדאי לראותם

✱✱ „דואל" („תכלת", תל־אביב):
חלום־בלהות מציאותי, האורב לכל מחזיק־בהגה: הכביש הפתוח כזירה חוקסנית של התגוששויות־כוח אלימות. שני כלי־תעבורה — מכונית פרטית ומיכלית־דלק מפלצתית — נעים על כביש בינעירוני שמם בדהרת־טירוף רצחנית ויוצרים נוכחות קולנועית מחשמלת. סרט עלילתי ראשון של במאי טלוויזיה אמריקני צעיר, סטיבן שפילברג: אימה, מיסתורין ומתח מדביר נוצרים באמצעים מינימליים, תודות לתסריט מצוין והרבה כשרון. קולנוע מרתק. עם דניס וויבר (מקלאוד מהטלוויזיה).

✱✱ „צ'ארלי ואריק" („אלנבי", תל־אביב):
סרט מתח ופעולה עשוי־היטב, בידי הבמאי דון סיגל („הארי המזוהם"), בנוסח האופנה הבלתי־מוסרית החדשה של סרטי „הפשע משתלם": הפושע זוכה, הן בשלל והן באהדת הצופה. הקומיקאי המצויין ואלתר מאתאו, המגלם תפקיד „רציני" לראשונה בקריירה הקולנועית שלו, „מתלבש" ככספה על דמותו של שודד־בנקים קטן, הנוטל, בעל־כורחו, סכום דימיוני בלתי־צפוי מכספת בנק קטן בעיר־שדה במערב ארצות־הברית, ומסתבך בעימות כפול — עם החוק ועם זרועה הארוכה של המאפיה. מאתאו מפתיע במשחקו הדק והאירוני, וסיגל בונה את סרטו במקצועיות על מתח בלתי־פוסק.

✱✱ „הקונפורמיסט" („אורנים", בת־ים):
משכיל איטלקי מצטרף לתנועת הפאשיסטית, ונשלח לרצוח את מי שהיה פרופסור לפילוסופיה שלו באוניברסיטת רומא, החי בפאריס. הבמאי האיטלקי הצעיר, ברנרדו ברטולוצ'י (30) שנטל את חוטי הסיפור מנובלה בשם זה מאת אלברטו מוראביה, טווה, בכשרון מבריק, מלודראמה פוליטית סבוכה ומורכבת, העורכת מיקבלה כרונולוגית על עלייתו ונפילתו של הפאשיזם האיטלקי — בין השנים 1922—1943 — עם הסטייה הנפשית של גיבור הסרט. משחק מזהיר של ז'אן לואי טרינטיניאן בראש צוות מצויין. דומניק סאנדה, סטפניה סאנדרלי.

✱✱ „קברט" („היובל" קרית־חיים; מצפה רמון):
הסרט שזכה בשמונה פרסי „אוסקר". צילומי צבע יפים, המחשה מסוגננת של אווירת הקברט בברלין המתבהמת, בראשית שנות השלושים, וכשרונו של צמד בדרני צמרה: ליזה מינלי (בתפקיד סאלי בולס) ויואל גריי (בתפקיד הקונפרנסייה). הגירסה הקולנועית למחזמר של הכוריאוגרף־במאי בוב פוסה. בידור איכותי, ניוון חברתי ועליית הנאצים.

✱✱ „הטנגו האחרון בפאריס" („תפארת", ראשון־לציון):
גבר אמריקני בגיל העמידה ובורגנית צרפתית קטנה נפגשים באקראי בדירה־ריקה־להשכרה בפאריס, ובלי להכביר מלים עוברים מיד להגות משגל פראית. מערכת היחסים המתפתחת בין השניים מתוארת בידי הבמאי ברנארדו ברטולוצ'י („הקונפורמיסט") כקרב־עגבים גס ובהמי, שבאמצעותו נבחנים חוליו הנפשי, בדידותו ויאושו של הגבר הנאחז במין כמפלט אחרון. ברטולוצ'י מביים, ומרלון בראנדו ומאריה שניידר מבצעים, ללא מעצור ומבוכה, שורת מפגשי־מין, שאחדים מהם מפחידים בגסותם הבהמית. סגנון הבימוי מסחרר ביופיו החזותי, ומשחקו המזהיר של בראנדו מבטא התהומות של יאוש והרס עצמי. לא תועבה ולא יצירת־מופת — בניגוד לדעות הקיצוניות החלוקות עליו.

✱✱ „נמרים במלכודת" („יובל" אור־טבעון):
ארבעה ידידים, אמריקנים ממוצעים, יוצאים את העיר, לבילוי סופשבוע בחיק הטבע הפראי, במדינת ג'ורג'יה. מה שאמור להיות פיקניק גברי משחרר, נהפך לחלום־בלהות מסמר שיער (גם לצופה). רדוף אשמה ופחדים, שבמהלכו נתקלים הארבעה בצוקי מגור, במעבה־הג'ונגל, בנהר געש וביצורים תת־אנושיים אלימים. הדרך חזרה אל הציביליזאציה מתוארת בידי הבמאי ג'והן בורמן („ליאו האחרון") כמלחמת־קיום אכזרית, שבה מקפח האחד את חייו, השני את רגלו, השלישי את תמימותו והגינותו והרביעי נופל קורבן למעשה־סדום מתועב. מבוסס על ספרו („ישועה") ותסריטו של ג'יימס דיקי. הסרט מכיל גם רעיונות מוסריים וחברתיים משומשים למדי, אך ההרפתקה וביצועה מרתקים, מסלידים ומדהימים, חליפות, וצילומי הטבע הנהדרים — פרא־ההרים, דוגיות מאויישות נגרפות במורד נהר שוצף — מלהיבים ביופיים ועצמתם. ג'והן וויט, ברט רויינולדס, נד ביטי רוני.

✱✱ „אני אוהב את גרושתי" („אסתר" תל־אביב; „אורה", חיפה):
ג'ורג' סיגאל הסימפאטי חוזר בהתמדה עיקשת לזכות מחדש בחסדי אהבתה של גרושתו (סוזאן איינספאק), בסרטו החדש של פול מאזורסקי („בוב וקארול וטד ואליס"), שכתב את התסריט, הפיק וביים קומדיה רומאנטית על זוג יהודי מודרני מבני המעמד הבינוני העליון בקליפורניה, אשר אין בו כל סימני היכר ליהדותו, זולת שמו. עלילת הסרט בנויה על סיטואציות מתוחכמות, שמרביתן מוקדשות לחיזוריו הבלתי־נלאים של הבעל־הגרוש. הסרט משעשע, מבויים בסיגנון, כמוצר־איכות מסחרי, ויש בו „פואנטות" שנונות של סאטירה מעמדית מתונה ו„הפי־אנד" רגשני ויפהפה. ובסך־הכל: סרט נחמד.

✱✱ „הגן של פינצי קונטיני" („באר־טוביה"):
אהדה לגורל הנדכאים, שהיתה דם התמצית של סרטי המופת הניאוריאליסטיים שלו, מפעמת גם בסרט היהודי, שביים ויטוריו דה סיקה, לפי הרומאן האוטוביוגראפי מאת ג'ורג'יו באסאני. דה־סיקה שיקע הרבה מן הפאתוס הישן והכן שלו באנדרטה קולנועית קטנה ועגומה זו לטרגדיה של יהדות איטליה המושמדת — ולעוולות האומה האיטלקית ביהודיה הנרדפים. סיפור חייה ומותה הטראגי של משפחה יהודית אריסטוקראטית בעיר צפון איטלקית פרארה, ודרכה — פרשת חיסול יהודי איטליה הנאצו־פאשיסטית, נגולים לעיני הצופים בחמלה, בעידון והזדהות אנושית. בסרט אלגי, המקונן בנוסטלגיה חרישית על תרבות מתפוררת ועל עולם דועך.

✱✱ „לילה באופרה" („ספיר", קרית־ביאליק):
האחים מארכס באחת הפארסות הקלאסיות היותר מוצלחות של שלושה המצחיקנים היהודים — צ'יקו והארפו ז"ל, וגראוצ'ו יבדל"א. פצצת־צחוק אנטיקת (שנת ייצור: 1935), שטרם נס ליחה למרות שכבות עבות של עובש טכני וצורני. גדוש הברקות מילוליות (גראוצ'ו), קטעי נגינה בנבל (הארפו) ופסנתר (צ'יקו), תעלולים מטורפים ופארודיה משגעת על האופרה, זמריה, קהלה ומנהליה. הילולה פרועה ועליזה למעריצי האחים מארכס.

✱✱ „צבא הצללים" („מגדל", רמלה):
ספרו של ג'וזף קאסל על אנשי השורת במחתרת הצרפתית בימי הכיבוש הנאצי, זכה לפירוש קולנועי נהדר, מידי הבמאי ז'אן־פייר מלוויל („המעגל האדום") — בסרט רציני מאד, המתבונן בתקופת קודרת ובגיבוריה האפורים, ומוסר את מניעיהם ורגשותיהם בסיגנון עצור ומאופק. גם העיון הכן בערכים אנושיים שגורים כנאמנות ובגידה, ידידות והקרבה, מרשים מאד בדיוקו ואמיתותו. כזה הוא גם משחקו של הצוות המעולה: סימון סיניורה, לינו ונטורה, פול פריס, ז'אן־פייר קאסל, דניאל ז'ילאן.

סרטים אחרים

✱ „מעשיות קאנטרברי" („אסתר", נתניה; „שביט", גבעתיים):
פייר פאולו פאזוליני חוזר אל נוסחת ההצלחה המסחרית („דקאמרון") ומעביר את משחקי העגבים וההוללות, את הגברים המיוחמים ואת הנשים הנפקניות — מנאפולי־של־מטה אל החברה האנגלית הטרום־פוריטאנית בשלהי ימי־הביניים. בהתבססו על סיפוריו של בן־התקופה, ג'פרי צ'וסר, שמהם ליקט כל שעשוע משמעותי ומוסר־השכל, יצר פאזוליני סרט חצוף ומשולח־רסן התופס את קאנטרברי באברי־הרבייה שלה ואינו מרפה, עד אם העביר בסך התאוות הפרועות את כל המעמדות, המינים הו־ריגיה והסוטים בכל ערות התפרקותם.

✱ „הגנב שבא לסעודה" („עמק", כפר־סבא; „היכל", פתח־תקוה):
ראיין או'ניל, שידע להתייפח יפה ב„סיפור אהבה", משתובב בעילות והנאה בדמותו של מתכנת־מחשבים, שנפשו נקעה מחיי השיממון והשיגרה שבעבודתו האפורה, והוא פותח דף חדש ומסעיר: פיצוח כספות התכשיטים של עשירי יוסטון, טכסאס. הבמאי האמריקני באד יורקין („התחילו את המהסכה בלעדיי", „גירושין נוסח אמריקה"), ביים שעשועון־מתח, ואריאציה קלילה על נושא מוכר — הפשע... משתלם. מבדר. עם ז'אקלין ביזה וואָרן אוטס.

✱ „מה תאמר לנערה ערומה?" („מגדל", חולון; „אורלי", חיפה):
בדיחה פסבדו־דוקומנטרית, פרי רעיון סאטירי של שדר טלוויזיה אמריקני, אלן פונט, המספרת בעזרת מצלמות חבויות — כך על כל פנים נאמר בסרט — על תגובותיהם של האמריקני הממוצע(ת) על מיני טאבו מיניים, שעדיין איפיינו אותם בתקופה שבה נכנס לתוקפו האיסור חסר הפשר של הצנזור הישראלי. והסרט בנוי כסידרת סקציים נפרדים בעלי נושא משותף — העירום — מוצלחים, פושרים ומשעממים חליפות.

✱ „לילה על העיר" („רמת אביב", תל־אביב):
הבמאי הצרפתי המצויין ז'אן פייר מלוויל העביר את השתקן החביב עליו, אלן דילון, אל הצד הנכון של מיתרס החוק בסרט־הפשע החדש שלו. הגנגסטר הקשוח מ„המעגל האדום" נהפך למפקח סיירות־השיטור בפאריס ועובר מן העולם התחתון אל מטה המלחמה בפשיעה, ללא שינוי דמות — באשר איש־המשטרה ואיש העולם התחתון בסרטי הפשע של מלוויל הם שני צדדים של אותו מטבע. מלודראמת־מירדף משטרתית על שוטרים ושודדים, מירדף עם קטעי שוד מרתקים ואווירה דחוסה. קתרין דנב, ריצ'ארד קרנה.

✱ „איזו מין עוזרת" („פאר", תל־אביב):
סאטירה על הפוריטאניות הצבועה של המעמד הבורגני בחברה מסגרת — סיציליה. עוזרת צעירה משתלטת על אלמן מתחסר ועולה למעמד גברת־הבית בעזרת טאקטיקה אירוטית מתוחכמת. הבמאי האיטלקי הצעיר סלווטורה זאמפרי, חוזר אל הנושא שהעסיקו בסרטו הראשון („דודתי אהובתי"), בתארו מסכת יחסים סאדו־מאזוכיסטית, כרקע מפוות להתעוררותו המינית של נער מתבגר.

✱ „הבלונדיני עם הנעל השחורה" („גורדון", תל־אביב):
פארודיה אבסורדית משעשעת של איב רובר („מלחמת הכפתורים"), המלגלג בפיקחות קונדסית על השרותים החשאיים של צרפת, מאבקי שררה פנימיים רוחשים תחת מסווה הלחימה בפשע. סוכנים חשאיים בולשים ומחסלים איש את רעהו בשיטות מתוחכמות ביותר של עיקוב, האזנה וחיסול. רצוף תעלולים מבדחים והומור חביב ועם פייר רישאר, קומיקאי גמיש ודינאמי, בתפקיד הראשי. ברנאר בלייה, ז'אן רושפור, מיריי דארק. מבדר.

✱ „הרפתקה בפוסיידון" („רחל", אשקלון):
בדרכה מניו־יורק לפיראוס, הוצפה אניית נוסעים ישנה, ה„פוסיידון", על־ידי נחשול אדיר, נתהפכה על פניה וירדה למצולות הים התיכון. סרטו של הבמאי רונאלד נים מתאר את הסכנות ותלאות הנוראות של מתי־מספר ניצולים, המתגברים על אש, מים ופלדה בדרך מנוסתם ממלכודת־המוות השוקעת, אל פתח־ההצלה. מלודראמה מותחת, פעלולים טכניים וקוליים ותפאורה מרשימה של אנייה הפוכה. ג'יין הקמן, ארנסט בורגניין, שלי וינטרס.

✱ „רוצחי המימסד" („רון", נהריה):
הבמאי הצרפתי הוותיק, מארסל קארנה („ילדי גן העדן"), העמיד את המשטרה על ספסל הנאשמים באשמת רצח. מאבק אידיאליסטי בין הטוב: מצפונו של היחיד היוצא למלחמה דון־קישוטית ב[illegible]נות הצדיק הנרמס לעפר — והרע: משטרה ברוטאלית, שלטון מושחת ומנגנון חשוך שאינו נרתע משימוש בכל מעשה תועבה להדיפת האיום על שמו ועמדת־הכוח שלו. מיושן בסגנונו, תמים ופשטני כדרשת־מוסר חגיגית. עם ז'אק ברל, קאתרין רוזל.

✱ „העין הציבורית" (יקנעם; יהוד):
מהתלה רומאנטית על נישואין בין ניגודים, של אנגלי מכופתר, הנושא אשה היפי'ת־בנימלאות, ועל מה שקרה לו, לה ולבלש הפרטי הנשלח להתחקות על הליכותיה המוזרות. המחזאי הבריטי פיטר שייפר, עיבד את מערכונו הבימתי לתסריט באורך־מלא, והבמאי קרול ריד („האדם השלישי") מילא את החללים הריקים, שנוצרו עקב התארכות יתירה, בסיור מודרך בגנים היפים ובין האנדרטות הארכיטקטוניות של לונדון. מיה פארו, טופול, מייקל ג'ייסטון.

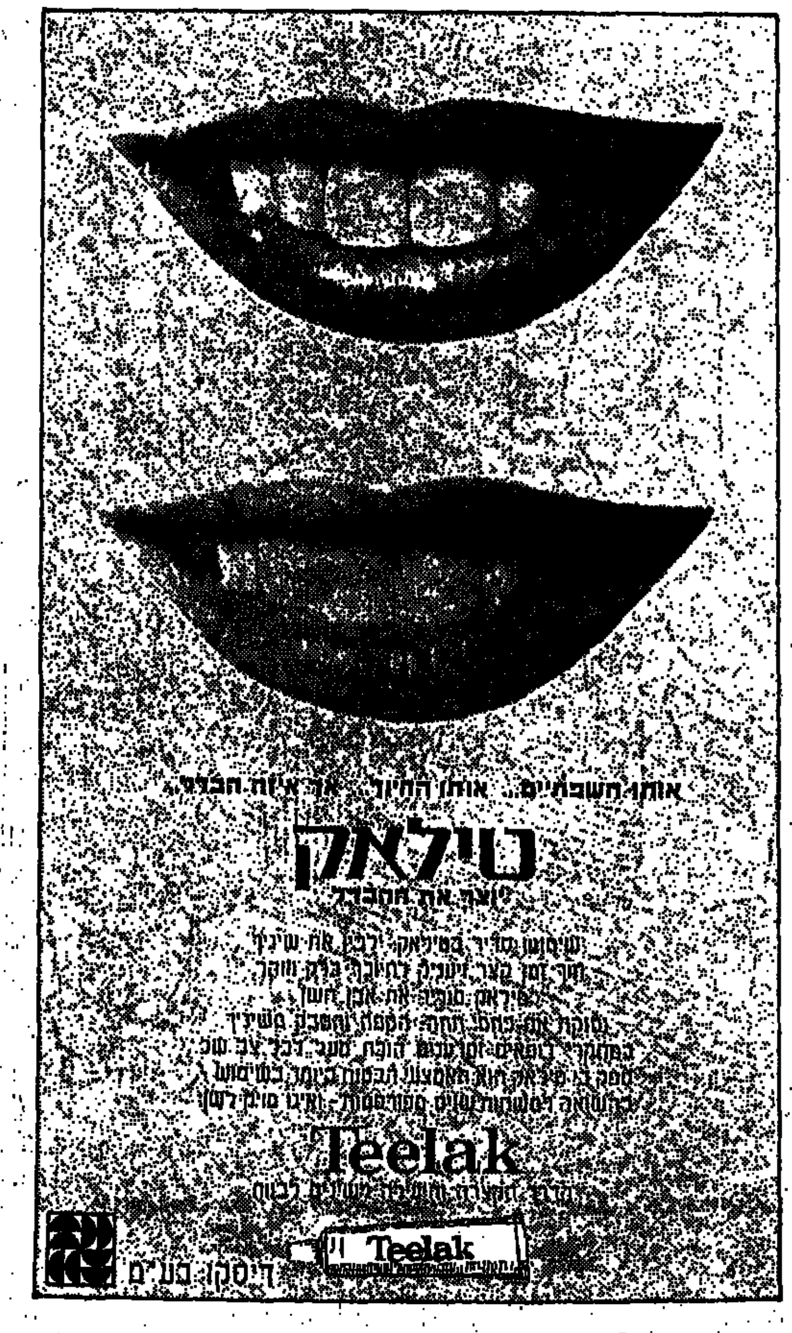

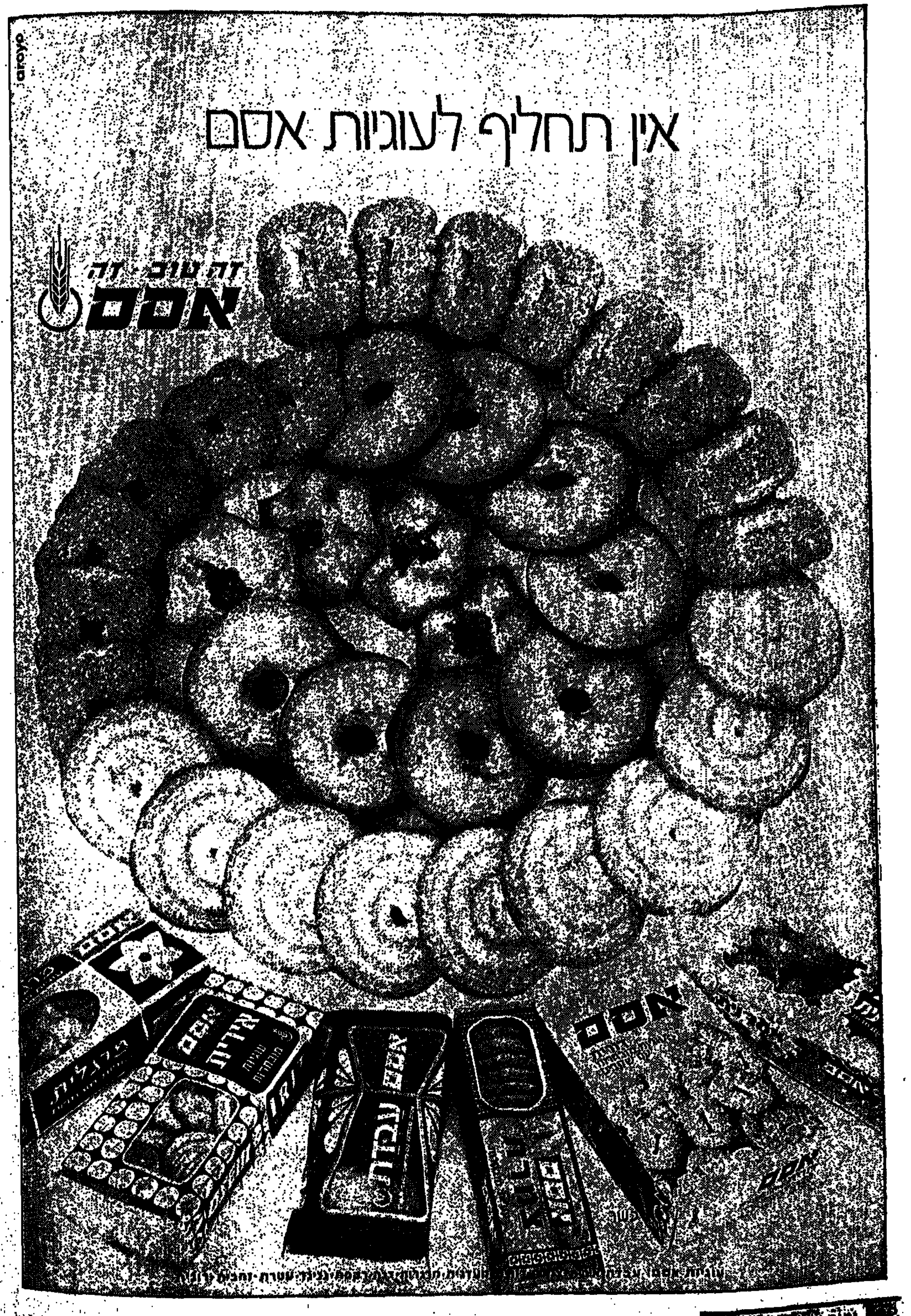

هكذا من الأصل

לשם שינוי - „תפוגן" אפוי

"תפוגן" - אפוי בתנור טעים במיוחד.
ממש מעדן לאניני הטעם.
הגישי למבינים "תפוגן" אפוי בתנור במקום "תפוגן" מטוגן.

הוראות לאפייה מודפסות על כל אריזה.

לשם שנוי - הגישי "תפוגן" אפוי.

תפוגן

חלומותיו של נחום גוטמן

(סוף מעמוד 19)

סס באמנות הישראלית והיא גם סימן ההיכר שלו.

אווירה זו הוא יוצר על ידי מיקום ה„נושא" בתוך סביבתו ועל ידי ראיית מרכיביו הצבעוניים והמיבניים וגם ה־אנושיים. כפי שרק הוא מסוגל לראות.

אם אנו רואים אקוורל שלו מלפני 50 שנה המציג בית בן קומותיים בנוה־צדק, הנישא אל על דק גיזרה ונבדל בצבעיו הסגולים, וחלונותיו הם כמו עיניים המביטות ממרחק של שי־כחה, מובטח לנו, כי לבית זה — כמו לכל נופיו האורבאניים של גוטמן — יש התייחסות לעולמו הפיוטי של הצייר, לעולם הרגש שלו.

ואכן, בבית זה התגורר ש"י עגנון בנעוריו, בעת עלייתו הראשונה ארצה. לגוטמן יש יחס מיוחד אל עגנון. הוא מספר עליו, כי כאשר התגורר הסופר באותו בית, הוא היה עוד ילד. ועגנון היה רואה אותו יושב שעות על גבי שעות לפני תמונה של הצייר הגרמני בקלין, ששמה „עיר המתים".

כיוון שראהו כה מוקסם ממראה עיניו, הזמינו לביתו ופתח לפניו את אוצרו: אלבומים של רפרודוקציות של ציירים גדולים שהיו מצויים באותו זמן של ראשית הישוב ביפו רק בביתו של עגנון.

כך נפתח לפניו עולם הציור לרווחה ואם גם טרם היה מודע או לכוונה שגם שביל חייו שלו יעבור בתוך עולם זה, הרי האלבומים של עגנון תרמו לא מעט לפנייתו אל שביל זה.

●

אנו נמצאים בביתו של גוטמן ב־תוך עולם ציור משלו, בתחנה חשובה של השביל שנהפך במרוצת עשרות השנים שעברו מאז לדרך רח־בה, שבה מצויים ציוני דרך נפלאים.

נופי צפת שלו, ציוריו משפת הכנ־רת, כרכרותיו הערביות עם הסוסים בעלי הרתמות הנוצצות והדמויות ה־יושבות עליהן שהן כה אופייניות ל־גוטמן, קבוצות הבתים השרויות בין בוסתנים עם הירוק החריף שלהם, הספינות שלו השטות המרחפות בין ים ושמים, נופי נוה־צדק ונוה־שלום וגם של יפו הערבית על גודש האפ־שרויות שהיא הנחילה לצייר בעל רגי־שות אנושית ואמנותית — הלא הם כולם „מוזיאון" בפני עצמו, מוזיאון אומנותי וגם היסטורי, בית נכאות ל־יצירתו של יחיד.

יצירה זו היא הנותנת תקווה לאדם בבדידותו בתוך עולם של המוניות, שאכן אפשר לנצח את ההמוניות ה־זאת.

הבננה'לה של וודי אלן

(סוף מעמוד 27)

רים או לעשות אילו סרטים שיביאו את הבריות לכלל צחוק. ובה־בעת הר... אבל חלק־הארי של עבודתי עד תהיה להם גם משמעות עמוקה יו־עתה עסק אך ורק בהצחקת בני־אדם". מעטים — צ'אפלין הוא אחד הבולטים בהם — הצליחו — אומר וודי אלן — למזג את הצחוק וה־משמעות־העמוקה־יותר. לעתים עלה הדבר גם בידי האחים מארכס, אלא שהדבר היה מקרה ותו־לא, ולא ב־כוונת תחילה. זאת — בלי לגרוע מן הגניוס שלהם לשעשע את הצופה. גניוס מוזהר בהחלט.

האומנם עוסק וודי אלן רק בהצח־קת הקהל שלו? האומנם אין שום „משמעות עמוקה יותר" ביצירותיו?

מסופקני. האחים מארכס, אומר וודי, השיגו את המשמעות הזאת. כלומר את הבשורה הרוחנית שמעבר למהת־לה, רק במקרה. אינני סבור, כי אצל וודי אלן נעדרת הבשורה הזאת, וגם אינני סבור שהוא מגיע אליה במקרה. לדעתי, זו בשורה הומאניסטית מובה־קת, בעיצומו של הצחוק המטורף. אולי גם זה קשור בצד היהודי שלו.

אגב, וודי אלן, יליד ברוקלין, היה אחד מן המחברים הנדרשים ביותר בטלוויזיה האמריקנית — את הקא־ריירה שלו כ„מחבר בדיחות" התחיל עוד בבית־הספר התיכון — כאשר ויתר על שכר קבוע של 1700 דולאר בשבוע כדי להיות לבדרן במועדוני־לילה נידחים בניו־יורק. כאשר גילוהו המבקרים באחת ההצגות שהועלו על במות גריניץ' ווילג', זרחה שמשו ו־החל להיות מוזמן לתכניות־הקופה הטלוויזיוניות. משם כבר הובילה או־תו דרכו אל שדה התסריט והבימוי הקולנועיים, ואגב כך נעשה גם ל־אחד השחקנים הקומיים הידועים. הוא לא משך ידו מן הכתיבה ההומוריס־טית בכתבי־העת ומסותיו השנונות רואות אור בנכבדים שבהם.

מי שמוותר על הכנסה „שמנה" על־מנת לפתוח בחיים חדשים לגמרי בתחתית הסולם — כלום אין איזו „בשורה" מריצה אותו, מחוץ לרצון להצחיק ויהי־מה?

אני, בכל אופן, אינני מכיר רבים שהיו נוהגים כמו וודי אלן. על צד האמת, אינני מכיר גם רבים המחונ־נים, כמוהו, בכשרון רענן ומקורי כל־כך. מבקר ידוע היטיב לכתוב על „בננות" לאמור: „כל סרט המנסה לערבב אהבה, המהפכה הקובאנית, ה־סי.איי.איי. אמהות יהודיות, ג'. אד־גאר הובר וכל מיני זוטות אחרות (ל־רבות מעמד שבו מזמין מישהו 1000 כריכים של גבינה על הגריל) מן ה־הכרח שיהיה קצת מוזר, שלא־מעלמא־הדין — ומן ההכרח, שיקדמו את פניו בברכה מעומק הלב".

מחיצות, ציפוי קירות ותיקרות

למשרד, לאולם ולבית.

הקמת: חדרים במרפסות עם דלת וחלון.

* בשילוב עבודות חריטה ותיקונים

רמת־גן, רחוב עוזיאל 11

פתוח מ־8־4, טל. 794134 או בערב 727251

שיפור הראיה

שיחרור העיניים מהמשקפיים, והפגת המתיחות של העיניים, על־ידי תרגילי עיניים והרפיה, תחת פיקוח מדופלם מאנגליה. מכון ביימס, תל־אביב 64383, רח' ישראליס 19, טל. 241316. שלח 3 ל"י רק בהמחאת־דואר, וישונר לך ספר הסברה לשיטה.

עקב ביקוש הקהל

מכירת ענק!

ממשיכה לעוד שבוע אחד!

קבלנו מלאי חדש שאזל ביום הראשון למכירה

הולנדיה	היה 2.45	עכשיו רק 1.45 ל"י
רונית	היה 2.75	עכשיו רק 1.75 ל"י
אפולו	היה 2.95	עכשיו רק 1.95 ל"י
מירה	היה 3.45	עכשיו רק 2.45 ל"י
ליאורה	היה 2.65	עכשיו רק 2.15 ל"י
מוניקה	היה 3.10	עכשיו רק 2.25 ל"י
ניצה	היה 3.25	עכשיו רק 2.40 ל"י
טליה	היה 3.10	עכשיו רק 2.45 ל"י

אלו הן רק דוגמאות אחדות ממבחר סוגי הצמר לסריגת יד ומכונה. במכירת הענק כל הקודמת זוכה!

אמפיסל

תל־אביב: רח' המלך ג'ורג' 62, רח' אלנבי 98, אבי: רח' הגליל 9, תחנה מרכזית
חיפה: רח' הרצל 31
ירושלים: רח' יפו 43, רח' המלך ג'ורג' 21
באר־שבע: רח' הרצל 66
רמת־גן: רח' ביאליק 29
חולון: רח' סוקולוב 66
פתח־תקוה: רח' אשכנזי 3
רעננה: רח' אחוזה 109
הרצליה: רח' סוקולוב 16
ראשון־לציון: רח' רוטשילד 48
רחובות: רח' הרצל 194
אשדוד: רח' שבי ציון 127
נתניה: בהסג, תחנה מרכזית, והרצל 7
חדרה: רח' הנשיא 60
קרית־גת: בנין בנק המזרחי מס' 10
ערד: מרכז מסחרי
דימונה: מרכז מסחרי
אשקלון: הרצל, מול בנק קופת־עם
נהריה: ריכנטל, הרצל 77

לעולים חדשים ולפטורי מס

50% הנחה
בתשלום מכס
על כל
מכונות הכביסה
מתוצרת

AEG

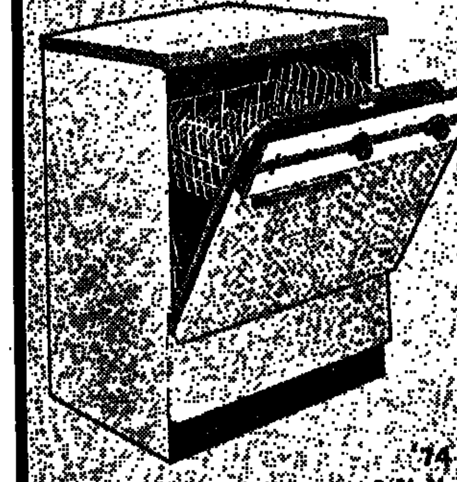
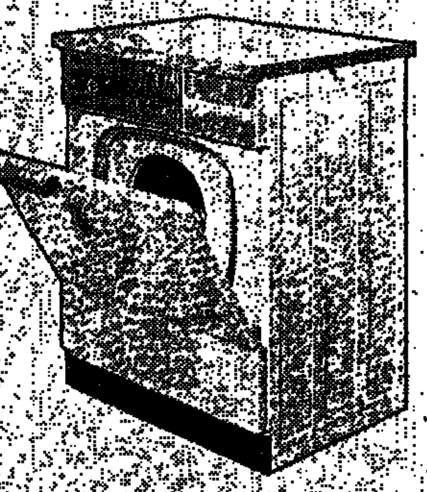

כל הרוכש במשך החדשים פברואר ומרץ 74' מכונת כביסה ומדיח כלים ממבחר תוצרת א.א.ג. יקבל הנחה בשעור 50% מן המכס על מכונת הכביסה

לדוגמא:

מכונת כביסה LAVAMAT BELLA SL AEG		מדיח כלים FAVORIT L AEG
מחיר	2,088.— ל"י	מחיר 2,250.— ל"י (פטור ממכס גם לאחר 1.1.74)
מכס	כ־ 500.— ל"י	
סה"כ מחיר לפטורי מס	2,588.— ל"י	
סה"כ	4,838.— ל"י	
הנחה בשיעור 50% על מכס מכונת הכביסה	250.— ל"י	
סה"כ מחיר למבצע	4,588.— ל"י	

מכונת כביסה LAVALUX FE AEG		מדיח כלים FAVORIT TS AEG
מחיר	1,350.— ל"י	מחיר: 2,088.— ל"י (פטור ממכס גם לאחר 1.1.74)
מכס	כ־ 500.— ל"י	
סה"כ מחיר לפטורי מס	1,850.— ל"י	
סה"כ	3,938.— ל"י	
הנחה בשעור 50% על מכס מכונת הכביסה	250.— ל"י	
סה"כ מחיר למבצע	3,688.— ל"י	

אלה שתי אפשרויות לדוגמא, ההנחה בשיעור 50% תנתן על כל רכישה כפולה של מכונת כביסה ומדיח כלים AEG לפי בחירתכם ממבחר דגמי מכונות הכביסה ומדיחי הכלים AEG

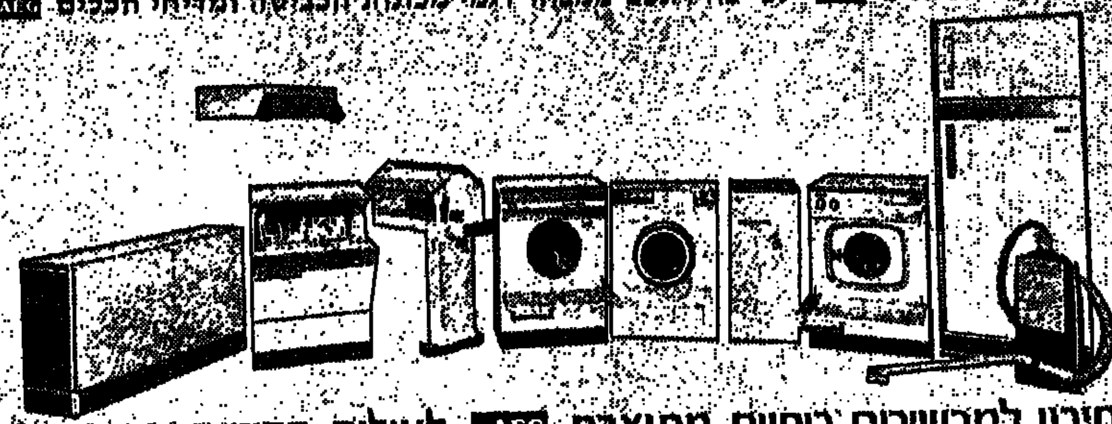

מחירון למכשירים ביתיים מתוצרת AEG לעולים חדשים ופטורי מס*

הערה: המחירים לעולים חדשים ולפטורי מס זולים בהרבה מן המחירים לצרכן רגיל לדוגמא LAVAMAT BELLA SL AEG
מחיר לפטורי מס — במסגרת המבצע — כולל מכס —.2,338 ל"י לעומת כ־—,3,600 ל"י לצרכן רגיל

מכונת כביסה AEG

LAVAMAT BELLA SL	2,088.— ל"י
DOMINA-F-PRINCESS-F	1,870.— ל"י
NOVAMAT 85 S	1,870.— ל"י
LAVALUX F E	1,350.— ל"י

מכס משוער כ־—.500 ל"י
במבצע: —.250 ל"י בלבד

מייבש כביסה AEG

LAVATHERM-ELECTRONIC	1,800.— ל"י

מכס משוער כ־—,500 ל"י

מדיחי כלים AEG

FAVORIT L	2,250.— ל"י
FAVORIT TS	2,088.— ל"י
FAVORIT L-1000	3,090.— ל"י

(עם שולחן וכיור נירוסטה וארון איחסון)
מדיחי כלים פטורים ממכס גם לאחר 1.74.

מעגילה AEG

K. B 65 ELECTRONIC	1,550.— ל"י

פטורה ממכס גם לאחר 1.1.74

קולט אדים AEG 710.— ל"י

אוגרי חום AEG
לחסקה מרכזית

3 קוט"ש	1,881.— ל"י
4 קוט"ש	2,041.— ל"י
5 קוט"ש	2,201.— ל"י
6 קוט"ש	2,361.— ל"י

מכס משוער כ־—.600 ל"י

שואבי אבק AEG 510.— ל"י
מכס משוער כ־—.150 ל"י

* כפוף לשינויים בשער מטבע מיסים והטלים חדשים
המחירים כוללים: הובלה ימית, ביטוח, אחריות לשנה אחת, שחרור מהנמל והובלה הביתה, הדרכה להפעלה במכשירים גדולים.

להשיג בחנויות הנבחרות המשווקות מכשירים מתוצרת AEG

I.T.C. אולמי תצוגה
רח' שפע טל 10, תל־אביב, (שכ' מונטיפיור - ע"י דרך פ"ת 128) טל. 268834, 254361

יהודה אלעזר
"דפיקה" שלום ושאול נח

אדונים ועבדים במונדו קאנה

(סוף מעמוד 13)

האיומה והרצחנית מכולן". איומה אף כמנה אם תבית, אף שהברוטאליות שלה עיפת וקהתה עם הזמן.

כמו ב„דלתיים סגורות", גם „בנעורי ורדה'לה" גיהנום הזולת הוא קודם כל גיהנום של תודעה. כל אדם המשתקף בעיני זולתו, נאבק על תדמיתו במוחו של הזולת. חיים שלמים מכובזים בנסיונות להצטייר יפה בעיני אחרים. ועיני האחרים רוודות באלה המשתקפים בהם במבט מאשים, שופט.

„כל רגעי החרפה שלך מנצנצים אצלי בתודעה" — — אומר הטבח לגנן — „אין לי עיסוקים אחרים. העינים שלי פתוחות ואתה ממשיך להשתקף שם בתמונה קטנה ודלוחה". נדכאי „ורדה'לה" נאבקים על מנת שיטביעו איזה שהוא חותם בזכרון של האדונים, כשם שהם נלחמים (לאחר שעשו מעשה מביש) שמעשם יישכח, והם לא יישארו מבויישים בתודעת של זולתם.

אבל בתופת זו של תודעה האדם עצמו נשכח — רק חרפתו לעולם צצה מחדש במוחם של מעניו. להשפילו עד עולם.

האכזרית והקשה בהשפלות שבמחזה זו היא השפלת האהבה. והשפלת הבשר — תמיד של הגבר. במחזות של לוין אין אהבת יפת הבאה על סיפוקה. ישנה רק התאוות חסרת הרסן של הגבר („רצונו הכלבי של הגבר"), העושה ממנו עבד נרצע של האשה.

השאלה ששואלים עצמם כל הגברים במחזה זה היא: „מה אני צריך לעשות, כדי לקבל אותן"? שאלתם אינה זוכה למענה. הם מתרוצצים רעבי מין מאשה לאשה וממיטה למיטה, וידם המושטת לקטוף את פרי הבשר נשארת תלויה באויר, ריקה ומאוכזבת כידו של טנטאלוס. בייאושם, גם עליבות בשרם משמשת להם אמצעי לנגח את זולתם.

הנהג משפיל את אשתו על שבשרה שפות ונפול. האשה המסכנה משתמשת בבשרת נגד תמורת לצרפתית, הרעב לו: „הנה הבשר שלי, רואה? רך וחם ומוכן. מריח? לא תקבל אותו. לא אתה ולא מישהו אחר ולא אף אחד. רק זבובים. לא תקבלו לא תקבלו לא תקבלו!"

גיבוריו הרעבים של חנוך לוין נידונו — כמו הכלבים הרעבים הקשורים בשרשרת, שעליהם מספר האהוב — למות מרעב אחרי עינויים יללות וסבל נורא — סבל שבקצה שלו תמיד אורב המוות חבטות. מוות זה עדיין איננו מתערב בדרמות של חנוך לוין. הוא מביט על דמויותיו מרחוק כמו איום, כמו השגחה עליונה העתידה לפלוש ביום מן הימים ולהנחית את הקשה שבמכות.

כמו „יעקבי ולײדנטאל" גם מחזה זה רצוף מונולוגים פנימיים שבהם הדמויות — המודעות תמיד את עצמן — מכריזות בקול רם דברים שבמחזות אחרים גיבורים אינם מעזים אפילו לומר אותם בלבם. שפתם רצופה קלישאות דיבור מוכרות („ראיתי אור ונכנסתי", „אני חי בסגנון חיים", „אתם מריחים לי מן העולם הגדול") — קלישאות ששיבוצן, בהקשר חדש, מעניק ללשון התיאטראלית של חנוך לוין כוח, דיוק ומחץ בלתי רגילים.

מה שחסר לי במחזה הוא אותו משהו שעשה את „יעקבי ולײדנטאל" לחוויה כל כך מסעירה. הייתי קורא לזה עוצמת הייסורים. ב„יעקבי ולײדנטאל" התפלשנו בביבים, אבל יצאנו מהם זכים ומטוהרים. הייסורים של דמויות המחזה עוררו בנו אימה, אבל גם רחמים. השתתפנו בסבלם ונשטפנו בקתרזיס שכמוהו זוכים בתיאטרון הישראלי רק פעם בשנים רבות.

הנס הזה לא חוזר ב„נעורי ורדה'לה", שהוא מבחינות רבות חזרה לימי „חפץ". הטון כאן מבוגר יותר, עצוב יותר, שקט יותר, חכם יותר — המחזה רצוף הבחנות פסיכולוגיות רבות ערך על טבע האדם — אבל הטריטוריה היא אותה טריטוריה ממש. וההרגשה היא — כפי שאמרתי בראשית דברי — שחנוך לוין מרשדש במה שכבר כבש במחזותיו הקודמים.

בסוף „נעורי ורדה'לה", אומרת ורדה'לה לכל דמויות המחזה שבאו ללוות אותה אל כבש המטוס, אשר יוביל אותה לשוויץ, כי כל הסיפור שלהם — סיפור המחזה — לא היה אלא „מבוא קצר ותכליתי לסיפור העיקרי שעכשיו אני הולכת להתחיל אותו".

מי יתן, וגם חנוך לוין ייפרד מן העולם החד־ממדי של ההשפלה — שאותו מיצה בכל הואריאציות עד תום בטרילוגיה „חפץ", „יעקבי ולײדנטאל", ו„נעורי ורדה'לה"; מי יתן וימריא אל אנשים אחרים, יחסים אחרים, במחזות חדשים.

אבל האם זאת משאלה אפשרית? הישנה כושי עורו וקיפוד קוציו?

עזור לילדיך - ולעצמך - באנגלית!

כן, כדאי לך לדעת אנגלית כדי לעזור לילדיך בהכנת השעורים. השליטה באנגלית תקדם גם אותך אישית בעבודה ובחברה, בלימודים ובחיי התרבות.

יתרונות השיטה:

תלמד אנגלית באמצעות אנגלית — כמעט ולא תזדקק למילון — תסמוג דקדוק מתוך השפה עצמה — תקרא אנגלית — נכונה — תלמד בנוחיות בזמן הפנוי שלך — וכל זאת בהדרכת מורים שיתקנו את תרגיליך בכתב.

מה אומרים התלמידים?

„אני מאד מרוצה מהשיטה שלכם...", אומרת גב' מרים הולצמן מפתח־תקוה. ומר יחזקאל אלון מגבעתיים מתוודה: „עלי לציין שאותו פרק לימודים שרכשתי בשיטתכם סייע לי הרבה בעבודתי". וכמוהם הביעו הערכה לשיטה ושביעות רצון ממנה לומדים מצפת ואילת. מכפר מונש וכפר סבא, מעין חרוד ולהבות חביבה, מאפיקים ואופקים וכן מירושלים, תל־אביב וחיפה.

הצעד הראשון פשוט מאד:

גזור ושלח את התלוש עוד היום אל: „השיטה הטבעית", ת.ד. 4351 תל־אביב.

חוברת הסברה בת 24 עמודים תישלח אליך מיד.

„השיטה הטבעית" מכונים להוראת שפות ת.ד. 4351 תל־אביב

אנא שלחו לי מיד חינם וללא כל התחייבות את חוברת ההסברה „השיטה הטבעית" — הדרך המהירה לידיעת אנגלית.

שם ....
כתובת ....

מע. 15.2.74

הודעה מיוחדת לבוחות הבטחון

שקם

עכשיו בשקם במבצע מיוחד

EOS

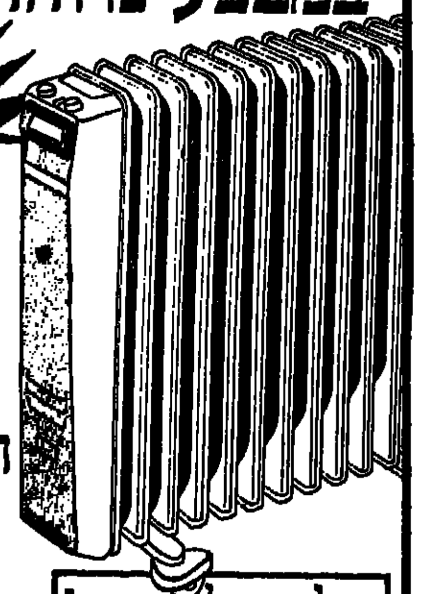

רדיאטור היוקרה האירופי עם טרמוסטט כמומלץ ע"י חברת החשמל

EOS נייד על גלגלים משובחים.
EOS על בסיס שמן, ממתכת כבדה להקרנת חום מירבית.
EOS עם טרמוסטט לחסכון של 25% בחשמל.
EOS מאושר ע"י מכון התקנים באירופה ובישראל.
EOS אחריות ושירות מהימן.

אל תשלם יותר!
במסגרת המבצע: מחיר מוזל +12.5% הנחה

גרפיטי מיכאל

מפיצים בלעדיים: רוזן־שלוסברג סוכנויות בע"מ

עתיד בטוח באחד מקורסי „אריס"
עשי בעצמך בחדש

תפירה בכתב
• חולצות
• שמלות
• חצאיות
• שורטס
• מכנסיים
התחלת הלמודים ב־25.2.74

מודליסט(ית)
תופרת סלון
חולצות ומכנסי גברים
ציור אופנה
גזרן קונפקציה
בגדי ילדות

זרים
בי"ס טכני למקצועות האופנה
אלנבי 69 ת"א טל. 58408

פרסום חן

הזמיני שעור לדוגמא חינם לקורס גיזרה בכתב.

ארעיים סלילה גאולה אחרת

(סוף מעמוד 23)

בביקורי אשתקד בקפריסין, ובנסיונותי לאתר את הקפריסאים הרבים, שהגישו לנו עזרה, נוכחתי שרובם, קומוניסטים ולא־קומוניסטים. כל אחד מנימוקים שונים, מתחמקים מכל קשר ומתכחשים ליחס האנושי ולעזרה הנדיבה שהם הגישו למעפילים ולארצישראלים שטיפלו בהם. מר פרודרומוס פאפאדאסיליו, כיום סגן־ראש עירית פמגוסטה ונציג „צים" בקפריסין, מוצא עצמו מבודד באמנותו ובאהדתו לישראל, שראשיתה בעזרה, שהוא, איש האיגודים המקצועיים, הגיש בשעתו למחנות המעפילים.

הבריטים איפשרו למחנות ניהול פנימי אוטונומי. בכל מחנה פעלה מזכירות נבחרת של המעפילים במחנה זה, שדאגה לחלוקת „הפרודוקטים" שהצבא סיפק, להפעלת קנטינות, לשירותי דואר, לסידורי שיכון ואף לחלוקת עבודה (כ־30% של המעפילים היו מועסקים ב„תפקיד" כלשהו). ליד הבסיס הגיאוגרפי של „המחנה", בבחירת מוסדות המעפילים, הופעל גם בסיס „תאניה" להרכבת ועדות העלית. כל עת קיום המחנות נשמר בקפדנות העקרון: ראשון נכנס, ראשון יוצא, בהרכבת רשימות העליה של המכסת החדשית, ובמעט המקרים החריגים דנו ועדות העליה של המעפילים, אשר לא הסכימו להתערבותו של שום גורם „חיצוני" נוסף בשיקוליהן. והיה בסיס נוסף לשיקולים בהרכבת מוסדות המעפילים, והוא היה הבסיס המכריע: המפתח התנועתי־מפלגתי, עליו הוקפד בקדושה.

מעל למבנה היסוד המינהלי הזה של מחנות המעפילים פעל „בנין־על" של גורמים חיצוניים: השליחים וה„ג'וינט". ההנהלה הפנימית של המחנות הקפידה בקנאות על האבטונומיה שלה, לא רק כלפי השלטונות הבריטיים, כי אם גם כלפי שליחי התנועות מהארץ. במחנות המעפילים פעלו, בפרקי זמן שונים, מאות שליחים, רובם שליחי התנועות הקיבוציות.

מטעמים של פסיכולוגיה מדינית, — שלא „להכיר" בקיום המחנות — ויתרה הסוכנות היהודית מדעת על כל תפקיד מוגדר בפנים המחנות. עקב אישיותו, תבונתו, אומץ רוחו וליבו החם, היה משה לאוב, נציג ה„ג'וינט", לדמות המרכזית בטיפול בבעיות המעפילים, למתאם ראשי של כל פעולות העזרה למחנות ולנציגם האמין כלפי השלטונות הבריטיים.

עם צמצום המסגרות התנועתיות והפסקת העליה של המכסות החדשיות והפיכת המחנות לריכוז שבויים, אחרי העלית התמונית של יולי 1948, הלכה ופחתה גם השפעת השליחים. ב־8—9 בספטמבר 1948 ידעו המחנות את המרידה הראשונה, והיחידה, בתולדותיהם: הורצתו צריפי ה„ג'וינט", השליחים נאלצו לעזוב לימים מספר את המחנות ורק בקושי החזירו „שורות המגינים" את הסדר על כנו.

„קפריסין היא גם כן ארץ־ישראל"

— כך פיזמנו בצריפי מחנות קפריסין ובאהליהם. יש אפילו המכתירים את המחנות בכתר של „מרכז הכשרה", על מפתן הארץ. המעפילים, לרוב, בשליכם מבט מסכם לאחור, הנם יותר מסוייגים: בזכרון רובם לא נחרטו פרטים רבים מחיי המחנות. הם חיו את החדשים הארוכים האלה כאינטרמצו אפור בין סיוט העבר לבין צפיות עתיד מענין בארץ. בשעמום ובאפאתיה הם היו תולשים מדי יום עוד דף בלוח שלהם, באשר יום אחד היה דומה לשנהו. מבחינה זו מהימנה יותר היא הערכתו של ד"ר פ. פרידמן, בסיום סיור לצורך סקר פסיכולוגי שהוא ערך במחנות קפריסין בקיץ 1947: „תנאי בטלה וליתרגיה אינם מכשירים לפעילות בעתיד. מקובל היה שהמעפילים מקפריסין מגלים יותר חיוניות ורוח יותר טובה מאשר אלה ממחנות אירופה. הנחה זו לא התאמתה. בניגוד למחנות העקורים באירופה, שהיו שתולים בנוף טבעי מרהיב, לעיתים בתוך ארמונות עזובים. היו למחנות קפריסין סימנים של מחנה ריכוז: גדרי תיל, היעדר של חופש תנועה, מחסור בדברים ראשונים. אנשים שישבו זמן ממושך במחנות ריכוז אינם מחוסנים יותר, כי אם פגיעים יותר".

הפעילות המלאכותית שהופחה במחנות קפריסין מנעה את הגרוע ביותר. ברם. בהגיע ההודעה מן ה־18 בינואר 1949 של שר החוץ הבריטי, ארנסט בוין, על שחרור המעפילים ממחנות קפריסין, היתה הרגשה כללית שהודעה זו באה ברגע האחרון, ולו היא היתה עוד משתהה, היינו עומדים בפני התפוצצות של יאוש.

הזרוע היאפאנית של המחבלים הפלשתיניים

(סוף מעמוד 11)

המשורר היפני הימני הקיצוני יוקיו מישימה לעיני המוני חיילים בבסיס צבאי אחרי שהוא וחבריו השתלטו עליו וכפתו את מפקדו (מישימה אמר: „עכשיו נוכיח לכם, שיש ערכים חשובים מן החיים", פשט חולצתו ותקע פגיון בבטנו; חברו שעמד על־ידו שיסף מייד את ראשו כמצוות המסורת היפנית; החבר פשט חולצתו וביצע הארקירי אף הוא; חבר שלישי שיסף את ראשו) — הוכיחו כי יפן עדיין מולידה אנשים הנכונים לכל מעשה אלימות ללא רתיעה ממר המוות. הטבח בלוד הוסיף על כך אישור מחריד.

שתי חטיפות מטוסים יפניים, טבח בנמל־התעופה בישראל, מבצע חבלה במתקני זיקוק בסינגפור ושיתוף־פעולה הדוק עם „החזית לשחרור פלסטין" הם יבול „הצבא האדום המאוחד" עד עתה. חמישים מאנשי ארגון זה פזורים בעולם וממתינים לשעת כושר ולפקודה לחלום שוב. פוסאקו שיגנובו, המסתתרת אי־שם במזרח התיכון או באירופה, ממשיכה לקרוא את חבריה לפעולה ולפרסם ביפן בקביעות את תולדות חייה ואחד ממנהיגי הארגון ביפן, המבוקש שם על־ידי המשטרה בשל יצור פצצות מחתיכות צינור כתב: „אביוני העולם השלישי הם הכוח העיקרי במלחמת המהפכה העולמית. חברינו הם העמים העניים של קוריאה, תאילנד, סינגפור, ארצות ערב והשטחים הפלסטיניים".

הפעילות החבלנית, שכמו נשתתקה בפרוץ מלחמת יום הכיפורים, מרימה ראש.

אל תחמיצו!
שטיחי הוייר
הנודעים מדנמרק

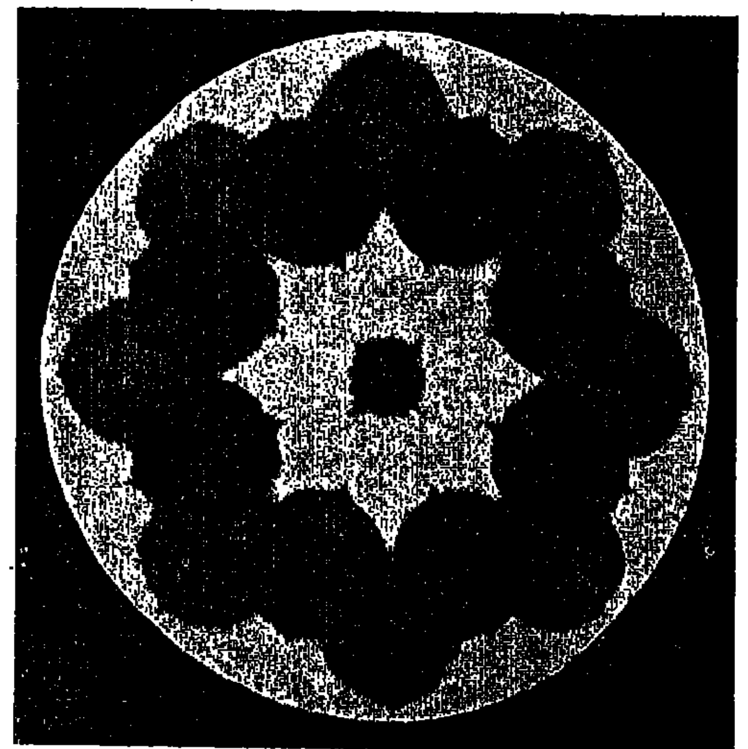

ימכרו במחיר הישן
מהמלאי הקיים בלבד.
דוגמאות בלעדיות שזכו
בפרסים ראשונים
בתערוכות בינלאומיות.
הכמות מוגבלת.

המכירה הבלעדית בצפון ע"י:
רהיטי הזורע
חיפה
חיפה רח' הרצליה 1,
טלפון 526616

HØJER TÆPPEFABRIK · HØJER, DANMARK
IMPORTED BY FOREIGN TRADE & DISTRIBUTING CO. LTD., JERUSALEM.

בינג ליניאל

חדש בישראל
חדר שינה קומפלט מברזיל
ארון 4 דלתות, מיטה כפולה, טואלט עם ראי ושרפרף
2,750 JAQUARANDA
מאריך סלונים
טומה רח' בן־יהודה 92, ת"א, טלפון 231421
אולם תצוגה, רחוב סמולנסקין 1 פינת בן־יהודה

ללא מורה!

היום תוכל ללמוד
גיטרה
בשיעורים בכתב
ללמוד עצמי בביתך
שלח גלויה אל ת.ד. 28033
תל־אביב.

עשה כסף?
אם הנך בעל המצאה
מקורית
בשטח משחקים, צעצועים
והדומה
פנה נא ל־
ב.כ.־בורג בע"מ
יצוג ממציאים בינלאומי
תל־אביב, ת.ד. 1104
טל. 751048, 759848

על מה אתה חושב כשאתה קונה מכונית?

ביצועים
אתה חושב על מכונית מהירה אך יציבה בעלת תאוצה גבוהה אך בעלת כושר בלימה מהיר, מכונית חזקה וגם אלגנטית. את כל אלה תמצא במכונית בעלת מנוע בוקסר שטוח 4 צלינדרים בנפח 1186 סמ"ק המפתח 73 כוח סוס לבלימה והמגיעה ללא מאמץ למהירות של 150 קמ"ש תוך נסיעה יציבה, בטוחה ושקטה.

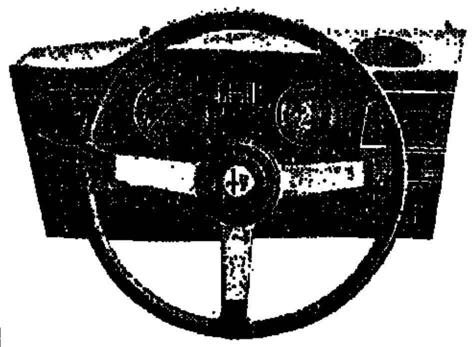

נוחות
אתה חושב על מושבים דמויי כורסא הנתנים להתאמה עד למצב שכיבה, 4 דלתות רחבות, אבזרים נאים וקלים להפעלה, אוורור וחימום בחורף, מפשיר אדים לשמשה האחורית, תא מטען ענק וזוית הגה הנותנת לכוון.

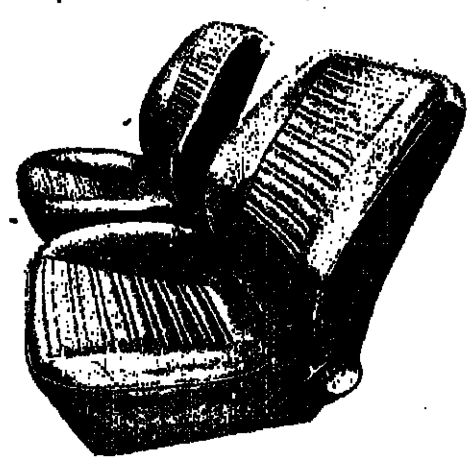

מראה חיצוני
אתה חושב על מכונית יפה בעלת קווים אוירודינמיים עיצוב ותגמיר מושלם, קוים מרשימים, פאר פנימי ואלגנטיות חיצונית.

את כל אלה תמצא במכונית המרשימה המשלבת אלגנטיות ופאר יחד עם נוחות, מירבית.

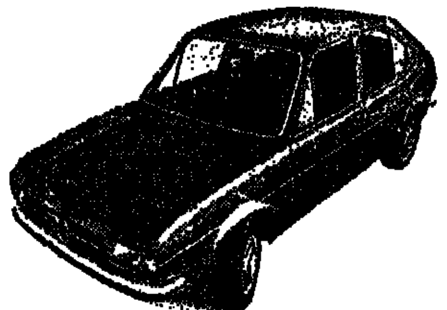

בטיחות
אתה חושב על מכונית בטוחה, בעלת מערכת בלמים מעולה, מכונית חסינה בשעת תאונה ויציבה על הכביש, את כל אלה תמצא במכונית בעלת מערכת בלמים כפולה, 4 מעצורי דיסק, צמיגים רדיאליים, מסגרת חזקה, שלדה חסינה ומערכת מתלים מיוחדת המבטיחה יציבות ובטיחות.

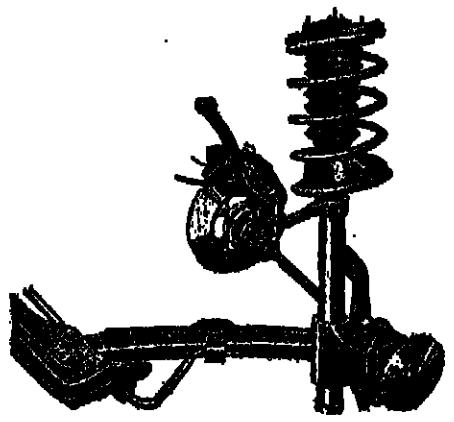

מחיר
אתה חושב על מכונית שתתאים לתקציבך ותצדיק את כל שהשקעת בה.

הוצאות
אתה חושב על מכונית שהיא חסכונית, בעלת בלאי מינימאלי. הוצאות אחזקה מועטות ושירות יעיל. את כל אלה תמצא במכונית העושה 16.34 ק"מ לליטר (במהירות של 80 קמ"ש).

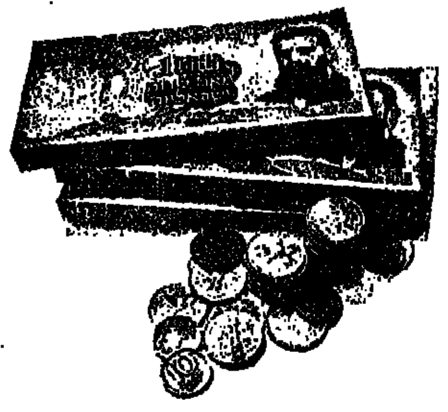

לפני קניית מכונית גש אל חזית המכונית ובדוק היטב אם אתה רואה סמל זה אם כן ברור שכל מה שחפשת במכונית מצאת.

אלפא סוד רחבה במימדים.
מרשימה בביצועים.
עשירה בהישגים.

Alfasud
Alfa Romeo

תל־אביב: בית הדר, טל. 623441; חיפה: דרך העצמאות 98, טל. 520661; רכב גור, רח' יפו 108, טל. 521333; ירושלים: עתיד (טיפטופ), רחוב בן־יהודה 4, טל. 224578; נצרת: אוטו דיאנה, כביש ראשי נצרת־חיפה, טל. 55628, 54531; נתניה: המכונית־נתניה, רח' הרצל 52, טל. 23353.

هكذا من الأمل

o.b.
הטמפון הקטן שכבש את העולם

(1,300,000,000 טמפוני o.b. נמכרו בשנה שעברה ב-106 ארצות)

חיי חופשיה עם או-בה

טמפון o.b. הטמפון הקטן, הנוח והבטוח ביותר בעולם נותן לך הרגשה משחררת החופשית. תוכלי ללבוש מכנסיים קצרים והדוקים או ביקיני. תוכלי לרקוד, לטייל, לטבול באמבט ולרחוץ בים בבטחון מלא.

כושר ספיגה חסוב בעולם מבטיח אטימה מוחלטת

לטמפון o.b. העשוי צמר גפן כבוש כושר ספיגה שאין לאף טמפון. לעומת טמפונים אחרים המתארכים עם הספיגה, טמפון o.b. מתרחב עם הספיגה ולכן, בכל שהוא סופג יותר כן הוא סוגר טוב יותר את פתח הנרתיק ומונע כל תזוזה או דליפה.

(טבלי טמפון בכוס מים ותיווכחי בכושר הספיגה המצויין שלו).

טמפון o.b. חוסך יום במחזור ומונע ריח רע

טמפון o.b. סופג את הדם מיד עם צאתו מן הרחם לכן, הוא חוסך לך יום במחזור החודשי כיוון שבאופן טבעי, עושה הדם את דרכו החוצה במשך 24 שעות. האטימה המוחלטת של הטמפון o.b. מונעת היווצרות ריח רע הנגרם כתוצאה ממגע הדם עם האויר.

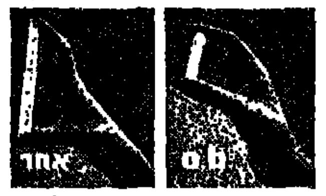

טמפון o.b. נוח ביותר לשמוש

טמפון o.b. קטן משפתון ולכן קל הוא לשאתו בארנק. טמפון o.b. נכנס לתוך גופך בקלות תוך שניות בעזרת אצבע־הנשארת נקיה! ללא כל אביזרי עזר שיש צורך להפטר מהם לאחר השמוש.

טמפון o.b. מתאים למבנה האנטומי הפנימי

טמפון o.b. תוכנן ופותח ע"י צוות גינקולוגים מומחים, כך שיכנס עמוק לתוך הנרתיק לאיזור בו אין עצבים רגישים הגורמים לכאב, או אי נוחות.

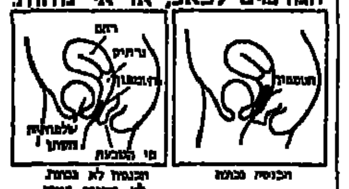

חדש! o.b. מיני-לבתולות ולנערות צעירות

החידוש הבלעדי האחרון של o.b. הוא טמפון מיני המיועד לבתולות ולנערות צעירות. עם o.b. מיני אין כל חשש לפגיעה בקרום הבתולים, כיוון שהוא כה קטן ונכנס בדיוק לפתח בקרום דרכו עובר הדם. (במקרה של כאב קל בשמוש הראשון, יש לדחות השמוש ב-3—4 חודשים).

o.b. ב-3 דרגות ספיגה

נורמל — למרבית הנשים.
מיני — לנערות, לבתולות, ולנשים עם דימום מועט־בעיקר בימים האחרונים של המחזור אצל נשים המשתמשות בגלולה למניעת הריון.
אקסטרה — לנשים עם דימום רב בעיקר ביומיים הראשונים של המחזור.

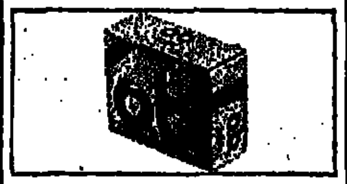

ייעוץ רפואי חינם!

בכל שאלה או בעיה פני אל רופאת הנשים של o.b.: דואר ת.ד. 2115.

אמו של שבוי בסוריה

(סוף מעמוד 9)

חברים מבית־הספר. חברים מהשכונה. לפעמים באים אלי — עוד לפני שהולכים אל האמהות שלהם. ורק הם נכנסים — החדר מלא את בני. הם מביאים אתם את הבן הביתה. ואני רוצה שהם ישארו אתי. כאילו שכך גם הבן בבית. ולבסוף אני זקוקה לכל טיפה של רצון ו„אכזריות" — „לגרש" אותם אל האמהות שלהם. הם הרי לא שלי. מחכים להם בבית. ואז פתאום החדר מתרוקן והלב מתרוקן והחיים מתרוקנים. כשהם הולכים — הם לוקחים את הבן אתם. ואז קר לי. ופתאום אני מרגישה שקר גם לבן. והשיניים שלי נוקשות. ויורד הערב. נכנסים קרובי משפחה, או ידידים. מדליקים תנור. מעלים אור בדירה החשוכה. מפיחים אש בעוד תנור. והשיניים שלי נוקשות.

הזמן נעצר. השעון אינו זז. הכל נגנז. הכל — ריק, תפל, רחוק. רק הילד. גוררים אותי לשולחן. אוכלים. דוחקים בי לטעום משהו. הקיבה נעולה. אני לא צריכה. לא מניחים לי. אני לועסת, בולעת. הכל אותו דבר. בשר כמו ירקות. קפה כמו תה. בשביל מה אנשים אוכלים?

בשבת באה כל המשפחה. „זה הוא אהב נורא..." „מזה תמיד ביקש תוספת..." „את זה הוא לא סבל"... הוא. הכל הוא. כל הבית מלא אותו. כאילו שהוא כאן. אתנו.

מחדשות לחדשות. משמועה לשמועה. מרסיס לרסיס. מתקוה לתקוה. מערבולת אחת גדולה. מין חיים של מטוטלת. מין קפיץ כוח. מתתקוה הגדולה אל הייאוש המכרסם. מ„הוא יישב כאן, במקום שלו, וכולם יישבו מולו, ורק יסתכלו בו, ולא יגידו מלה, שום דבר, רק יסתכלו ויסתכלו, באהבה כזאת, שאין למעלה ממנה..." עד: „הם מענים אותו, הם שוברים אותו, הם תולשים ממנו, הם כותשים אותו, הם כבר..." לא! לא להגיד! אסור לך להגיד! תשתקו!

המכתב האחרון שלו. ערב יום כיפור: „אמא, זה נהדר. עוד 45 יום אני חוזר לבננות. אני אוהב את מטע הבננות..."

אולי הוא בכלל לא יודע, שאנחנו יודעים שהוא קיים? אולי הוא חושב, שכאן מתאבלים עליו? אולי הוא פוחד, שאנחנו חושבים שהוא כבר מת?

קיסינג'ר יבוא שוב? קיסינג'ר יחזיר לי אותו? איך? הסורים יסכימו? הוא ישכנע אותם?

שלא יהיה סחף! שלא יסכימו לשיחות בלי ביקור של הצלב האדום! רק ביקור יכול להשיב על השאלה: מי חי? מה הם עושים להם? איך הם חיים? שלא ייכנעו! ברגע שנמסור תוכנית לסורים, לפני ביקור של הצלב האדום, הם לא ירשו לבקר אצל הבן שלי! אני י ו ד ע ת זאת!

כל ראשי המדינה הבטיחו לנו, לאמהות האחרות ולי, שלא יהיה סחף בעמדה, שלא ייכנעו. כאם, שחינכה את הילד לשרת בצבא ושהסכימה לחתום על מסמך שהוא יילך לשרות קרבי, למרות שהוא בן יחיד, יש לי זכות לתבוע, שההבטחה הזאת תקויים! תמרונים פוליטיים — כן. קיסינג'ר — כן. כל מה שאפשר. אבל לא למסור תוכנית על הפרדת כוחות, לפני שהסורים מוסרים רשימה ומתירים ביקור של אנשי הצלב האדום! אנא, בבקשה! אני כל־כך רוצה אותו כאן!

לתשומת לבך!

גב' קורה

מגלה עתידות ידועה אינטרנציונאלית

מתטלויזיה הישראלית תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות). בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש. אסטרולוגיה. כ"כ יכולה לתת לכם יעוץ (עזרה) בנשואים. אהבה. כסף ומחלה. מקבלת בימים א', ב', ג', ד', ה', ת"א, רחוב גאולה 19, קומה ב' (אלנבי־מוגרבי) בין השעות 11-19

אצלנו יותר זול!
תקליטים? פוטו־סטריאו פספורט
רח' בן־יהודה 8, ת"א

מדפים וספריות
להרכבה עצמית
ברים, מזנונים, שולחנות כתיבה, מחיצות ואביזרי נוי עיצוב ומידור חנויות ומחסנים. המכירה בסיטונות וליחידים.
ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה.
* תצוגה מתמדת במקום.
* פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

Eterna
אטרנה
הזדמנות!!
מחירים ללא תקדים של מגפיים ונעליים
המכירה במשך 10 ימים בלבד
בימים א'—ה', 9.00—17.00
יום ו' 9.00—13.00
רח' יצחק שדה 38, ת"א.
מעל "אוכלי הנשיאים"

סמל המובילים בצמרת

אופל-קדט

אופל-רקורד
בנזין ודיזל

הסוכנים הבלעדיים:
ליאו גולדברג בע"מ
סניפים וסוכנים

„המלך פחם" והשביתה הגדולה

(סוף מעמוד 7)

שה כל נסיון לסייע להבטחת העזרה לכורים על-ידי התוויית תכניות מעשיות לפעולה כלל-ארצית — רק כאשר עמד ארנסט בווין, המזכ"ל של איגוד פועלי התעבורה והעובדים הכלליים, בכל תוקף על הצורך במימ־קה משותפת, הוצא הדבר אל הפועל.

אחרי-כן התקדמו תכניות השביתה במהירות — בכוח עצמן; וכך אירע שאף-על-פי שאיש לא רצה שביתה כללית, יכולה היתה רק הסכמת הממשלה לעיין בדרישות הכורים לעכב בעדה. ב-1 במאי אישר כינוס של הוועדים הפועלים של כל האיגודים המסונפים ל„קונגרס" — המייצגים 3 מיליון ו-650 אלף פועלים — התחייבות לשביתה כללית, אף כי הוסכם שאספקת מזונות-היסוד והחלב לא תיפסק וכן לא תיפגע בניית בתים ובתי-חולים.

בינתיים פתחו נציגי „קונגרס האיגודים המקצועיים" במו"מ עם הממשלה. זו היתה חלוקה בתוכה. אחדים מתבריה, ביחוד צ'רצ'יל וצ'מברליין, צידדו בהתמודדות „עד הסוף" עם הלייבור. אחרים, לרבות ראש-הממשלה סטנלי בולדווין והלורד בירקנהד, סברו כי יש לעשות כל מאמץ על-מנת לקיים שקט בתעשייה. בליל ה-1 במאי דומה היה, כי יד המתונים — משני הצדדים — על העליונות.

בגלל מאמר ב„דיילי מייל"

בירקנהד ניסח טיוטת-הסכם, שלפיה יקרא „הקונגרס" לחבריו לקבל את דו"ח ועדת סמיואל, אף כי יש בו משום קיצוץ זמני בשכר-העבודה עד לביצוע השינויים המפליגים בתעשיית-הפחם שהומלצו בדו"ח, תמורת ביטול השבתת-המיכרות. נציגי הפועלים פרשו איפוא לחדר שהוקצה להם ברחוב דאונינג מס' 11, — משכן ראש-הממשלה הוא, כידוע, באותו רחוב במספר 10 — כדי ליפגש עם ראשי איגוד הכורים. ועדת הקאבינט אמורה היתה להמתין לתשובתם במס' 10.

השלוות הושבתה על-ידי קריאת טלפונית מעורך ה„דיילי מייל", תומאס מארלו. הוא הודיע, כי פועלי-הדפוס של עתונו מסרבים להדפיס מאמר ראשי מפרי-עטו — שהוא ביכר, משום מה, לכתוב דווקא ב„רגע עדין" זה — ובו הוא מוקיע את תכניות ה„קונגרס" לשביתת-אחדה כפעולה מהפכנית, המכוונת למוטט את הממשלה. העורך הנלהב קרא גם לכל שומרי-החוק להתנגד. הוא אף הכתיר את המאמר בכותרת הפאטריוטית: „למען המלך והמולדת".

„יפה עשו, לעזאזל", אמר הלורד בירקנהד על פועלי-הדפוס כאשר נודע לו הדבר אבל חברי-ממשלה אחרים לא הסכימו אתו. הפעם גברו הם, ומכתב בחתימת ראש-הממשלה נשלח אל ראשי „קונגרס האיגודים המקצועיים", „לנוכח פעולה גלויה" זו, שיש בה „התערבות גסה בחופש העתונות" — נאמר במכתב — יופסק כל מו"מ עד אשר יוקע המעשה ויבוטלנה כל ההודעות על השביתה.

ראשי „הקונגרס" נדהמו. הם שמעו, בדרך זאת, לראשונה על מה שאירע במערכת ה„דיילי מייל" (אגב, המעשה היה בלתי-רשמי וגונה על-ידי ראשי פועלי-הדפוס בעצמם). סבורים היו שהגיעו אל סף הסכם. לאחר דיון קצר נחפזו שניים ממנהיגי „הקונגרס" אל מעונו של ראש-הממשלה ובידם מכתב שבו תדיעוהו. כי פועלי-הדפוס של ה„דיילי מייל" עשו מה שעשו על דעת עצמם וחזרו והבטיחוהו, כי לדעתם עדיין אפשר להגיע לידי הסדר.

בולדווין הלך לישון

בבואם נוכחו לדעת כי חברי הממשלה התפזרו ומר בולדווין עלה על משכבו והשאיר רק מזכיר לקבל את פניהם, אף-על-פי שראש הממשלה ביקש מהם, קודם לכן, בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, להודיעו מה תשובתם. זה היה קץ המו"מ. למחרת היום הוכרז מצב-חירום ברחבי בריטניה. החלה השביתה שאיש לא רצה בה.

היא נמשכת תשעה ימים — זמן מספיק לעשיית רושם בל-יימחה ברחבי תבל. כל הפועלים, ש„הקונגרס" פנה אליהם, נענו לקריאה וחדלו לעבוד. מצד שני נענו אלפי אזרחים, לרבות מספר גדול של תלמידי אוניברסיטאות, לקריאת הממשלה להתנדב. רבים מבני הטובים הללו נהנו הנאה רבה בנהגם ברכבות ובאוטובוסים. הגבירות הצעירות של המעמד העליון הקימו קאנטינות וניהלו אותן במו ידיהן העדינות על מנת שהמתנדבים לא יחסרו דבר. משוריינים של הצבא שוטטו בחוצות הכרכים הגדולים, אך כמעט שלא היו מעשי אלימות. עתונאים זרים, שנהרו מכל קצוות העולם, הופתעו להיווכח, כי במקום המהפכה החברתית האלימה שלה ציפו, מתנהלים בארץ מורה זאת משחקי כדורגל בין שובתים ושוטרים.

מאוחר מדי תבינו מנהיגי האיגודים המקצועיים, כי שביתה כללית הכרוכה, מכוח טבעה, בהתנגשות מלאה ומוחלטת עם הממשלה, אין לה שום סיכוי להצליח אלא אם כן משתמשיו בה כבמכשיר מהפכני. וזה היה הדבר האחרון שרצו בו מעודם. כאשר הכריז ראש הממשלה בראדיו — אגב, הממשלה נטלה לידיה את ה-ב.בי.סי למשך מצב החירום, והואיל והעתונים פסקו להופיע, פירסמה היא עצמה עתון בשם „בריטיש גאזט", וכך הבטיחה את הסיקור על דעת הקהל — כי „אני שוחר שלום. אני נכסף ועמל ומתפלל לשלום", ותבטיח שאם תיפסק השביתה לא יהיו כל פעולות-עונשין או ניצול, היו מוכנים להאמין לו.

הכורים המשיכו להלחם לבדם

השביתה בוטלה איפוא לנוכח מחאותיהם של הכורים, שסברו, כי בגדו בהם והוסיפו להילחם לבדם, בתנאים קשים ואף מזעזעים, במשך כששה חודשים נוספים בטרם נשברו וחזרו לעבודה על-פי תכתיב המעבידים. אולם למעשה לא היתה אפשרית כל תוצאה אחרת. האיגודים המקצועיים, שחוגעו על ידי נאמנות אמיתית לחבריהם העובדים, נסתבכו במצב שלא יכלו להשתלט עליו בלי שישתמשו בנשק, שהם פחדו מפניו פחד-מוות. לא היתה להם ברירה אלא להסתלק מהמערכה.

השביתה ואחריה בעקבותיה מרירות עצומה, וביחוד כאשר — למרות הבטחות בולדווין — נחקק חוק חדש, שכבר הזכרנו לעיל, שצמצם את כוחותיהם של האיגודים המקצועיים ושלל מהם סמכויות שהן נהנו מהן שנים רבות לפני-כן. אף-על-פי-כן היה בה משום פרשת-מים חשובה בתולדות התעשייה הבריטית. בהיסוג שני הצדדים מעברי פי פחת, נפתחה תקופה חדשה של מו"מ. במרוצת שבע השנים שקדמו לשביתה, אבדו בשביתות קרוב ל-28 מיליון ימי עבודה בשנה. בשבע השנים שבאו אחריה אבדו רק 4 מיליון ימי-עבודה בשנה. במובן מסויים היתה השביתה הכללית טראגדיה. במובן אחר היתה כמעט פארסה. אבל למשך זמן-מה סייעה, לכל הפחות, לעומדים משני צידי מיתרס-התעשייה להבין, כי מאבק כוח איננו תופס במציאות-חייה של בריטניה.

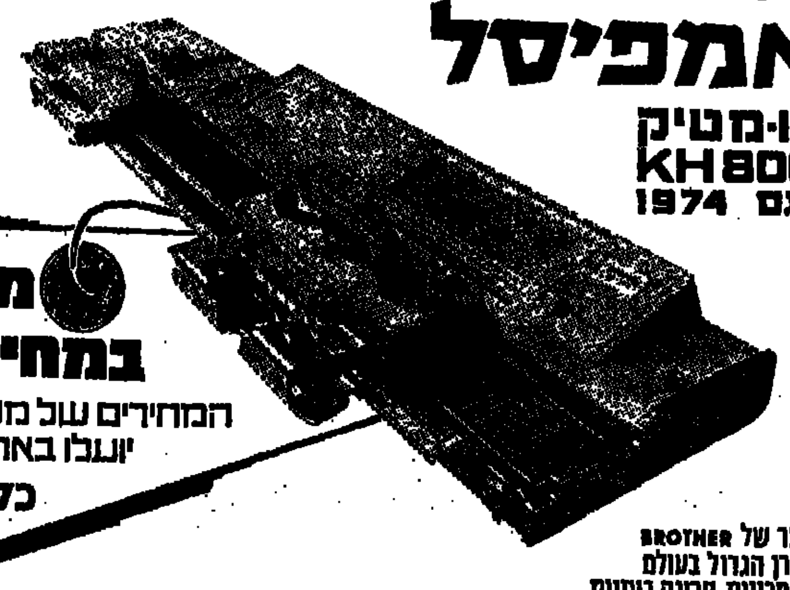

SAALOM ALEICHEM

איך לחסוך מאות לירות ולטוס גם לאירופה, וגם לדרום אפריקה!

האם עלה בדעתך אי פעם שאפשר לשלב טיול לאירופה עם טיול לדרום אפריקה בנסיעה אחת? ידיעה בסיסית בגיאוגרפיה סותרת כביכול אפשרות שכזו.

ובכן, יש לנו חדשות בשבילך, נסיעה לדרום אפריקה דרך אירופה וחזרה לתל-אביב לא רק אפשרית, אלא גם חסכונית עד מאד. כל אלה הנוסעים לאירופה ו/או לאפריקה בעניני עסקים, ביקורים משפחתיים או למטרות בילוי ותיור יכולים לחסוך כסף רב אם יטוסו ב-S.A.A.

סוכן הנסיעות שלך יודע כיצד לתכנן את מסלול נסיעתך מתל-אביב דרך רומא - ציריך - לונדון - יוהנסבורג וחזרה לתל-אביב. הוא יוציא לך כרטיס בר תוקף לשנה תמימה.

תוכל לטוס עם S.A.A. לדרום אפריקה ולהינות מהמחיר הנמוך של כרטיס הלוך ושוב מכל מקום באירופה בו נוחתים מטוסי הבואינג של S.A.A. כמו: אתונה, וינה, פרנקפורט, אמסטרדם, פריז, ליסבון, מדריד לס-פלמס ולונדון.

מתוך 7 הטיסות השבועיות שמקיימת S.A.A. בין לונדון ליוהנסבורג תוכל לבחור בין טיסה ישירה העוצרת בתחנה אחת בלבד או בטיסה העוצרת בתחנות רבות ומאפשרת לך נופים חדשים, בילוי נפלא או עסק טוב.

טיסות S.A.A. אינן מצטמצמות באירופה בלבד. מטוסי הבואינג הנוחים שלנו מגיעים גם למקומות רחוקים כמו ריו-דה ז'נירו, ניו יורק, פרט סידני סולסבורי ומאוריציוס.

ובכן! למה לא לתכנן את נסיעתך כבר עכשיו? צלצל לסוכן הנסיעות שלך או פנה למשרד S.A.A. ברחוב שלום עליכם מס' 5 פינת רחוב הירקון - תל-אביב.

SAA
SOUTH AFRICAN AIRWAYS
ת"א, רח' שלום עליכם 5, טלפון: 51844 57759 · טלקס: 033-320

התכשיר היעיל נגד קשקשים, מבוסס על ZINC OMADINE

מבצע בקבוק חינם

S&H
השמפו הפעיל
שפתר את בעיית הקשקשים למליוני אנשים בעולם מעתה גם בישראל.

התכשיר המעולה המבוסס על ZINC OMADINE, הוכיח עצמו ברחבי העולם כשמפו פעיל נגד קשקשים. הודות להרכבו המיוחד עולה S&H ביעילותו על כל סוגי השמפו האחרים. שימוש ב-S&H יביא לתוצאות מצויינות תוך זמן קצר. S&H משווק בבקבוק חסכוני במיוחד המכיל 120 סמ"ק.

מבצע "הנאה כפולה" עם S&H: שילחו בקבוק שמפו S&H ריק ותקבלו לביתכם בקבוק זהה ומלא-חינם! (מבצע ההיכרות יסתיים ביום 31.3.74). המען למשלות הבקבוקים: הלן קרטיס, דרך פתח-תקוה 154, תל-אביב.

HELENE CURTIS

הצטרפו אל מליוני אנשים בעולם אשר S&H פתר עבורם את בעיית הקשקשים.

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות במבחר גדול
•
„כלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טלפון 231948

ארוחות צהריים
שרות עצמי
ובעת גם ארוחות ערב
* 3 מנות ותוספות —.7 לירות כולל הכל
* 4 מנות —.11 לירות כולל הכל
מפגש רוממה
חיפה
בתחנות הדלק פז בדרך מאחורי לנוה שאנן
טלפון 252654 חיפה
חניה מובטחת

שמלות הריון
חליפות, טוניקות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות ערב
MASHA ★ **מאשה**
תל-אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב' פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי).
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

בחיפה
בגדי הריון אליבה
בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה' קומה טל. 660314

בגדי הריון לאה
במבחר גדול, מחירים נוחים
נחלת-בנימין 6, תל-אביב.

בוטיק
למידות גדולות
20% הנחה ממשית על כל הסחורות
מעילים, חליפות ושמלות
בדגמים חדישים
מבחר עשיר בגדלים עד 54
אופנת זייפר
תל-אביב, רחוב בן-יהודה 102

הסטודנט שחזר מן הקו

(סוף מעמוד 5)

הוא נשוי, אב לשניים וסבור שמאז תום הקרבות מצבן של הנשים קשה מזה של הגברים. „עליהן כל העול, הדאגה והעבודה. אתה מתרגל לתנאים. זו מעין מנוחה, בעיקר לשכירים שקיבלו משכורת. נראיתי טוב, הייתי שזוף והרגשתי מצויין, למרות שהיה לי קשה מבחינה פיסית.

האנשים יעברו משבר

„היתה, כמובן, דאגה כלכלית של העצמאים, וגם שכירים דאגו איך ישלמו מחדש במפעל. ככל שהאנשים יותר מבוגרים, כן הדאגות יותר מרובות. ראית זאת בתור לטלפון. המבוגרים עמדו שעות, בכל מזג אויר, כדי לטלפן הביתה".

בתקופה האחרונה הרצה לפני חיילים והגיע הביתה בסופי שבוע. חזרתו לחיים האזרחיים היתה הדרגתית. „אבל ברור לי שאנשים עוברים ויעברו משבר. במלחמה אנשים מפתחים כמיהות לשינוי. ככל שהחוויה עזה וקשה יותר כך גם הכמיהה. במקום שנכשלה המנהיגות העם עמד במבחן. לא רק בימים הראשונים, כשהכל היה מונח על כתפי הפיקוד הנמוך והחיילים.

„זה מבחן שהארץ טרם עמדה בו. אתה מטלטל המונים מחברת שפע, ללא כל מעבר, קודם כל אל מבחן המוות, ואחר-כך מעמידם בתנאי מדבר שגם העליות הראשונות בארץ לא עמדו בהן: מחילות החול המטווחות..."

הוא ספקני מאוד לגבי אפשרויות הלימודים בשדה, גם בגלל קשיים אובייקטיביים וגם בשל האוירה והאדישות המשתלטת.

„צריך לשמור על הקשר עם חיילים מבחינה פסיכולוגית, שירגישו שלא זונחים אותם. אני מקוה שעם פתיחה מחודשת של שנת הלימודים אפשר יהיה להשלים במרץ וברצון טוב את החומר. כתבתי לכל המגוייסים שלי, מסרתי להם את מספר הטלפון שלי בבית, אני מנסה לעזור ככל האפשר ומקוה שהכל יסתדר".

לאחר הצלחה לא נורמלית
ממשיכים בהצעות משגעות
חדושי אופנת 74 במחירים מיוחדים!
בבוטיק „בוגי"
דיזנגוף 172 (הכניסה מהחצר)

	מחיר קודם	המחיר עכשיו
חצאית מקסי פוטפג'	90.—	45.-
חצאית מקסי ריבלס	90.—	45.-
חצאית מקסי ג'ינס	115.—	60.-
מכנסי פוטפג'	75.—	60.-
מכנסי ג'ינס צבעוניים	75.—	45.-
מכנסי חצאית ג'ינס	115.—	60.-
חליפות מכנסיים פוטפג'	175.—	119.-
חולצות נופים לגבר	68.—	45.-
חולצות פסים לגבר	60.—	39.-

המבצע לתקופה מוגבלת — כל הקודם זוכה!

Mera מרה
מכריזים על
מכירה מיוחדת חד פעמית
במחירים ללא תקדים של כל עודפי הייצוא וזוגות בודדים
מעונת חורף 74'
*
נעלי מרה : רח' לבנדה 18, תל-אביב
בשעות 8.30—17.00 ללא הפסקה
*
לנוחיותך! רצוי לבוא בשעות הבוקר.

מוזיאון הארץ תל-אביב
„זכוכית סקנדינבית"
זכוכית אמנותית מודרנית משוודיה, נורווגיה, פינלנד ודנמרק
תערוכה זמנית במוזיאון הזכוכית
שעות הביקור:
א', ב', ג', ד', ה' מ-9.00 עד 16.00
ו' מ-9.00 עד 13.00
שבת מ-10.00 עד 14.00
•
בשבת הכניסה חופשית

יהודית
מכירת
סוף העונה
הנחות גדולות
על כל שמלות הריון
פתוח כל היום.
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39
טלפון 56980
(בית שלישי מפינת אלנבי)

האם רצונך להנות הקיץ?
לבעל מכונית שמישקלה מעל ל-1000 קילוגרם
הזמן עתה — במחיר זול ללא תקדים
—12.500 ל"י, כולל כל המיסים
קרוונים-תוצרת הארץ

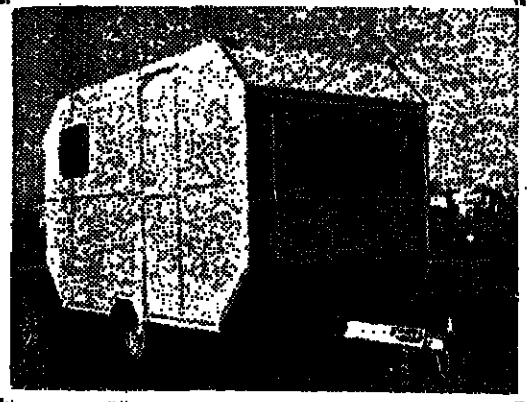

* קירות מבודדים.
* מיטות למשפחה בת 2 ילדים.
* שולחן מתקפל לפינת אוכל.
* כיור עם משטח להכנת מזון.
* ארון מזון.
* ארון בגדים.
* תאורה פנימית.

לתצוגה, נא לפנות בטלפון 03-37847 חב' „יש-אן" בע"מ רח' יצחק שדה 34/36, תל-אביב.

„טל-סרוויס"

רמקולים SONICS

TECHNICAL SPECIFICATIONS
Speaker Complement: 10" Woofer 6-1/2" Midrange 3-1/2" Cone Tweeter X 2 pcs.
Power Handling Capacity: 45 Watts (music program)
Impedance: 8 Ohms
Frequency Response: 35 ~ 21,000 Hz

מחיר מומלץ לצרכן -.875 ל"י
קטלוג ישלח לכל דורש.
כמו כן-רמקולים מ-20 עד 120 ווט.

ישראמרט חברה לסחר בין-לאומי בע"מ
יבואנים בלעדיים
חיפה: ת.ד. 6363 - טל. 640000, 641100-04
תל-אביב: ת.ד. 3397 - טלקס: HOPE IL 341212

אם אתה לא תעזור - איש לא יעזור

ביום שני ב"מצעד הפרוטה" שיתקיים יתייצבו שוב כמדי שנה תלמידים ומתנדבי "אילן" על סף ביתך ויבקשו תרומתך

הפעם הם יבואו אליך בשעת חרום למדינה - ול"אילן".
כיום, יותר מתמיד, זקוקים גם הילדים הנפגעים שבטיפול האיגוד לעזרה
הם מצפים מ"אילן" שיעמוד בכל התחייבויותיו כלפיהם

אנו יודעים, כי הדבר קרוב ללבך דע, כי לתרומתך היום חשיבות רבה בשיקום הילדים

תרום ל"מצעד הפרוטה"

אם אתה לא תעזור-איש לא יעזור

אילן איגוד ישראלי לילדים נפגעים

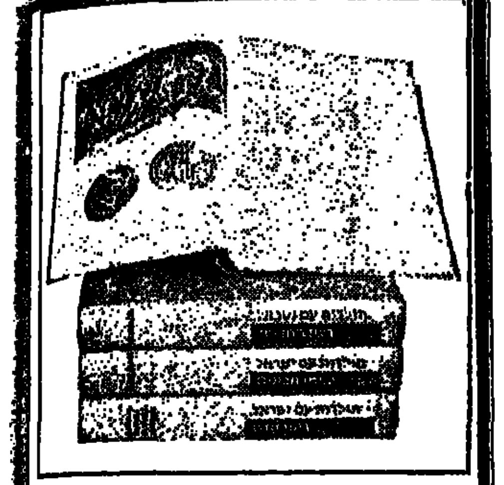

תולדות עם ישראל

3 כרכים

מאת: פרופ' ש. אטינגר • פרופ' מ. שטרן • פרופ' ש. ספראי • פרופ' א. מלמט • פרופ' ח.ה. בן ששון • פרופ' ח. תדמור

ההיסטוריה היהודית מימי קדם ועד ימינו בתפיסת חדשה. הספרים מלווים תמונות, מפות, מפתחות וביבליוגרפיה.

במחיר מוזל רק בחודש פברואר

55.- ל"י במקום 69.- ל"י

עם ההזמנה —.16 ל"י. היתרה בתשלומים חודשיים בני —.13 ל"י כל אחד.

לכבוד עמוד בע"מ
רח' מזאיה 58, ת.ד. 149, תל-אביב
טל. 622991

אנא שלחו לי תוך 14 יום את הספרים:

א.נ.,
רצופה המחאה/המחאת-דואר ע"ס ______ ל"י כתשלום ראשון [illegible] סופי: את היתרה בסך ______ ל"י הנני מתחייב לשלם [illegible] בתשלומים חדשיים רצופים בני ______ ל"י כל תשלום, [illegible] מחודש הבא, לזכות חשבונכם מספר 0-24300-4 בבנק [illegible] הדואר, או למשרדכם במישרין. אני מסכים כי אם לא אפרע [illegible] תשלומים במועדיהם, יחול לאחר מועד פרעונה של כל [illegible] חובי במשרדכם בתל-אביב. אנא ראו בהתחייבותי זו שטר-התחייבות [illegible] על כל הנובע ממנו.

השם ______ ת' זהות ______
הכתובת ______
העיסוק ______ מקום העבודה ______
התאריך ______ החתימה ______

על התחייבות זו, מורשים לחתום רק בני 18 ומעלה.

אם את בלונדינית

חפפי את ראשך בקמיל שמפו המעמיק את גוון שיערך הבהיר והמוסיף לו ברק ורכות.

מיוצר ע"י Bio-Medilan Ltd.

הנהג, בהיותך בדרכים
אל תשכח לאסוף את החייל

תכניות הטלוויזיה הלימודית לכל השבוע

יום שישי

07.50 פרטום ט' — היראות ● 08.15 תשי בון ו' — הישר במערכת הצירים ● 09.05 גיאומטריה ו' — משולשים ● 10.00 ביוי לוגיה י' — מערכות תאום: עצבים ב ● 10.30 אורחות ז' — השפיפה ● 10.40 אתגר — תחרות תיכוניסטים: יחסים בין יהודים וערבים ● 11.30 הכרת הארץ — מרום רגליל ומערבו ● 14.00 „פגישה עם נקמי שברי" — שידור חוזר ● 14.20 „עיי רות אמת" — פרק נוסף בסדרת הכתה בעברית: עם שלמה בר-שביט ● 14.40 „לילים צבעוניים" — תוכניתו המוסיקלית של נועם שריף על המלחין דביופי

יום ראשון

07.50 טכנולוגיה ט' — סרגל מידה וזחון ● 08.15 גיאומטריה ט' — ישרים בקי בילים ● 09.05 אנגלית ח' ● 09.25 אורחות ז' — השפיטה ● 10.00 אנגלית ט' ● 10.20 טבע ו' — מפע תשינויים של המזון ● 10.45 Boules et Balles ● 11.05 אלגברה ט' — פונקציות III ● 11.25 חשבון ה' — כיצד לחבר? ● 12.00 אנגלית י' ● 13.00 פרטום ט' — אתר מורדג וחצי התך ● 13.40 שחימט — שעור כמספר 22 ● 16.00 „חרפסות על בריה" — כלאכת יד. תוכניתה של בתיה קויאל ● 16.15 שחימט — שעור מס' 22 ● 16.30 „קשה לך כנהיגה" — מן הסדרה: „דעתי—דעתך"

יום שני

07.50 מיסיקה ז' במת נתחיל? ● 08.15 אנגלית ו' ● 09.05 גיאומטריה ו' — משולשים ● 09.25 חשמל ח' — זרימת המטענים במעגל החשמלי ● 10.00 ביולוגיה ט' — א.טי.פי.: ספק האנרגיה ● 10.20 אנגלית ח' ● 11.05 ייעוץ והכוון י' — שוקל ומוחר ● 11.25 גיאומטריה ח' — משפט ישר והפוך ● 12.00 ביולוגיה י' — מערכות תאום: הורמונים ● 12.20 טבע/פיסיקה ז' — היש חיים בפים? ● 13.00 ביולוגיה ט' — האנזים כקטליזטור ● 13.20 טבע ו' — מסע השינויים של המזון ● 14.10 תורת החשמל י' — זורם חשמלי ● 16.00 „שוקל ומותרא" — מה יכול כל אחד מאתנו ללמוד על עצמו מן המתרחש בחיי הקבוצה מן הסדרה: „ייעוץ והכוון" ● 16.20 תוכנית באנגלית מן הסדרה: „תוק ופשע" ● 16.40 אתגר — „הספקות אש ושביתות נשק" — תחרות תיכוניסטים בנושאי הזמן והשעה. מנחה: אורי וחד

יום שלישי

07.50 הנדסה ח' — הצורות המרחבית ● 08.40 תורת החשמל י' — זורם החשמלי ● 09.05 חשבון ז' — ציר המספרים השלם ● 10.00 אנגלית ט' ● 10.20 אנגלית ו' ● 10.45 גני ילדים — נפוחי נמוך ● 11.05 גיאומטריה ט' — ישרים מקבילים ● 11.25 אנגלית ז' ● 12.00 אנגלית י' ● 12.20 אנגלית ח' ● 13.00 טכנולוגיה ט' — סרגל מידה וזחון ● 13.20 אורחות ז' — השפיטה ● 13.40 תוכנית באנגלית ● 16.00 „כך גם אני יכולי" — תוכנית לגיל הרך מן הסדרה: „גן הפלאי" ● 16.20 „הלו־הלו אבא" — תוכנית לגיל הרך מן הסדרה: „גן הפלאי" ● 16.30 „המחשב" — פרט על מחשבים אלקטרוניים ושימושיהם ● 16.48 תוכנית באנגלית ● 17.00

יום רביעי

07.50 פיסיקה ז' — ממה נתחיל? ● 08.15 חשבון ח' — כיצד לחבר? ● 08.40 חמדו לשון ז'—ח' — כתם חרטומים ● 09.05 חשבון ח' — סדר הפעולות ● 10.00 אנגלית ט' ● 10.20 אנגלית ז' ● 10.45 מסיפורי שפת הנחל — רוש רוש והעפיפון ● 11.05 ביולוגיה ט' — אי.טי.פי.: ספק האנרגיה ● 11.25 אנגלית ח' ● 12.00 אלגברה י' — הפרבולה ● 12.20 גיאומטריה ו' — משולשים ● 12.40 חגיגות הים של הונג קונג (פרט) ● 13.00 דני נגיל למסע בלתי רגיל (אמנות) — האגרת ● 13.25 טבע/פיסיקה ז' — היש חיים בפים? ● 14.10 פרטום ט' — החתך ישר ● 16.00 „קרקס על שפת הנחל" — מסיפורי שפת הנחל ● 16.13 „ציור" — מן הסדרה: „מה יש בעולם ד'" ● 16.30 „אחת, שתיים, שלוש" — סרט מצויר על התפתחות החשבון ● 16.40 תוכנית באנגלית ● 16.55 משפחה משחקת — תוכנית עם משפחת קוסמר על משחקי חברה ● 17.05 הפינה הטכנולוגית: „עיבוד פלסטי"

יום חמישי

07.50 הנדסה ח' — הצורות המרחבית ● 08.15 גיאומטריה ח' — משפט ישר ו' ההפוך ● 09.05 חשבון ו' (פירוה א') — חלק היחידה פ' ● 09.25 חשמל ח' — זרימת המטענים במעגל החשמלי ● 10.00 טכנולוגיה ט' — המקרה ● 10.20 חשבון ח' — כיצד לחבר? ● 10.45 גני ילדים — נפוח—נמוך ● 11.05 ביולוגיה ט' — האנזים כקטליזטור ● 11.25 טבע ו' — מסע השינויים של המזון ● 12.00 אלגברה ט' — פונקציות III ● 12.20 טבע/פיסיקה ז' — היש חיים בפים? ● 13.00 תורת החשמל י' — הזרם החשמלי ● 13.20 תוכנית באנגלית ● 16.00 Boules et Balles ● 16.15 פונקציות (3) — מן הסדרה: „אלגברה" — עם בנימין מאיר ● 16.30 „הירדן" — תוכניתם של ניל אלרמן ועזרית אלון על הירדן מצליל, סיפור ותמונה ● 17.00 „מלנוער" — המגזין לבני הנעורים

צליל בביתך בע"מ

סטריאו בחיפה!

שוב לשרותכם כרגיל!
מבחר מלא של מערכות סטריאופוניות!!!

עולים חדשים שימו לב:
אנו מקבלים הזמנות ללא מיסים עבור רשמי-קול (Tape Recorders) וכן עם חצי חמס הרגיל עבור יתר מכשירי סטריאו.

שד' המגינים 54 חיפה, טל. 536006

פרסום יאיר

אל תשלחי כסף!

[illegible] לתסור תצאיות, חולצות, שמלות [illegible] עוד היום את התלוש הרצוף בזה [illegible] פרוספקט חינם ושעור ראשון [illegible] ללא כל התחייבות.

[illegible] גיל ______
[illegible] עיר ______
נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי נשים
נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי ילדים
[illegible] בא

ת.ד. 4402 תל-אביב

מרכז הבניה הישראלי
לוח מעודכן של אירועים

חיפה
בית המהנדס — מדרגות דור

ביום שלישי 19.2.74 בשעה 20.30 — תתקיים הרצאה
על הנושא:
„יעול ענף הבנייה,
המרצה: אינג' אשר אלואיל, מנכ"ל מרכז הבניה הישראלי

*

באר-שבע
בית יציב

ביום חמישי 21.2.74 בשעה 20.30 — תתקיים הרצאה
על הנושא:
„חמום וקרור בנינים בעזרת אנרגיות טבעיות"
המרצה: פרופ' ב. גבעוני, הטכניון

ירושלים
בית המהנדס — רח' הלל 35

ביום שלישי 26.2.74 בשעה 20.30 — תתקיים הרצאה
על הנושא:
„יעול ענף הבנייה, מציאות ומגמות"
מציאות ומגמות"
המרצה: אינג' אשר אלואיל, מנכ"ל מרכז הבניה הישראלי

*

תל-אביב
בית המהנדס, רח' דיזנגוף 200

ביום רביעי 27.2.74 בשעה 20.30 — תתקיים הרצאה
על הנושא:
„מבנים רבי קומות לפי שיטת יציקת תקרות בקומת קרקע"
המרצה:
אינג' עמנואל בן-צבי.

אנגלית, צרפתית, ספרדית, גרמנית ועוד בביה"ס לשפות, היחיד שברשותו מעבדה לשונית מסוג

Audio Active Comparative

פרסום מי-טל

לבחירתך: קורסים, שעורים פרטיים ומעבדה אישית בהשאלה

מועמד לאוניברסיטה!

עבורך אנו עורכים קורס הכנה בהתכתבות למבחני הכניסה באנגלית במקום ובזמן הנוחים לך.

מאחורי הקורס עומדים אנשי אוניברסיטה היודעים בדיוק מה אתה צריך לדעת כדי להתקבל אליה.

גזור ושלח
לכבוד המכון הישראלי לשפות
ת.ד. 4068 רמת-גן
נא לשלוח אלי פרוספקט בלי התחייבות
שם ______
כתובת ______

מכון ישראלי לשפות

תל-אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337

חיפה: נורדאו 30, טל. 667040

וילונות מאיר

רחוב הרב קוק 18, בת-ים, טל' 867395

יעוץ אישי

לעולים חדשים!!!

רהיטי כדורי בע"מ

מודיעים שאצלם מקבלים

הנחה של 20%

על רהיטים מתוצרתם
המאושרים ע"י המכס והבלו
לכל בעלי זכות של עולה חדש.

ירושלים: רח' כורש 6, טלפון 222767
ירושלים: רח' יפו 39 טלפון 227911
חולון: רח' סוקולוב 8 טלפון 845333

רהיטים מעץ יער מלא ויבש

למסעדות אכסקלוסיביות
למועדונים אכסקלוסיביים
לוילות ולנוף בשמורות הטבע

לראות ולהזמין

במספנת זלמן כהן

על שפת הירקון, ברחוב אוסישקין תל-אביב

תחנת דלק

סונול **מפגש שמיר נס-ציונה** סונול

מתכבדים להודיע על פתיחת

שרות סיכה

לכל סוגי מכוניות פרטיות טנדרים ורכב מסחרי